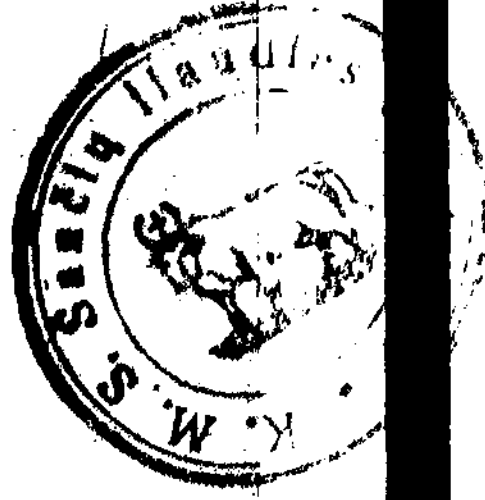

KARYS

Kaina 30 ct.

46 Nr.

Politikos apžvalga

SOVIETŲ SAJUNGA ŠVENTĖ 20-TIES METŲ SUKAKTĮ. Lapkričio 7 d. Sovietų Sąjungoje buvo iškilmingai švenčiama vadinamosios 1917 m. spalio mėn. revoliucijos 20-ties metų sukaktis. Vadinas, suėjo 20 metų nuo to laiko, kai Sovietų Sąjungoje įsigalėjo dabartinė tvarka.

Šios sukakties proga mūsų spauda pažymėjo reikšmingą Sovietų Sąjungos vaidmenį tarptautinėje šių dienų politikoje ir ryškiai pabrėžė tradicinio draugingumo santykius tarp mūsų ir Sovietų Sąjungos kraštų nuo pat mūsų nepriklausomojo gyvenimo pradžios. Ypatingai iškelta mums visiškai palanki Sovietų Sąjungos pozicija Vilniaus byloje.

Tarptautinėje plotmėje buvo pabrėžtas ryškus Sovietų Sąjungos taikingumas, kuris esąs įrodytas ne žodžiais, bet darbais. Nes nors ir buvo nemaža ginkluotam konfliktui kilti progų, tačiau nuo įsikūrimo per dvidešimt metų Sovietų Sąjunga nėra su nieku kariavusi. Sovietų Sąjungos taikingumo politika savaime turi daug simpatijų visuose taikos troštančiuose kraštuose.

Be politinių ryšių, pažymėtini taip pat ir kultūriniai bei ekonominiai abiejų kraštų ryšiai.

Šia proga reikia pakartotinai pabrėžti, kad šiandien į Sovietų Sąjungos galingą karo pajėgą iš tikrųjų žiūrima kaip į realų taikos ramsį kaip visuotinai taikai palaikyti, taip ir Rytų Europos saugumui ir taikai.

VOKIEČIAI SUSITARĖ SU LENKAIS dėl tautinių mažumų. Lenkijos ambasadorius Berlyne Lipskis lapkričio 5 d. lankėsi pas kanclerį Hitlerį. Pranešama, kad buvo tartasi dėl abiejų kraštų tautinių mažumų padėties. Tuo reikalu buvo paskelbtas oficialus komunikatas, pripažįstąs šiuos pagrindinius dėsnius: 1) gerbti tautybę, nesistengiant jų priverstinai asimiliuoti, 2) leisti toms mažumoms laisvai naudotis savo kalba asmens ir ūkinio pobūdžio santykiams, o taip pat jų spaudoje ir susirinkimuose, 3) tautinės mažumos nariai galės burti į kultūrinės ir ūkinio pobūdžio draugijas, 4) tautinės mažumos galės laikyti savo mokyklas ir vykdyti savo kalba tikiybines apeigas, 5) tautinės mažumos nariams nebus trukdoma verstis savo profesijos darbu ar dirbti ūkio srityje.

Toliau komunikate pabrėžiama, kad minėti principai nė kiek nemažina tautinėms mažumoms prievolės būti visiškai lojalios tai valstybei, kurioje jos gyvena. Per minimą pasimatymą buvo konstatuota, kad vokiečių lenkų santykių Dančigo klausimai neturį drumsti.

VOKIEČIŲ JAPONŲ ITALŲ SUTARTIS PRIEŠ KOMUNIZMĄ. Lapkričio 6 d. Romoje buvo pasirašytas protokolas, kuriuo Italija prisideda prie praėjusių metų lapkričio 25 d. tarp Vokietijos ir Japonijos sudarytos prieškomunistinės sutarties. Šios sutarties protokolas susideda iš keturių straipsnių. Pirmuoju str. Italija prisideda prie vokiečių japonų prieškomunistinės sutarties. Antruoju str. visos trys valstybės susitaria, kad Italija bus laikoma pirmą kartą tos sutarties signataru. Trečiuoju straipsniu naujai pasirašytas protokolas yra neatskiriamas vokiečių japonų sutarties dalis. Ketvirtame str. kalbama apie protokolo surašymo formalumus ir jo įsigaliojimo laiką.

Protokolą pasirašius, Vokietijos ambasadorius Ribbentropas pasakė tokį pareiškimą: „Šiandien tarp Vokietijos, Italijos ir Japonijos sudarytas prieškomunistinis susitarimas yra istorinės reikšmės įvykis, nes tuo tolesniam trečiojo pasaulio grasinimui pasauliui galingai ir galutinai užkertamas kelias“. Gale buvo pažymėta, kad šis susitarimas nesąs nukreiptas prieš jokią valstybę.

FORSTERIS APIE DANCIGO VĒLIAVĄ. Neseniai Dančigo nacionalistų partijos susirinkime nacionalsocialistų vadys Forsteris, tarp kitko, pareiškė, kad netrukus bus padaryta teisybė Dančige, kuris buvo atskirtas nuo Vokietijos sutartimis. Esą netrukus trečiojo reicho vėliava bus taip pat ir Dančigo vėliava. Dančigo seimelyje netrukus nebus kitokių atstovų, kaip tik rudų, o neuniformuoti būsią tik lenkai. Dėl žydų Forsteris pareiškė, kad jie būsią priversti apleisti Dančigą, nes nė vienas vokietis pas juos nebeprisiąs.

VOKIETIJA KONKREČIAI REIKALAUŠANTI KOLONIJŲ. Berlyne esama nemaža gandų, kad netrukus būsiąs sušauktas reichstago posėdis, kuriame kancleris Hitleris Vokietijos vyriausybės vardu padarysiąs svarbių pareiškimų Vokietijos užsienių ir vidaus politikos klausimais. Visų pirma, esą, būsiąncios pareikštos pretenzijos į kolonijas. Pagal tuos gandus, reichstago posėdyje būsiąs iškeltas konkretus kolonijų gražinimo planas.

Anglų laikraščio „Daily Herald“ pranešimu, Hitleris žadąs atšaukti Vokietijos sutikimą su Versalio sutarties 119 str., kuris liečia Vokietijos kolonijalinių teisių perdavinimą santarvininkams.

SMARKŲS MŪŠIAI KINIJOJE. Japonų karo vadovybės žiniomis, naktį į lapkričio 3 d. Šansio provincijoje karinė padėtis pasikeitusi japonų naudai, tačiau pažymimas kinų kariuomenės atkaklus gynimasis. Esą kinų kariuomenė kovojusi taip smarkiai, kad japonams dar iki šiol tokio pasipriešinimo iš kinų pusės šiaurės Kinijoje nebuvo tekę sutikti.

Kovodamos vyras prieš vyrą, iš šiaurės atžygiavusios japonų kariuomenės dalys užėmė kinų pozicijas Šlukončeno srityje ir pasiekė Kiuhsieną, 60 km į šiaurę nuo Taijuano. Toje srityje, esą, kinų pusėje buvę užmušta apie 30.000 žmonių.

Lapkričio 5 d. Kinijos kariuomenės štabo atstovas pareiškė, kad Sučavo upės pietiniame krante netoli Šiaso esančios japonų kariuomenės dalys XI. 4. vakare susilaukė didelės pasparties ir naktį į penktadienį puolė kinus. Kinai visą naktį atkakliai gynėsi. Vėliau kinai supami pamažu pasitraukė ir užėmė pozicijas pagal Čučiapango upę.

Lapkričio 6 d. rytą japonų kariuomenė pasiekė svarbiausią Šansio provincijos miestą Taijuaną.

MASKVA SUSIRŪPINUSI ĮVYKIAIS KINIJOJE. Prancūzų laikraščio „Paris Midi“ žiniomis, atsakinguose Sovietų Sąjungos sluoksniuose dėl įvykių Kinijoje reiškiamas didelis susirūpinimas. Sąryšyje su tuo esą numatyta, kad lapkričio pabaigoje Sovietų Sąjungos karo komisaras Vorosilovas vyks į Vladivostoką inspekcinės kelionės. Esą, Vorosilovas, raudonosios armijos politinės dalies vado gen. Smirnovo lydimas, vizituosiąs visas kariuomenės įgulas Tolimuosiuose Rytuose.

LENKAI NEPRITARIA KOVAI SU TERORIZMU. Lapkričio 2 d. Ženevoje posėdžiaujančioje komisijoje parengti tarptautiniam susitarimui kovai su terorizmu, Lenkijos atstovas, tarp kitko, pareiškė, kad kiekvienos valstybės įstatymdavytės pakanka kovai su terorizmu krašto viduje. Vis dėlto, jis pripažino, kad reikalingas tarptautinis susitarimas teikti tarpusavyje pagalbai kovai su terorizmu. Lenkų atstovas komisijos parengtam tarptautinės sutarties projektui nepritarė, reikalaujamas jį pakeisti. Toliau lenkų atstovas pareiškė, kad Lenkija planui, įsteigti tarptautinį baudžiamąjį teismą, pritari negalinti.

JUNGTINĖS VALSTYBĖS IR TOLIAU NESIKIŠ Į IŠPANIJOS PILIETINĮ KARĄ. Jungtinių Valstybių užsienių reikalų valstybės paskretoris Welsas per spaudos konferenciją pranešė, kad Jungtinių Valstybių ambasadoriui Hanoveryje buvo perduotas Jungtinių Valstybių vyriausybės atsakymas į Kūbos pasiūlymą suorganizuoti bendrą Amerikos valstybių akciją Ispanijos pilietiniam karui baigti. Iš gerai informuotų politinių sluoksnių pranešama, kad Jungtinių Valstybių vyriausybė nutarė ir toliau nesikišti į Ispanijos pilietinį karą.

PRANCŪZAI TIKI GEN. FRANCO LAIMĖJIMU. „Journal des Débats“, rašydamas apie padėtį Ispanijoje, pažymi, kad įvykių raida kryptanti ta linkme, jog visoms politinėms intrygoms būsiąs padarytas galas. Generolas Franko pareiškė, kad karas yra laimėtas ir jis bus staiga baigtas. Toliau laikraštis pažymi, kad ir Anglija niekuomet nėra nustojusi ryšių su nacionalistais. Esą, ji visuomet pageidavusi pastarųjų laimėjimo.

„Liberte“ kreipia Prancūzijos dėmesį į tai, kad, esą, Anglija jau paskyrusi savo oficialų atstovą Salamancoje ir davusi sutikimą paskirti gen. Franco generalinį atstovą Londone.

Leidžia Kar. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius

Redaktorius Itn. Urbanavičius

SKELBIMŲ KAINA pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Miškus, 18, „Karys“. Telef.: per Kar. Štabą 56 nr.
KAINA: puskarininkams ir kareiviams metams—5 lt., 6 mėn. 3 lt. ir 3 mėn.—2 lt. Visiems kitiems metams—6 lt., 6 mėn.—4 lt. ir 3 mėn.—2 lt. Užsieny, be Latvijos ir Estijos, dvigubai.

Latvijas laisvės šventė

Lapkričio 18 d. mums krauju ir praetimi gimininga kaimynė Latvija iškilmingai švenčia savo nepriklausomo gyvenimo 19 metų sukaktuves. Toji diena yra reikšmingiausia latvių tautos istorijoje, nes ja latviai, ne tik kaip tauta, bet ir kaip valstybė, pradėjo naują, savarankišką savo gyvenimo periodą. Mat, ligi 1918 metų lapkričio 18 d. latvių tauta savos valstybės nebuvo turėjusi. Šiai aiškių giminės tautai jau buvo lemta tokia nedėkinga geografinė padėtis, kad ji visais amžiais stovėjo savo kaimynų interesų sankryžoje, iš kurios latviai neturėjo galimumo išsivaduoti ir sukurti savo valstybę. Maždaug prieš 800 metų latvių žemėse ugnimi ir kalaviju įsikūrė vokiečių ordino dalis — kalavijuočiai, kurie latvių teritoriją niokojo ištisais šimtmečiais. Vėliau latvių tauta buvo atsidūrusi kitų savo kaimynų politinėje įtakoje, o paskutinį šimtmetį jai, lygiai kaip ir lietuvių tautai, reikėjo pernešti rusų vergovę. Taigi, latvių tautos praetis nėra džiuginanti. Bet jos likimas iš visų kitų aiškių giminės šakų, išskyrus lietuvius, yra geriausias, nes prūsų ir jotvingių šakos buvo savo kaimynų galutinai išnaikintos; jų vardai šiandien randami tik istorijos lapuose. Tuo tarpu latviai, lygiai kaip ir mes, audringo gyvenimo sūkuruose sugebėjo išlaikyti savo tautinį vieningumą, tautines savybes ir charakterį. Visa tai juos po Didžiojo karo įgalino sukurti savo valstybę, kuri šiandien jau yra gražiai susitvarkiusi, sustiprėjusi ir su viltimi žiūrinti į savo ateitį.

Latvių tautinis atgijimas ir politinis brendimas prasidėjo apie 1860—1880 metus, t. y. maždaug tuo pačiu laiku, kai ir pas mus ėmė plačiau reikštis tautinė sąmonė. Šis laikotarpis mūsų tautai buvo vienas sunkiausių, nes po antrojo stulimimo mūsų krašte buvo smarkiai išsiplėtusi rusų reakcija. Ji tramdė visa, kas tik turėjo šiokių ar tokių lietuviškumo žymių. Latvijoje tuo metu buvo kitokios politinės aplinkybės. Jų dėka didesnėje latviškų žemių dalyje latvių tautinio atgijimo pionieriai galėjo laisviau organizuoti savo žmonių drauginį gyvenimą. Apie latviškų politinių ir ekonominių organizacijų kūrimą tada, žinoma, buvo galima tik svajoti. Praktiškai galėjo reikštis tik kultūrinės organizacijos. Dėl to latviai pirmiausia ėmė rikiotis į dainos ir teatro būrelius. Jau 1873 metais latvių dainų ir teatro būreliai buvo toki stiprūs, kad pajėgė suruošti pirmąją latviškų dainų šventę. Kiek vėliau latvių tautinio atgijimo vadai ėmė aktingiau rūpintis ir savo tautiečių ūkiška gerove be materialine pažanga. Jie ėmė organizuoti Latvijos ūkininkus ir ruošti žemės ūkio parodas. Juo toliau, juo latvių tautinis ir ekonominis organizuotumas darėsi vis stipresnis, o drauge su juo brendo ir krašto politinė sąmonė. Atėjus Didžiajam karui, latvių tauta buvo jau paruošta savarankiškam gyvenimui. Bet čia latviams teko nugalėti didelius sunkumus, pakelti ilgas nepriklausomybės kovas, pergyventi naujos valstybės laisvei nuolatos grėsusius pavojus, kol Nacionaliniame teatre ištarti nepriklausomybės paskelbimo aido žodžiai virto valstybės kūnu. Latviai, kaip ir kitos Didžiojo karo metu savo valstybes sukūrusios Baltijos tautos, turėjo sudėti daug brangių aukų ant savo laisvės aukuro. Tų aukų krauju šiandien apšlakstyta latvių žemė, bet už tai ji laisva, ji eina į naujus laimėjimus, ji kvėpuoja savo ateitimi, stiprėja išorėje ir viduje.

Laimėjusi visas didžiąsias kautynes su vidaus ir išorės priešais, Latvija tuojau visomis jėgomis pradėjo didžiulį krašto atstatymo darbą. Ji pravedė žemės reformą, įsteigė didelį tinklą latviškų mokyklų, suorganizavo kultūros fondą, muziejus, naujus teatrus, išbujojo spauda, literatūra ir kitos kultūrinio gyvenimo šakos; ji sukūrė kooperatinius centrus ir naujais pagrindais pertvarkė tautos ekonominį gyvenimą. Žodžiu, naujos valstybės ekonominio ir kultūrinio gyvenimo kūrimo darbas pasireiškė visu tempu, kuris nesulėtinamas nė šiandien, po 19 nepriklausomo gyvenimo metų, nors per juos visose srityse buvo jau gana daug pasiekta. Ir dabar latviai deda daug pastangų, kad pavytų kraštus, jau seniai nepriklausomą gyvenimą turinčius. Jų pastangos, reikia pripažinti, yra vaisingos ir kelia visuotinį krašto pasitenkinimą.

Latvijos santykiai su visais savo kaimynais jau iš pačių pradžių ėmė plėtotis reikiama kryptimi. Mat, latvių nepriklausomybės kovos bus sėkmingos ir jiems pavyko įsikurti visose latviškose žemėse. Čia reikia trumpai prisiminti įvykius, kurie įgalino dabartine kryptimi tvarkyti Latvijos užsienių politiką. 1919 metų pabaigoje latviams iš savo teritorijos pavyko galutinai išvyti bermontininkus. Liko tik vienas kovų frontas su bolševikais. 1920 m. sausio mėn. latviai, kaimynų padedami, iš dviejų pusių pradėjo paskutinį puolimą prieš bolševikus, išvadavo Latgaliją, užėmė ir Daugpilį. Latvijos nepriklausomybės karas baigėsi 1920 m. rugpiūčio mėn., su Sovietų Rusija pasirašius taikos sutartį. Nuo šio laiko prasidėjo latvių taikingas sugyvenimas su visais savo kaimynais. Su jais Latvija tuojau sudarė politines ir ekonomines sutartis. Tų su-

Sugrįžimas

(Atsargos kariui)

Menu, kai išėjai gegužės rytą,
Motutė nuoširdžiai palaimino tave.
Menu, kai vieškeliuose dainos plito,
Šarmojo obelys žiedais sode...

Kai dirvose gintaru sviro varpos,
Kai pievoj brolis švaistės su dalgiu —
Tau irgi buvo žygis, darbas,
Tu drebinai laukus daina, ginklu.

Nutiesdavo žiema drobes arimuos,
Ir pušys pražydėdavo baltai.
Tavo daina niekuomet neužkimo,
Ryžtingumu švytėdavo veidai.

Tu sugrįžai, paukščius į saulę palydėjęs,
Tu sugrįžai mums ginklo pasakų pasakt.
Tavo daina vėl skamba vėjui.
Ruduo jau sukas ievose.

Matau tave, kary, žygiuojantį arimuos,
Matau tarp tėviškės beržų.
Juk sugrįžai naujai užgimęs —
Tad nešk mums naują šviesą tu.

Latvian Republic
RESUBLIKINE
LATVIJAS

Algis Mat.

Iš dešinės į kairę: Latvijos valstybės prezidentas Karlis Ulmanis, karo ministeris gen. Janis Balodis ir kariuomenės vadas gen. Krišjanis Berkis parado metu

tarčių ribose latvių santykiai su kaimynais plečiasi ligi šių dienų.

Būdama Baltijos valstybių šeimos narys, Latvija stengiasi savo politinius ir ekonominius interesus derinti pirmiausia su savo artimiausiais kaimynais — lietuvais ir estais. Su Estija latvių santykiai per visą laiką plėtėsi ir plečiasi ypatingai draugingoje dvasioje. Tą patį galime pasakyti ir apie mūsų santykius su latviais. Jie pasidarė tvirti dar tais laikais, kai virė mūsų ir latvių nepriklausomybės kovos. Taikinga dvasia ir gera valia tarp mūsų ir latvių pasireiškia ir abiejų valstybių galutinių sienų nustatymo metu.

Abiejų kraštų visuomenių santykiavimas Lietuvos ir Latvijos draugingumą padarė dar šiltesniu. Kaune ir Rygoje jau seniai veikiančios lietuvių — latvių vienybės draugijos sugebėjo savo darbą išplėsti ligi gana toli einančių uždavinių. Jų pastangomis, drauge su lietuvių — estų ir estų — latvių vienybės draugijomis, kiekvienais metais įvyksta Baltijos tautų vienybės kongresai, kurie virsta tikra šių kraštų nuoširdaus draugingumo manifestacija. Ji nueina net ligi to, kad patys latvių visuomenės atstovai kelia mintį apie Baltijos kraštų federacijos reikalingumą. Toki faktai ne tik Baltijos tautoms, bet ir visiems jų kaimynams, visiems jų draugams ir priešams yra geriausias lietuvių, latvių ir estų nesuardomos ir natūralios vienybės įrodymas. Baltijos tautų vieningumas ir nuoširdus draugingumas šiandien ugdomas visose gyvenimo srityse. Jo šaknys siekia irgi jau daug metų į praeitį. Pakaks priminti tik abiejų tautų kultūros, meno, mokslo, spaudos ir kitų sričių platų bendradarbiavimą, kuris kiekvienais metais eina dar platyn ir gilyn. Šiandien iš viso sunku rasti kuri nors viešojo gyvenimo sritis, dar neįsitraukusi į abipusį bendradarbiavimą. Kai kurių sričių bendradarbiavimas išsiliejo jau į platesnio

masto santarves. Pirmąjį pavyzdį šiuo atžvilgiu davė Baltijos kraštų spauda, kuri prieš šešerius metus sudarė tarpusavę spaudos santarvę. Ji padėjo tvirtus pagrindus Baltijos kraštų politiniam, ekonominiam ir kultūriniam bendradarbiavimui. Baltijos spaudos santarvės pasėkoje dabar lietuvių, latvių ir estų visuomenės nebenuodijamos pramanytomis ir blogos valios turinčiomis informacijomis apie šių kraštų vidaus gyvenimą. Atvirksčiai, teikdama objektingą, iš tikrų šaltinių paimtą informaciją, spauda Baltijos tautas nuolat veda dar prie gilesnio ir vispusiško susipažinimo, kuris yra reikalingas natūraliam vieningumui augti ir klestėti.

Lietuvos, Latvijos ir Estijos spaudos ir visuomenės artimas santykiavimas, suprantama, negalėjo neturėti įtakos ir į tų valstybių politinį gyvenimą. Galima drąsiai tvirtinti, jog spaudos ir visuomenės bendradarbiavimas ruošė dirvą Baltijos kraštų politinei santarvei, pasirašytai Ženevoje 1934 m. rugsėjo 12 d. Šios santarvės tikslai yra aiškūs: plėsti bendradarbiavimą tarp trijų šalių, skatinti glaudesnę santarvę tarp Baltijos valstybių, prisidėti prie taikos palaikymo bei garantavimo ir derinti jų užsienių politiką Tautų Sąjungos principų dvasia. Jau pirmame santarvės straipsnyje numatyta, kad Lietuva, Latvija ir Estija savo taikingoms pastangoms koordinuoti pasižada tartis savo užsienio politikos bendros svarbos klausimais ir teikti savitarpinę politinę bei diplomatinę pagalbą savo tarptautiniuose santykiuose. Tuo tikslu šaukiamos Baltijos kraštų užsienių reikalų ministerių konferencijos, kuriose apsvarstomi svarbesnieji tarptautinės politikos klausimai ir jais surandamos santarvininkų valstybių veikimo bazės. Ligšiol įvyko jau šešios Baltijos valstybių užsienių reikalų ministerių konferencijos, o gruodžio mėnesį Taline bus septintoji konferencija. Be to, Baltijos valstybių santarvės sutartyje dar numatyta, kad ją pasirašiusios šalys stengsis geruoju ir teisingumo bei teisėtumo dvasia likviduoti kiekvieną klausimą, kuris galėtų jų interesus pastatyti vienus prieš kitus ir galimus nesutarimus likviduoti kuo trumpiausiu laiku. Tuo būdu, ir čia pasireiškia Baltijos valstybių gera valia ir taikingi norai visus klausimus išspręsti tik taikingumo ir teisėtumo dvasia. Baltijos santarvė, veikusi nors ir trumpą laiką, jau davė konkrečių vaisių. Jos pasėkoje padidėjo Baltijos valstybių reikšmė tarptautinėje politikoje. Tą reikšmę įvertiname ne tik mes, bet ją reikiamai įvertino ir visos valstybės, pereinusių metų rudenį Baltijos santarvės atstovų,

Latviją, išrinkdamos Tautų Sąjungos Tarybos nariu. Lietuvos, Latvijos ir Estijos tarpusaviuose santykiuose santarvės reikšmė dar giliau juntama. Ji apvainikavo visas ligi jos buvusias Baltijos tautų bendradarbiavimo pastangas ir nutiesė naujus ateities bendradarbiavimo kelius. Paskiausiai šie keliai dar labiau išsišakojo ir apėmė jau visas viešojo gyvenimo sritis, pradedant mokyklų jaunimo susitikimais ir baigiant aukštosiomis politinėmis problemomis.

Mes tikime, kad ateityje Baltijos kraštų vispusiški santykiai dar labiau plėtosis, o šių kraštų gyventojai ne tik per spaudos skiltis, bet ir kitais būdais galės geriau vieni kitus pažinti. Tada Lietuvai ir Latvijai, be abejo, bus dar lengviau artėti prie tų visų siekimų, kuriuos abiems tautoms diktuoja jų kraujo giminingumas, jų kilmės ir praeities artumas. Vienas latvių tautos veikėjas kartą yra pažymėjęs, kad lietuviams ir latviams nereikia vengti pratiesti savo rankas ir vieningai eiti ten, kur tik galima, nes tik vieningame ir darniame susipratime glūdi abiejų tautų sunkiai iškovota nepriklausomybė. Tai yra gili tiesa. Ji buvo suprasta jau ir anksčiau.

Šia proga, reikia pažymėti, kad santykiai tarp abiejų kraštų ginkluotų pajėgų jau irgi yra pasiekę reikiamą faziją. Ginklo pajėgų darnus bendradarbiavimas užsimezgė tada, kai Dauguvos krantuose skambėjo tik patrankų kalba. Šiandien lietuvių ir latvių ka-

riuomenių pirmųjų santykių liudytojais yra gausingi abiejų tautų karių kapai padauguviuose, kurie išdygo pirmaisiais laisvės metais, kai mūsų ir latvių sujungtos kariuomenės kovojo prieš bendrą priešą. Taigi, mūsų savanorių krauju yra apšlakstyta latvių žemių pietų-rytinė dalis, o jų kariai mūsų žemėse kovojo su antru bendru priešu — bermontininkais. Mūsų ir latvių ginkluotų pajėgų pirmieji santykiai, kaip matome, užsimezgė kautynių laukuose. Vėliau jie plėtėsi drauge su kitomis gyvenimo sritimis. Dabar mūsų karininkai stažą atlikti vyksta į latvių pulkus, o latvių karininkai — į mūsų kariuomenės dalis. Šilti santykiai per visą laiką buvo ir yra tarp mūsų šaulių ir latvių aizsargų; jie kiekviena proga dar daugiau gilinami.

Viduje ir išorėje susitvarkiusi, savo gyvenimo vairą pasukusi tautos vienijimo ir kūrybinio darbo keliu, Latvija dabar gali iškilmingai pasidžiaugti savo laimėjimais. Ji su džiaugsmu gali pažvelgti į tuos savo didelius darbus, kurie įkūnijo tautinių veikėjų, dar latvių atgijimo priešaušryje ir vėlesniais laikais skelbtus didžiuosius laisvės ir nepriklausomybės idealus. Tie idealai latvių šiandien ne tik įkūnyti, bet ir sustiprinti tautos vienybe, kuri garantuoja jai šviesią ateitį. Devynioliktųjų nepriklausomybės sukaktuvių išvakarėse Latvijai — legendarinio didvyrio Lačplėšio žemei, linkime gražaus ateities gyvenimo ir jos visų siekimų įsikūnijimo.

Latvijos kariuomenės žygiai 1918-1920 metais

Lapkričio 11 d. Latvijos kariuomenė švenčia didžiąją savo šventę — „Lačplėšio“ šventę. Tai kartu ir Lačplėšio ordino kavaliierių šventė. Senas padavimas apie latvių tautos karžygio „Lačplėšio“ didvyriškus darbus yra didingiausias ir gražiausias iš Latvijos karžygių epo.

1919 m. lapkričio 11 d. latvių tauta išgirdo didingai gaudžiančius Rygos bažnyčių varpus apie Latvijos kariuomenės laimėjimus sunkioje, lemiamoje kovoje dėl krašto laisvės ties Tornkalniu. Minėdami mums draugingos ir broliškos Latvijos Nepriklausomybės šventę (lapkričio 18 d.) ir kartu šios kariuomenės šventę, nors trumpai pakartotinai prisiminkime tuos kryžiaus kelius, kuriuos savo didingais žygiais nužymėjo atgijusios Latvijos jaunos kariuomenės pulkai. Tie brolių tautos karių žygiai ir laimėjimai mums darosi dar brangesni todėl, kad labai ryškiai primena ir mūsų garbingosios kariuomenės didvyriškus žygius dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. O svarbiausia, kad tos kovose latvių ir mūsų kariuomenės yra didvyriškai besigrūmusios su savo senaisiais priešais.

1918 m. gruodžio 7 d. laikinajai Latvijos vyriausybei pavykus susitarti su vokiečių okupacine valdžia, buvo nutarta laikinai formuoti 26 kuopas ir 5 baterijas, viso apie 6.000. Tačiau vokiečių pažadai už atsiškaitymą duoti ginklus, drabužius, o pradžioje ir maistą, beveik visiškai nuėjo niekais. Vokiečiai palankiai žiūrėjo tik į besiorganizuojančias vietas vokiečių (landveristų) ir rusų kuopas. Todėl ligi to laiko, kol bolševikai užėmė Rygą, tebuvo suformuotos tik kelios latvių kuopos: karininkų kuopa, Cėsio kuopa ir Studentų kuopa. Iš šių kuopų vėliau išaugo pirmieji trys pulkai: Liepojos, Ventspilio ir Jelgavos. Be pirmųjų minėtų trijų kuopų, buvo dar kelios nedidelės dalys. Visos da-

lys buvo sudarytos pasiryžusių savanorių. Karininkų kuopos vadas buvo dabartinis karo ministeris, generolas, tada dar kapitonas, Balodis.

1918 m. gruodžio mėn. antroje pusėje nuo Pleskavos ir Daugpilio į Latviją pradėjo veržtis vokiečių nelaikomi bolševikai. Apie gruodžio pabaigą bolševikai jau buvo beveik visoje Vidžemėje ir artinosi prie Rygos. Teturėdama Rygoje visai mažą karinę jėgą, laikinoji vyriausybė pasitraukė į Jelgavą. Sausio 3 d. rytą bolševikai be mūšio užėmė Rygą. Pasitraukimui iš Rygos latvių kuopoms vadovavo plk. ltn. Kalpaks. Negalėdama apginti Jelgavą, laikinoji Latvijos vyriausybė persikėlė į Liepoją. Sausio 16 d. Kalpako batalionas susikovė su bolševikais, kuriems buvo padaryta didelių nuostolių. Sausio 18 d. minimas batalionas įsitvirtino Ventos krantuose. Sausio 22 d. bolševikams užėmus Skrundą, Kalpako batalionas pasitraukė į Valtaikių, Kalvenės liniją. Toliau šios linijos kuriama Latvijos kariuomenė nebuvo pasitraukusi.

Nors ir vokiečių trukdoma, Latvijos laikinoji vyriausybė energingai pradėjo organizuoti valdžios įstaigas, tačiau svarbiausias dėmesys buvo nukreiptas į kariuomenės organizavimą. Su Estija buvo sudaryta karinė sutartis, leidusi Estijoje formuoti iš ten gyvenančių latvių, ir iš laisvosios šiaurinės Latvijos gyventojų, kariuomenės dalis. Tų dalių formavimui ir vadovavimui Estijoje ir šiaur. Latvijoje buvo paskirtas kpt. Zemitanas. 1919 m. pradžioje buvo suformuotas Valmiero pulkas ir viena baterija, o vėliau Cėsio ir Rygos pulkai ir kelios baterijos. Šios latvių kariuomenės dalys, drauge su Estijos kariuomenės dalimis, pradėjo kovas prieš bolševikus šiaur. Latvijoje.

Visą vasario mėn. pietų fronte buvo ramu, nes daugumas bolševikų jėgų buvo pritraukta į šiaurę, kur

latviai su estais sėkmingai spaudė bendrąjį priešą. Tuo tarpu vokiečių kariuomenė sulaukė naujų dalių, o Latvijos pulkai smarkiai augo, nors vokiečiai pradėjo labai priešintis prieš Latvijos tautiškosios kariuomenės organizavimą. Kovo 3 d. rytą kalpakiečiai perėjo Ventą ir atstūmė bolševikus. Kovo 6 d. nelaimingam nesusipratime su vok. geležinės divizijos batalionu žuvo plk. Kalpaks. Mat, abu bat-nai, palaikę vieni kitus bolševikais, prie Skudrų vienkiemio susišaudė. Plk. Kalpako mirtis buvo didelis smūgis besigrumiančiai Latvijos kariuomenei, nes plk. Kalpaks buvo narsus karys ir didelis tautiniai susipratęs patriotas. Po plk. Kalpako mirties vadovavimą perėmė plk. ltn. Balodis, dabartinis generolas, karo ministeris. Šio uždavinys buvo labai sunkus, nes jo bat-nas operatyviniu atžvilgiu priklausė vokiečių karo vadovybei. Tik dideliu sumanumu ir savo diplomatinio taktu plk. ltn. Balodis nugalėjo didžiausius konfliktus ir kliūtis su vokiečių karo vadovybe. Iš jo laimingai išlaisvintos iš svetimųjų priklausomybės mažos dalies išaugo visa Nepriklausomos Latvijos kariuomenė.

Puolimas buvo tęsiamas kovo 10 d. Latvių dalys užėmė Saldus. Kovo 15 d. latvių bat-nas iš Saldų puolė toliau. Tą pačią dieną landesveras užėmė Tukumą, o kovo 18 d. — Jelgavą. Kovo 19 d. latvių bat-nas užėmė Lioberžę, o kovo 21 d. atskiras latvių bat-nas performuotas į atskirą brigadą. Kovo mėn. pabaigoje jau buvo pasiekta Lielupė. Bolševikai pradėjo evakuoti Rygą, nes latviai tikėjosi ją paimti. Tačiau vokiečių vadovybei pirmoje eilėje rūpėjo laikinosios Latvijos vyriausybės nuvertimas. Ši mintis buvo pradėta ugdyti vokiečių dvarininkų sluoksniuose, kurie nuo pirmųjų dienų laikėsi neigiamai nusistatę prieš Latvijos atgijimą.

Sėkmingesniai vokiečių sukilimui vykdyti landesveras buvo sukonzentruotas fronto užpakalyje, o smogiamoji rinktinė lyg ir poilsiui perkelta į Liepoją.

1919 m. balandžio 16 d. sukilėliai Liepojoje areštavo du laikinosios vyriausybės ministerius. Kiti ministeriai su pirm. K. Ulmaniu persikėlė į laisvą karo laivą „Laratoną“, kurį saugojo anglų karo laivai. Sukilimas pavyko todėl, kad Liepojoje nebuvo jokios latvių ginkluotosios pajėgos. Tačiau vietoje Ulmanio vyriausybės sudaryti karinę direktoriją, į kurią įeitų plk. Balodis ir kunigaikštis Livenas — sukilėliams nepasisekė, nes plk. Balodis šį pasiūlymą griežtai atmetė. Vėliau buvo sudarytas Niedros ministerių kabinetas, ku-

rio latvių dauguma nepripažino. Niedra tada paskelbė, kad jo svarbiausias tikslas — išvaduoti Rygą. Tada vokiečių karo vadovybė neva pasisiūlė padėti atvaduoti Rygą, tačiau savo kariuomenei buvo uždraudusi pereiti Bauskės, Jelgavos liniją.

Dėl puolimo vilkinimo atsigavę, bolševikai mėgino pradėti pulti patys. 1919 m. gegužės 18 d. puolė brigados pozicijas Sluoko rajone. Po mažo laimėjimo bolševikams didelių nuostolių padarė didvyriška latvių studentų b-no kuopos durtuvų kontrataka. Čia didvyriškai žuvo latvių kpt. Zolto.

Pagaliau gegužės 22 d. prasidėjo Rygos puolimas. Jėgos buvo paskirstytos į tris dalis, kurių vienai vadovavo vokiečių mjr. Fletcheris, antrajai — plk. Balodis, trečiajai — kpt. Purinš. Nelauktai užpulti, bolševikai buvo nesunkiai nugalėti. Gegužės 22 d. vakare Ryga buvo paimta. Toliau plk. Balodžio brigados dalys gegužės 24 d. pasiekė Gaują, o po kelių dienų pasiekta Vecpiebalgo ir Erglių linijos.

Kaip žinome, anksčiau už latvius savo kariuomenę suorganizavusi Estija bolševikus iš Valkos ir Rujienos išvijo jau vasario mėn. 1919 m. kovo 27 d. į frontą išvyko pirmasis Šiaurinės Latvijos kariuomenės vienetas — Valmieros pulkas, palikdamas Terbate to pulko vieną batalijoną rezerve. Iš šio bat-no netrukus susiformavo Cėsio pulkas. Pulką suformavo ir kautynėse vadovavo plk. ltn. Berkis, dabartinio Latvijos kariuomenės vadas. Iš Cėsio pulko suformuoti: Šiaurinės Latvijos partizanų pulkas ir dabartiniai Rygos ir Siguldos pėstininkų pulkai.

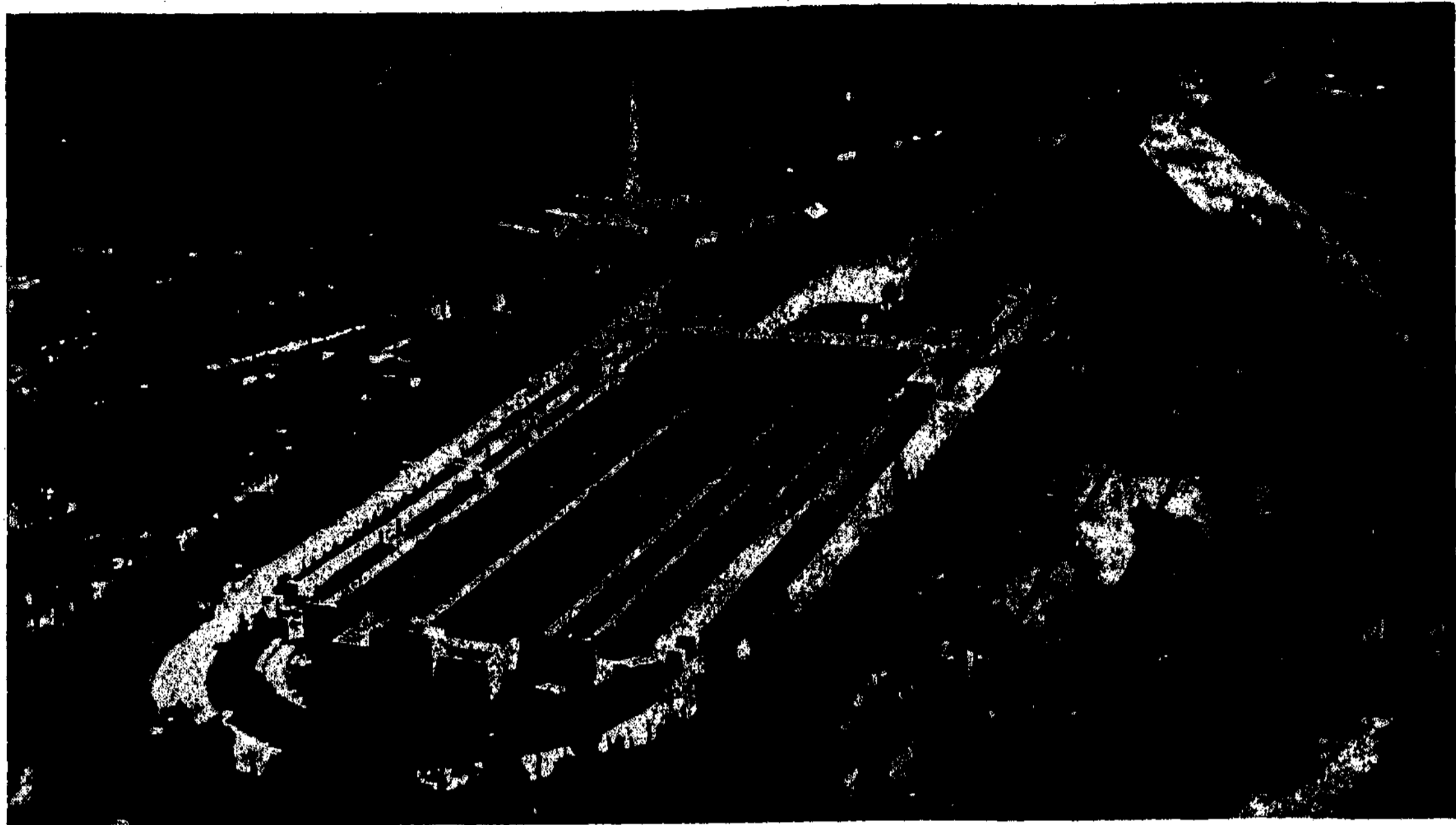
Valmieros pulkas Melnupės krantuose pradėjo pulti bolševikus drauge su estų kariuomenės vienetais Aluknės kryptimi, tačiau po atkaklių kovų turėjo vėl pasitraukti į Melnupės krantus, kur iki gegužės pabaigos atmušė daug bolševikų puolimus. Gegužės pabaigoje Valmieros pulkas, drauge su estais, sėkmingai puolė toliau. Po kelių dienų buvo paimta Aluksna, o vėliau — Vecgulbenis ir Krustpilis. Birželio pradžioje Valmieros pulkas jau pasiekė Aašventės, Trepės, Krustpilio ir Sekabpilio liniją. Bolševikai tebuvo pasilikę tik tai Latgalėje.

Tuo laiku, kada valmiriečiai antrą kartą pradėjo pulti Aluksnės kryptimi, estai drauge su Cėsio pulko kuopa ir partizanų skyriumi paėmė Valmierą. Gegužės 30 d. buvo užimtas Cėsio miestas. Per 10 dienų Vidžemė buvo iš bolševikų atvaduota.

Tuo tarpu matydama Latvijos kariuomenės stiprėjimą, vokiečių karo vadovybė, vietinių vokiečių dvarininkų įtakoje, pradėjo pragaištingai kenkti latviams. Vokiečių jėgos, dalyvavusios Rygos paėmime, ne persekiojo toliau pasitraukiančius bolševikus, bet pasuko prieš estus ir Šiaurės Latvijos kariuomenės dalis. Šiaurės Latvijos jėgų vadovybė pradėjo ruošti Cėsio gynimuisi, nes pasidarė aišku, kad susidūrimas su vokiečiais neišvengiamas. Cėsio gynimas pavestas plk. ltn. Berkiui su jo paties vadovaujamu Cėsio pulku.

Šių metų revizito metu mūsų karo lakūnai susipažįsta su Latvijos karo lakūnais

Latvijos „Brolių kapai“ Rygoje

Birželio 6 d. landesveras pradėjo pulti Cēsį. Pirmąjį puolimą atmušęs, vėliau pulkas buvo priverstas pasitraukti į Raunos poziciją. Birželio 10 d., dalyvaujant sąjungininkų atstovams, buvo sudarytos 10-čiai dienų paliaubos. Abi pusės pradėjo stiprintis. Nelaukę paskutinės paliaubų dienos, vokiečiai pradėjo pulti. Latviams į pagalbą atvyko ir estų kariuomenės daliai. Birželio 22 d. Raunos upės krantuose įvyko lemiamos kautynės. Šiose istoriškose kautynėse latvių jėgoms vadovavo dabartinis Latvijos kariuomenės vadas gen. Berkis, o estų jėgų vadovybė ir vyriausioji vadovybė buvo pavesta estų gen. Pederui su štabo v-ku gen. Reeku (dabartinis Estijos kariuomenės vadas). Vokiečiai buvo sumušti ir netvarkingai pasitraukė į Rygos pusę. Atsitraukę už Juglos, vokiečiai kelias dienas atlaikė latvių ir estų puolimus, bet Cėsio kautynėse smarkiai nukentėjusios vokiečių dalys ilgiau išsilaikyti Juglos pozicijose nesitikėjo. Santarvininkų tarpininkavimu, liepos 1 d. prasidėjo paliaubos. Paliaubų sutartis pasirašyta liepos 3 d. Pagal sutartį vokiečių kariuomenė artimiausiu laiku turėjo palikti Latvijos teritoriją. Liepos 6 d. Šiaurės Latvijos kariuomenė įėjo į Rygą. Geležinė divizija, palikusi Rygą, apsistojo Jelgavoje. Landesveras buvo įskaitytas į Latvijos kariuomenę ir sutvarkytas Tukumė.

Tačiau ir vėl paaiškėjo, kad vokiečių dvarininkai prieš Latvijos valstybę rengia naują sąmokslą, remiami vokiečių dalių, pasiskelbusių nepriklausančių Berlyno valdžios. Į Jelgavą pradėjo rinktis daug buvusių rusų belaisvių bei emigrantų stoti į naują „Vakarų Rusijos kariuomenę“. Tos kariuomenės dalių vadu pasivadino Bermontas Avalovas.

Latviai, nemanydami, kad be kautynių vokiečiai iš Latvijos neišeis, pradėjo skubiai perorganizuoti kariuomenę, pirmą kartą atskirus batalionus sujungdami į pulkus, pulkus į divizijas. Tačiau latviams daug trūko ginklų, šaudmenų, artilerijos.

1919 m. spalio 8 d., be jokio paskelbimo karo, Bermontas pradėjo pulti, norėdamas paimti Rygą.

Latvių kariuomenės jėgos, būdamos užimtos kovose su bolševikais Latgalėje, mažu skaičiumi, nors ir karžygiškai, gynė Rygą, tačiau buvo priverstos pasitraukti į dešinįjį Dauguvos krantą.

Spalio mėn. pasikeitė Latvijos kariuomenės vadovybė. Vyriausioju kariuomenės vadu paskirtas plk. Balodis, štabo viršininku — plk. Radzinš. Pietų fronto vadu paskirtas plk. Penkis (generolas, buvęs kariuomenės vadas). Spalio 15 d. latviai pradėjo puolimą. Buvo forsuota Dauguva ir paimta Boldera. Šią operaciją rėmė stipri prancūzų — anglų karo laivų artilerijos ugnis. Ir Latgalės divizija, plk. Berkio vadovaujama, pradėjo puolimą. Latvijos karo vadovybė turėjo tikslą su Latgalės divizija apsupti ir sunaikinti prieš jėgas, buvusias Tormakalnio rajone, kad išvaduočiau Rygą. Po smarkių kautynių naktį į lapkričio 11 d. Bermontas buvo sumuštas ir atstumtas į Jelgavą. Lapkričio 21 d. buvo paimta Jelgava, o lapkričio 28 d. jau buvo išvadauta iš Bermonto visa Žemgalė ir Kurzemė.

Išvijus Bermontą, dar paliko išvaduoti Latgalę iš bolševikų. 1920 m. sausio 3 d. Estijai išstojus iš kovotojų eilės prieš bolševikus ir sudarius su jais taikos sutartį, latviams beliko pradėti Latgalės atvadavimą vieniems ar drauge su kitais sąjungininkais. Su bolševikais tada dar kovėsi Lietuva ir Lenkija. Jau anksčiau Lenkijai pasisiūlius padėti latviams atvaduoti Daugavpilį ir Latgalę, laikinoji Latvijos valdžia Lenkijos pasiūlymą priėmė. Pietų grupė puolimą pradėjo 1920 m. sausio 3 d., o šiaurės grupė — sausio 9 d. Latvijos kariuomenės Daugavpilio grupės sparną apsaugojo Lietuvos kariuomenė. Sausio 3 d. buvo paimtas Daugavpilis, o sausio 21 d. — Rzeknė, sausio 26 — Ludza. Vasario 1 d. Latvija su Sovietų Rusija sudarė paliaubas, tačiau vasario mėn. pirmoje pusėje dar visame fronte įvykdavo kautynių. Pagaliau balandžio 16 d. buvo pradėtos taikos derybos, o rugpiūčio 11 d. pasirašyta taikos sutartis.

Štai, nors paviršutiniškai pažvelgus, koks ilgas, karžygiškas yra mūsų kaimynės Latvijos kariuomenės

† MŪSŲ NARSIEJI VYRAI

Visur prasiskverbavo į priešų užnugarį

Viršila Petras Mačiulaitis gimė 1897 m. gruodžio 10 d. Lauckaimio kaime, Kybartų valsč., Vilkaviškio apskr. 1919 m. vasario mėnesį pašauktas į kariuomenę atvyko Vilkaviškio komendantūron. Kiek apmokytas, tą pačių metų balandžio 4 d. buvo perkeltas į 2 pėst. D. L. K. Algirdo pulką.

Virš. Mačiulaitis

Viršila Petras Mačiulaitis nors jokios mokomosios komandos nebaigė, tačiau už sumanumą vadovauti ir už narsumą buvo pakeltas į viršilos laipsnį 1920 m. vasario 18 d.

1919 metų vasarą lietuviams kovojant su bolševikais ties Uliūnų kaimu, lietuviams traukiant Panevėžio link, Petras Mačiulaitis (jis tuomet buvo skyrininkas) su trimis kareiviais buvo pasiūstas žvalgybon. Žvalgybos tikslas — sužinoti priešų jėgas ir veiksmus. Skyrininkas Petras Mačiulaitis su kitais

vyras, prisitaikydami prie vietos, pasinaudodami priešų nebudrumu, praslinko pro priešų liniją ir užėję į užpakalį iš keturių šautuvų atidengė ugnį.

Priešo toje vietoje buvo gana daug ir turėjo du kulkosvaidžius. Tačiau, išsigandę šių keturių vyrų ugnies, pasitraukė iš pozicijos. Tuo būdu šie vyrai, skyrininko Petro Mačiulaičio vadovaujami, atidarė mūsų vorai kelią ir vora be kautynių ir be aukų pasislinko pirmyn. Viršila Mačiulaitis už šį žygį apdovanotas Vyčio kryžiumi.

1919 metais kautynėse su bolševikais prie Daugpilio jie tryse prasiskverbė į užfrontę ir ten surado laidus, kuriais ėjo susisiekimas tarp priešų veikiančių dalių. Jie keliuose vietose nutraukė laidus. Priešas, neturėdamas ryšio, negalėjo sutartinai veikti ir pradėjo kriksti. Lietuviai puolė ir priešas puolimo neišlaikęs pasitraukė. Tuo būdu lietuvių kariai paėmė daug priešų kareivių ir municijos.

Viršila Petras Mačiulaitis dalyvavo kovose prieš bolševikus, bermontininkus ir lenkus.

Aug. Aštrauskas

kūrimosi ir kruvinių kovų kelias. Per visą Latvių nepriklausomybės karą žuvo 154 karininkai, 2.892 kareiviai ir buvo sužeista 4.085 žmonės. Latvių tauta savo žuvusiuosius gražiai pagerbė monumentaliu paminklu „Brolių kapuose“ Rygoje. Apie amžiną žuvusiųjų atminimą gen. Balodis yra pasakęs: „didžiosios aukos latvių karžygių yra ne veltui sudėtos — latvių tauta sugebės sutvirtinti, išpuošti ir išsaugoti tai, ką jos kariuomenė savo krauju atpirko“.

Nei sužeistų, nei nukautų draugų ginklų priešui nepaliko

Alfonsas Žižniauskas gimė 1897 m. sausio 14 d. Siesikų miest., Ukmergės apskr.

1919 m. pavasarį išgirdo, kad jau kuriama sava ginklo pajėga. Alf. Žižniauskas tuoj leidžiasi į artimiausius miestelius ieškoti, kur galėtų ir jis įsirašyti į tą kariuomenę.

Prie pat Pagirio jį sulaukė du bolševikų kareiviai. Nuvedė pas komisarą. Žižniauskas į šį miestelį atvyko, tikėdamasis rasti įsirašymo į Lietuvos kariuomenę punktą.

Nuvedė pas komisarą. Čia smulkiai išstardė, bet neįtardami paleido. Kitą dieną Žižniauskas nuvyko į Šėtą. Rado čia susiorganizavusių partizanų būrį. Jų tarpe kelis pažįstamus. Kovo 15 d. Žižniauskas pas karininką Reikalą įsirašė savanoriu. Gavo šautuvą, šovinių ir kareivišką kepurę. Kitą dieną jau jį paskyrė sargybon. Kadangi jokio apmokymo nebuvo, tai prieš einant į tarnybą papaiškino sargybinio pareigas ir ginklo vartojimo taisykles.

Žižniauskas dalyvauja Pagirio savanorių žygiuose, kai šie balandžio m. naktį apsupo Pagirio miestelį, iš ryto puolė ir išblaškė bolševikus, paimdami belaisvių.

Alf. Žižniauskas kovojo 4 kuopoj, o vėliau iš atsk. Panevėžio bataliono išaugus 4 pėst. pulkui, 5 kuopoje.

Kovoms stabtelėjus, prie Subato miest. Žižniauskas su 7 draugais buvo užtvaroje. Atsimenu, kai dažnai ateidavo latvių partizanai, vadinami „žalieji“. Jie buvo ginkluoti granatomis ir šautuvais. Prie užtvaros prisidėjo 3 tokie „žalieji“.

Bestovint — atbėgdavo vietiniai gyventojai ir pranešdavo, kad atvyko į viensėdį ar netolimą kaimą bolševikai ir daro rekvizicijas. Ypačiai mėgo atiminėti kiaules ir avis. Iš užtvaros, kartu su „žaliaisiais“ nuvykę, prisiartindavo ir apšaudydavo. Vien tik lietuvių šūvius išgirdę bolševikai pasitraukdavo, viską palikdami. Jie nedrįso arčiau rodytis. Ir savo kurstančias proklamacijas klijuodavo miške ant medžių.

Žižniauskas pasakoja apie dideles rugpiučio m. kautynes Latvijos žemėje:

— Kuopai teko pulti Maravianką ir išmušti bolševikus. Priešas buvo įsirengęs apkasus ir po ankstyvesnių nepasisėkimų pasiruošęs stipriai gintis. 5-jai kuopai puolant iš priešakio, 3-ji turėjo apeiti kairįjį sparną ir priešą pulti iš šono. 5-ji kuopa prisiartino, nežiūrėdama nepaprastai stiprios kulkosvaidžių ir artilerijos ugnies. Dėl kažin kokių priežasčių 3-ji kuopa neapėjo

Eil. Žižniauskas

Povandeniniai jūrų ginklai

Ankstyvesniuose šių metų „Kario“ numeruose turėjau progos trumpai paminėti jūrose vartojamas ginklų rūšis ir kiek plačiau paliesti pirmąją tų ginklų rūšį, t. y. jūrų artileriją, jos savybes bei jos paskirstymą įvairaus tipo bei dydžio karo laivuose. Šį kartą pasi-stengsiu „Kario“ skaitytojus supažin-dinti su antra, mažiau pažįstama, bet daugiau gal grynai jūriška ginklų rū-šimi, t. y. su povandeniniais jūrų gink-lais. Kaip ir anksčiau, čia taipgi visų pirma pažiūrėsime, kokios būna po-vandeninių ginklų rūšys ir savybės, kaip ir kokiuose laivuose jie yra pa-skirstyti ir kaip jie panaudojami.

Povandeniniais ginklais, papras-tai, vadinami ginklai, kurie iššaukia (sukelia) sprogimus po vandeniui, ir kurie tų sprogimų sukeltu bei vandens masės į visas puses perduodamu dide-liu ir staigiu spaudimu ardo jautriausias, vandenyje esančias (povandeni-nes) laivų dalis.

Šiandien povandeninių ginklų yra šių rūšių:

a) torpedos, leidžiamos iš įvairaus tipo laivų, judančios po van-deniui savo jėgomis ir sprogstančios palietus laivą-taikinį;

b) minos, inkaruojamos po vandeniui, taigi, nejudančios ir sprogstančios laivams ant jų užplaukus;

c) gylio bombos, skirtos nardomiesiems laivams naikinti ir sprogstančios nustatytame gylyje, jei tų laivų ir nepaliečia;

d) įvairios kitos povandeninės kovos prie-monės, k. t.: povandeninės užtvaros, įvairūs tinklai, minoms gaudyti aparatai, povandeniniai klausytuvai ir t. t.

sparno. 5 kuopos vadas karininkas Kukinas, nepapras-tai narsus vyras, visą laiką šaukė pirmyn ir pats drą-siai ėjo. Karaliūnas, Bibickas ir aš prisiartinom taip arti apkasų, kad jau metėme granatas.

Staiga buvo sužeistas kuopos vadas Kukinas, kul-kosvaidininkas Tarutis sužeistas į akį ir dar keli buvo priešų kulku kliudyti. Vienu metu sprogo artilerijos sviedinys taip arti manęs, kad akis užpylė žemėmis, skeveldra perkirto rankovę, bet rankos nekliudė.

Kautynės nusitęsė nuo ryto iki sutemų. Nors tu-rėdamos nuostolių kuopos, nepakriko ir vakare bolše-vikai buvo iš Maraviankos priversti pasitraukti iki pat Dauguvos. Prie Dauguvos krantų sargybos stovėjo nuo sargybų per 150 m, neleisdamos priešui keltis.

Vienose kautynėse užgrūdinti daliniai buvo per-kelti į bermontininkų frontą. Žižniauskas kautynėse su bermontininkais buvo apdovanotas Vyčio Kryžiumi. Jo atsiminimai:

— Kuopa prisiartino prie Meškuičių. Kuopos va-das įsakė vienam būriui eiti iš kairės pusės, o kitu šo-nu su likusiais dviem pats ėjo. Viršila Jaremičius davė mums raktus atsukti geležinkelio bėgius, nutraukti li-niją ir tada eiti į stotį. Bėgius išardė atėjome iki sto-

čia paminėti povandeniniai ginklai buvo ir dabar dar dažnai yra tebevadinami silpnesniosios pusės arba „partizaniniais“ jūrų ginklais. O tai todėl, kad povan-

Iš torpedininko torpedoms leisti aparato išsviedžiama į vandenį torpeda

deninius ginklus išrado, jais daugiausia naudojasi ir tebesinaudoja, paprastai, silpnesnysis iš kovojančių jūroje. Jūrose, kaip ir sausumoje, silpnesnysis ne vi-sada turi ir nevisada gali pasinaudoti tokiais ginklais, kokiais jį puola priešas (kovos jūrose atveju, pavyz-džiui, sunkiai ginkluotais ir šarvuotais karo laivais). Priešo puolimui atremti bei sulaikyti, silpnesniajam dažnai tenka imtis gynimosi arba trukdomųjų priemo-nių, kokias jis pajėgia išstatyti; priemonės, kurios jei

ties. Aš III-jame būryje. Prisiartinome iki pat vagonų. Tuo pačiu vokiečiai atidarė pašėlusią kulkosvaidžių ugnį. Ši ugnis buvo tokia stipri, kad nebegalėjome eiti pirmyn. Bermontininkai šaudė iš lizdų, kuriuos be artilerijos užimti nebuvo galima. Bandėme artėti, bet iš mūsų būrio buvo tuoj 6 nukauti ir keli sužeisti. Būri-ninkas Trinkūnas nugriuvo taip pat sunkiai sužeistas.

Viršila įsakė trauktis atgal. Būrys pasitraukė. Pamačiau, kad lieka užmuštųjų šautuvai. Žinojau, kad ginklų mažai turime. Nenorėjau priešui palikti. Stotyje jau nieko nebuvo iš mūsų vyrų. Surinkau keturis šautuvus ir traukiausiu atgal. Pastebėjau būrininką Trinkūną, kuris negalėjo paeiti. Paėmiau jį vesti. Vo-kiečiai mudu labai smarkiai apšaudė. Sugulėme į griovį ir palaukę kol aptemo išslinkome iš stoties rajono. Suradau kuopą. Čia būrininkui Trinkūnui buvo suteik-ta pagelba.

Ryto metą vėl buvo daroma žvalgyba į Meškuičių stotį. Viršila parinko tris kareivius ir mane. Keturiese atslinkom iki stoties ir apėjome iš kitos pusės. Pama-tėme du sargybinius. Norėjome paimti be triukšmo. Vieną suėmėme, bet kitas pabėgo į stotį. Iš ten tuojau vokiečiai paleido kelių kulkosvaidžių ugnį. J. Dov.

priešo ir nesunaikina, tai bent jį pažeidžia, paraližuoja ir, apskritai, jį verčia veikti dideliu atsargumu.

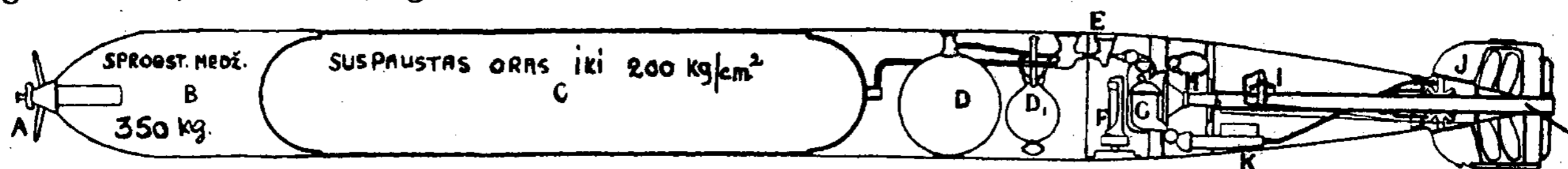
Pirmuosius tokios nelygios kovos ir „partizanių“ jūrų ginklų panaudojimo aiškius pavyzdžius užtinkame jau būrinių laivų gadynėje. Užpultųjų pakraščiu gyventojai, neturėdami pakankamai tinkamų gynimosi priemonių, prieš laivus tada skandindavo arba padegdavo, paleisdami į juos pasroviui uždegtus arba sprogstama medžiaga pakrautus ir atitinkamai laikrodiniais ar kitokiais mechanizmais aprūpintus pontonus, valtis arba baidokus. Didesni sprogstamosios medžiagos kiekiai taip panaudoti buvo Scheldės upėje Antverpeno apgulimo metu (3500 kg parako su laikrodiniu užtaisu), 1693 m. ties Sant-Malò (20.000 kg), 1695 m. ties Dunquerque, vėliau gi 1770 m. rusų kare su turkais, Š. Amerikos nepriklausomybės karuose (nuskandinta apie 40 laivų), Pietų Amerikos kovose 1880 metais ir kitur.

Anie pirmieji ginklai yra šiandieninių povandeninių ginklų pirmtakūnai. Jie nebuvo betgi tobuli, nes brangūs, dideli, nepatogūs ir beveik nevaldomi, gerai priešui matomi ir todėl lengvai išvengiami. Jau tada pradėta ieškoti būdų padaryti juos nematomais ir mažesniais. Tų pastangų dėka gimsta, pavyzdžiui, Š. Amerikos nepriklausomybės kovų metu, 1742 metais, Dovydo Bushell sugalvotas pirmasis nedidelis nardomas laivas, kuriuo bandoma prisisėlinus po vandeniu prieš laivų apačioje pritaistyti sprogstamoji medžiaga. Povandeninius ginklus vėliau tobulina Fultonas, Koltas ir visa eilė mokslininkų ir išradėjų. Kaip kurie ginklai tobulėjo, pamatysime kiekvieną šiandieninių povandeninių ginklų rūši nagrinėdami atskirai.

A. Torpedos

Pirmąją jos pačios jėgomis po vandeniu judančią torpedą sugalvojo 1867 metais austrų karo laivyno karininkas C. F. Luppis. Tačiau jis mirė savo planų nepanaudojęs. Jų pagalba torpedą vėliau sukonstravo anglų inžinierius Whitehead, 1870 metais įsteigęs dabar italams priklausančiame Fiumės mieste pirmąją torpedų dirbtuvę.

Whiteheado sukonstruotoji torpeda buvo pailgas, sigaro formos, 3 m 60 cm, ilgio ir 370 mm diametro

Torpedos schema: A — degtuvas ir detonatorius, B — galva su sprogstamosios medžiagos užtaisu, C — suspausto oro rezervuaras, D — vanduo, D₁ — žibalas, E — saugikliai, F — gilumos reguliatoriai, G — šildytuvas, H — mašina, I — krypties reguliatorius, J — sraigčiai ir vairai, K — tepalas

(storio) per vidurį bronzinis kūnas. Torpedos priešakyje buvo įtaisyta kamera apie 16-kai kilogramų parako. Torpeda buvo varoma suspaustu oru, kuris mašinos pagalba veikė į užpakalyje įtaisytą vienintelį sraigatą. Tokia torpeda 2-3 metrų gylyje galėjo nuplaukti iš viso tik apie 200 metrų, nedideliu 8—10 kilometrų per valandą greičiu, tuo būdu išsilaikydama kelį iš viso apie pusantros valandos.

Whiteheado torpedos turėjo didelį pasisekimą, ir jo dirbtuvė greit gavo įsteigti savo skyrius Anglijoje (Weymouth), Prancūzijoje (Saint-Tropez), Italijoje (Neapoly) ir Rusijoje. Kiek vėliau savas nepriklausomas dirbtuves visai mažai skirtingu patentu įsisteigė Jungtinės Amerikos Valstybės, Vokietija ir Japonija.

Nuo torpedos atsiradimo iki šių dienų visuose karo laivynuose buvo ir yra daromi vis nauji torpedų

bandymai bei patobulinimai, ir jos pritaikomos vis naujiems jūrų kovos reikalavimams. Kiekviename laivyne yra įvairių ilgių ir kalibrų, įvairių tipų ir įvairios paskirties torpedų. Nesigilindami į smulkmenas, paduodu bendrą šių dienų torpedų schematinį aprašymą ir duomenis, kuriuos šiandien torpedos yra pasiekusios.

Kaip iš dalies čia pridėtam schematiniam torpedos braižiny matyti, šiandieninė torpeda yra cilindrinės formos, iki 9 metrų ilgio ir iki 600 mm diametro (60 cm storio) plieninis kūnas. Priešakyje torpeda yra dažniausiai visai apvali, užpakalyje gi baigiasi dviem į priešingą pusę besisukančiais sraigtais ir dviejų rūšių, statmeniškais vienas antram, vairois. Nutaikyta ir iš tam tikrų laivuose įtaisyty aparatų, nusviesta į vandenį bei iš nardomųjų laivų išleista, šių dienų torpeda savo motorų pagalba gali išplėsti iki 50 jūrmilių (90 km) per val. greitį, nuplaukti nustatytame 3—10 metrų gylyje ir norimoje kryptyje iki 20 kilometrų nuotolį bei padaryti pakelyje iš anksto nustatytus posūkius po vandeniu. Jei leidžiama pratimų bei bandymų tikslu, nustatytą kelio nuotolį nuplaukusi, torpeda sustoja, pašalina savo krovinio dalį, tuo save palengvindama, po to gi iškilusi į paviršių užžiebia ugnį bei paleidžia dūmus, kad ją paleidusiam laivui lengviau būtų jį surasti. Kaip matome, tai ypatinga, žmogaus sukurta mechaniška ir gana paklusni „žuvis“ (Fultono duotasis šiam ginklui pavadinimas „torpeda“ — yra vardas vienos jūrų žuvies, užmušančios savo aukas staigiu uodegos smūgiu).

Kiekvienoje torpedoje, kokio ilgio ar kalibro ji bebūtų, paprastai, galime užtikti šiuos svarbiausius skyrius bei padalinimus: 1) sprogstamosios medžiagos, 2) varomosios jėgos šaltinio — suspausto oro, 3) degamosios medžiagos ir skysčių, 4) oro spaudimo reguliatorių ir šildytuvo, 5) mašinos, 5) gylio ir krypties aparatų; be to 6) sraigtus ir vairus ir 7) įvairius kitus svarbesnius mechanizmus bei atsargas, kurie būna įtaisomi, pagal patogumą, bet kuriuose skyriuose.

Sprogstamoji medžiaga. Sprogstamoji medžiaga torpedose dedama visada pačioje priešakinėje dalyje, vadinamoje „galvoje“. Torpedos galva būna nuo 70 cm iki pusantro metro ilgio ir gali būti nušriubuojama ir pakeičiama kitos rūšies (pratimų ar-

ba bandymų) arba kitokio ilgio galva. Daugiausia vartojama torpedų galvose sprogstamoji medžiaga yra trotilas, kaip chemiškai pastoviausia, mažai jautri smūgiams ir lengvai apdirbama. Be jos anglai yra vartoję amanolą, vokiečiai esanitą, prancūzai melinitą, nes toms medžiagoms gaminti žaliava tuose kraštuose lengviau gaunama vidaus rinkoje. Trotilo bei kitų sprogstamųjų medžiagų torpedos galvoje būna pripildoma iki 350 kilogramų. Sprogstamoji medžiaga įliedinama skysta (trotilas 82°) ir po to šaldant spaudžiama iki 3—4 atmosferų spaudimu. Jei prisiminsime, jog vienas trotilo litras duoda iki 1200 litrų dujų, galėsime apskaičiuoti, jog torpedos galvoje esantis trotilas duoda sprogsimo sąlygose ir temperatūroje kartais iki 3—4000 kub. metrų dujų.

P. Lb.

(Bus daugiau)

Kaip cheminės karo medžiagos veikia maisto produktus

(Žiūr. „Kario“ Nr. 45)

3. Chlorpikrinas. Chlorpikrinas yra skystimas vidutinio lakumo, vandeny netirpstantis. Chlorpikriną galima lengvai suskaldyti naudojant vandens ir sieruotos sodos skiedinį. Chlorpikrino pašalinimas iš maisto produktų, turinčių mažą vandens, nesudaro sunkumų; užtenka stipraus vėdinimo, kaip prie fosgeno arba difosgeno.

Produktai, turį daug vandens, kaip pav. pienas, konfitūrai ir t. t., paliesti chlorpikrino, vartoti netinka. Duoną galima degazuoti iš naujo ją perkepant. Grūdai, veikiami chlorpikrino, visai nesikeičia, vienok galimumas dygti sumažėja. Miltai, kada jie yra mažesniu chlorpikrino kiekiu paliesti, duonai kepti tinka.

Reikia atsiminti, kad chlorpikrinas taip pat naudojamas mišiniuose su kitomis dujomis, o tais atsitikimais produktų degazavimas yra žymiai sunkesnis.

II. Šutinancios dujos

(Geltonas vokiečių kryžius)

Šiai grupei priklauso iperitas ir liuizitas.

1. Iperitas. Iperitas yra geriausia cheminė karo medžiaga. Vandenyje tirpsta nežymiai, bet organiniuose tirpiniuose — lengvai. Karštam vandenyje skaldosi ir duoda druskos rūgštį ir tioglikolį. Kadangi tioglikolis vandenyje tirpsta, todėl gali būti nuplautas ir paverstas nekenksmingu.

Iperitas yra mažo lakumo ir todėl laikosi ant tų daiktų, kurie juo aptaškyti. Oksiduojamos medžiagos, kaip chlorkalkės, permanganatas iperitą gerai skaldo.

Maisto produktai, kuriuose yra daug vandens, paliesti skystu iperitu, maistui netinka. Toki produktai laikomi visai pagedusiais.

Nuo maisto produktų, kurie turi mažą vandens, iperitas yra pašalinamas analoginiu būdu, kaip ir nuo jau aprašytų dujų, intensyviu vėdinimu (oro temperatūra 50—60° C.), tačiau po to reikia neitralizuoti nuodus, kad visai išskirtų iš produktų iperito pėdsakus. Kai kuriais atsitikimais šis trūsas gali neapsimokėti.

Bandymai, daryti su mėsa, parodė, kad iš jos galima išskirti iperitą 45 minutes virinant, o po to plauçant sodos skiediniu ir pagaliau nuplaunama vandeniui ir džiovinama.

Iperitas dažnai maišomas su benzilchloridu, chlorpikrinu ir t. t.

2. Liuizitas. Vandenyje liuizitas tirpsta labai išlėto, šarmuose — greit. Plaunant sodos skiediniu maisto produktus, liuizitas čia pat naikinamas. Tačiau būtinais reikia tuo pat laiku šalinti iš maisto produktų arsino medžiagos dalis, kurių būna liuizite. Šalinti arsino likučius yra labai sunku, todėl maisto produktus, paliestus liuizitu, reikia skaityti netinkamais.

III. Ašarinancios dujos

(Vokiečių baltasis kryžius)

Ši dujų grupė apima: bromacetoną, chloracetoną, chloracetofenoną ir t. t. Šios dujos Didžiojo karo metu daugiausia ir buvo naudojamos.

Išvalyti maisto produktus, jei juos paliestų šios dujos, yra labai sunku.

Chloracetofenonas šalinamas panašiai, kaip chlorpikrinas, jeigu reikalinga kyla jį šalinti nuo maisto pro-

duktų, turinčių mažą vandens kiekį. Tik retkarčiais pasiseks pašalinti šias dujas iš maisto produktų. Daugumas maisto produktų, paliestų šių dujų, reikia laikyti sugedusiais ir vartoti netinkamais.

IV. Arsinas

(Mėlynas vokiečių kryžius)

Šiai grupei priklauso cheminiai junginiai, kurie turi arsino dalių pav.; difenilchlorarsinas (clarkas 1), difenilcianarsinas (clarkas 2), adamsitas, etildichlorarsinas, fenildichlorarsinas, metildichlorarsinas ir t. t.

Arsinai pasižymi tuo, kad duoda ultra smulkias dulkes, kurios per dujokaukių kostuvus, jeigu jie yra be priešdūminių filtrų, pereina. Šios dujos Didžiojo karo metu buvo naudojamos mišiniuose su šutinančiomis ir troškinančiomis dujomis.

Maisto produktus, kuriuos palietė šios grupės dujos, reikia laikyti pagedusiais ir naudoti netinkamais.

V. Nuodai

Šiai grupei priklauso: anglies dvideginis ir azoto dvideginis.

1. Anglies dvideginis (smalkės). Maisto produktams anglies dvideginis nekenkia. Todėl nuo jo maistui nereikia jokių apsaugos priemonių.

2. Azoto dvideginis. Maisto produktus nuo šių dujų galima nuvalyti sodos skiediniu. Šių dujų mažas kiekis yra nepavojingas. Nuvalymas jų nuo maisto produktų, turinčių mažą vandens kiekį, yra nesunkus. Reikia produktus intensyviai vėdinti, o po to nuplauti sodos skiediniu.

Būdai maistui apsaugoti

Šiame straipsnyje nurodyti maisto degazavimo būdai praktiškai tinka tais atsitikimais, kada apnuodyta yra didesnis maisto produktų kiekis. Kaip taisyklė, visus maisto produktus reikia saugoti nuo visų karo dujų. Reikia rūpintis tinkamais sandėliais, rūšiais ir t. t. Be to, turtą reikia laikyti taip įpokuotą, kad kuo daugiausia sumažintume dujų pavojų.

Gerą izoliaciją užtikrina: durpės, anglis, smala, tolis, parafinas. Mažus indus maisto produktams galima apsaugoti parafinu, vaškiniu riebaluotu popierium. Konservų dėžutes reikia panerti į parafiną taip, kad jų paviršius būtų apsemtas. Atšaldytas parafinas laikosi visame dėžučių paviršiuje ir apsaugoja nuo dujų.

Maisto produktai, laikomi stikliniuose induose, nuo nuodų yra apsaugoti. Toki indai turi būti uždaryti ir plyšeliai aplipyti parafinu.

Alaus ir limonado bonkos visai apsaugoja gėrimą, jei tik yra nesunaudota guma. Saugumą galima padidinti apliejant uždarymo vietas parafinu.

Sandėlius, rūsius, kuriems reikalinga ventiliacija, galima aprūpinti filtruotu oru. Filtrai turi būti tokie, kurie apsaugotų ir nuo arsinų.

Ltn. Dulke

Pagal dr. A. Forine straipsnio vertimą „Działanie chemicznych środków bojowych na produkty żywnościowe“, idėta žurnale „Przegląd obrony przeciw lotniczej ir przeciw gazowej“ žurnalo 4 ir 5 Nr. straipsni.

Išvažiavimas

(Žiūr. „Kario“ Nr. 45)

Prieš vaidinimą išeina į sceną Butautas, peržvelgia rimstančią salę ir dėsto žodžius, kaip įgudusi ranka dažų plėmus — piešia vaizdą po vaizdo. Dusliomis ir tamsiomis spalvomis vaizduoja — kaip ūkanotą rudens naktį, kaip šunų ujamą neregį elgetą — rusų žandarų plakamą Lietuvą. Jo žodžiuose ryškėja sulinkę, pajuodę dūminės lūšnelės, baudžiovos kryžių sukniubdami neša lietuviai: išvargę, išbadėję, kančiuko lydimi jie eina basi per gruodą; tamsiame fone ryškėja ilgos vargo brolių eilės, gyvas pažeminimo, kančios ir skurdo įsikūnijimas ašarotomis akimis žiūri į rymantį pakelės rūpintojėlį. Staiga sugriaudžia perkūnija, — Didžiojo karo audra sudrebina žemę ir eina alsuodama mirtim, gaisrais nušviesdama savo kelią, sėdama kančią ir vargą. Tarpe griuvėsių pasigirsta pirmieji laisvės dainos akordai; ryškėja, auga, vis plačiau liejasi ir savo galingu aidesiu apima visą Lietuvą. Aušta rytas. Butautas aukštai iškelia pilką artoją — brolių savanorių: jis tekančios saulės šviesoje plikomomis rankomis grumiasi su alkanais šunimis, jo kraujas dideliais lašais krinta ir vilgo numylėtąją vargo žemę, bet jis tiesus ir nepalaužiamas savo pasiryžime ir tėvynės meilėje.

Tomas stebi vyriškai gražius, kietus ir nuotaikingus Butauto veido bruožus, liekną plačiapetį stuomenį. Jaučia iš jo tamsių akių trykstančią energiją, kuri pavergia klausytojus; perduoda jiems savo nuotaiką, mintis ir troškimus.

A, kad jis — tas statusis Butautas būtų sukumpęs, protu ir išvaizda menkas padarėlis, tai pasijuoktų Tomas, tai pakvatotų. Nepavydėtų, ne! Užuojautą pareikštų gražiaveidei Aldonai.

Ir staiga gėda — sunki ir aštri — be pasigailėjimo užgula Tomą ir kankina. Kaip jis galėjo taip pasiduoti pavydo aistrai, būti nemandagus ir naiviai akiplėšiškas? Ar jis pažįsta Aldonos širdį kaip savo penkius pirštus, ar suvokia jos laimės kelius? Kokia teise jis nori diktuoti jos ateitį, kai jokie pasižadėjimai jų neriša?!

Apsižvalgo ir vėl girdi Butauto žodžius. Jie piešia dabartį, rodo darbu alsuojančią Lietuvą, vedžioja po naujai ariamus laukus ir raudonais stogais pražystančias sodybas. Pro šalį praslenka mokyklos, nusidriekia plentai ir geležinkeliai, šnabžda tūkstančiai laikraščių. Eina vis aukštyn keldamas galvą lietuvis — kas kartą tvirčiau žengia gimtąją žemę ir platesniu mostu užsimoja dideliems darbams, kas kartą šviesiau troboje, galvoje ir širdyje.

Nueina visi į rytus ir mato pavergtųjų brolių kančią, mato surakintą, skriaudžiamą vilnietį, kudlotus debesį ir nykią, dagiais apaugusią žemę. Pasikelia aukštyn ir prieš akis atsiveria neramus, patrankas liejantis ir kardais žvangantis pasaulis. Nagus galanda ir tyliai dantimis kalena plėšrūs, godūs nasrai, žiūrėdami į gražiai įsiskleidusį mūsų laisvės žiedą. Bet čia

pat stovi aukštos kareivinės, rikiuojasi vyrų eilės, ginklą spaudžia tvirtos rankos laisvės žiedo sargyboje. Kas pusmetis vis naujos jėgos renkasi prie ginklo, gražiausias jaunimas dirba ir mokosi ginti tėvynę.

Gražiai ir vaizdžiai kalba Butautas:

— Ir jūs, su kuriais atsisveikinti mes čia susirinkome, netrukus dainuodami važiuosite prie ginklo. Tai kas, kad vėjas draskys mirusius medžių lapus, ruduo virkdys dangų ir švilpaus tuščiuose laukuose. Jūs ne-liūdėsite, kad reikia palikti tėviškes, tėvus, brolius ir seseris. Ne! Jūs džiaugiatės, didžiuojatės jūsų laukiančia tėvynės gynėjų pareiga ir ryžtatės ją gerai atlikti, gerai pasiruošti, kad atėjus kovos valandai, būtumėt nepalaužiami tėvynės laisvės gynėjai!

... — Visuomenės ir šaulių būrio vardu aš nuširdžiai sveikinu jus, pribrendusius garbingiausiai lietuvių pareigai ir linkiu laimingos kelionės, ryžtumo, darbo nuotaikos ir ištvermės tėvynės gynėjų mokykloje. Dirbkite ir tikėkite Lietuvos ateitimi — būkite vyrai ir tikri tėvynės sūnūs!

Ir po vaidinimo Tomo ausyse dar skamba Butauto žodžiai; jis sėdi vienas ir juokiasi iš savęs:

— Koks tu smulkus padarėlis, Tomai. Tu manei, kad nėra didesnių dalykų už tavo jaunuolišką meilę ir naivų pavydą. Cha!.. tu norėjai, kad žemė subyrėtų nuo tavo nuskriaustos širdies virpesio!

Kažkas šūkteli: „Mergaičių valsas!“ Aldona kviečia Tomą. Jis be minties atsistoja, apkabina ją ir sukasi, sukasi; mintys ir jausmai sukasi migloje be aiškaus pavidalo. Panašu į sapną, kurio pabudęs negali atsimiti.

— Tu pyksti, Tomai? — Kaip tolimą vyturio dainavimą girdi tylūs Aldonos žodžius.

— Už ką? Juk tu puikiai šoki!.. — Jo žodžiai kaip iltys — nori kandžioti.

Tyla — kankinanti ir begalinė. Kaip danties skaudėjimas, kaip lėta mirtis.

Pagaliau vakarienė. Mokyklos salėje daug žmonių, daug kalbų, juoko ir šilimos. Šalia Tomo sėdi Aldona (jis nesupranta, kaip tai atsitiko). Jie juokauja kaip „seniais“ laikais, kalba paprastučius žodžius ir mintis, peršviestas lengvo sąmojaus spinduliais, — taip gražu, paprasta ir linksma. Atrodo, kad jie sutinka su kažkuo neišvengiamu ir nori užsimiršti, gražiai praleisti nors tas paskutines minutes, kurios dar jiems priklauso.

Po vakarienės visi nuklega į valsčiaus salę dar

Naujai uniformuoti autobusų pareigūnai

truputį pašokti prieš išsiskirstant, o jie nejučiomis atsilieka lauke.

— Tamsi naktis, — sako Aldona. Balsas kaip užgauta styga — tyliai virpančias.

— Tamsi. . . — Žodžiai lyg ne iš Tomo lūpų — iš tolo, iš tamsos.

— Sakyk, Aldona, — jis paima jos ranką, — ar tu ji. . . myli?

— Aš žinau, kad jis mane. . . labai myli. . . — Ji aplenkia jo klausimą ir staiga tamsoje suranda jo lūpas ir lengvai pabučiuoja.

— Taip reikia, Tomai. . . — sako trūkinėjančiu balsu. Apsisuka ir nubėga į salę.

— Taip reikia, taip reikia, taip reikia, — skubiai ir be galo kartoja traukinys, bėgdamas tolyn ir tolyn. Tomas stovi prie lango; vagone kalbos, juokas, dainos — glėbys jaunimo ir nuotaikos.

— Aš jos nekaltinu, — girdi prie peties tylus, ramius Stasio žodžius. Tyli.

— Gal tu nežinai, — jos tėvas smarkiai įsiskolino — paskelbtos varžytynės. O Butautas turi susitaupęs pinigų ir apmoka visas skolas.

— Nereikia advokatų! — norėtų sušukti Tomas, bet tyli.

Stasys padėjo ranką ant jo peties; Tomas jaučia jo šiltą, drėgną alsavimą ant savo žando. Žiūri, kaip bėga laukai ir atsiveria nauji horizontai. Giliai įtraukia į krūtinę oro, suliepsnoja akys ir atsigrįžęs skambiu tenoru paima neseniai vagone pradėtos dainos antrąjį posmą.

— Taip reikia, taip reikia, taip reikia! . . — vos spėja kartoti traukinys. Jonas Docius

TRUMPAI IR AIŠKIAI

Mūsų darbas apgalvotas

Mintis jauniems kareiviams

Pirmas jauno kareivio darbas atvykus į kariuomenę — tankinė rikiuotė. Karininkai, puskarininkiai moko taisyklingai stovėti, vaikščioti, sukintis. Kam visa tai reikalinga? Ar ne tiksliau būtų jauną kareivį pirmiausia pamokyti šaudyti, manevruoti, dujokaukę naudoti, apkasus kasti, maskuotis? Berods, jauni kareiviai atvyko į kariuomenę ne paraduoti, ne mieste su daina rodytis, bet tėvynę ginti mokytis. Tokios mintys, tur būt, lenda daugeliui jaunų kareivių galvon bežygiuojant, besisukinėjant pratimų aikštėse.

Tankinės rikiuotės mokymas, kaip ir visa jauno kareivio mokymo programa, yra sudaryta po pagrindinių praktiškų tyrinėjimų ir svarstymų. Tankinė rikiuotė yra labai svarbi pagalbinė priemonė mokantis kautis. Didelė klaida yra manyti, kad tankinė rikiuotė mokoma paradams ar gražiems pasirodymams miesto gatvėse. Jeigu tik tokia būtų jos prasmė — ji seniai būtų išmesta iš mokymo programų.

Tankinė rikiuotė išdirba kareivyje žvalumą, vikrumą, ištvermę. Tai daugiausia tankinės rikiuotės nuopelnas, kad atvykęs kariuomenėn kartais menkai fiziškai išugdytas, „kampuotas“ naujokas, po kelių mėnesių pasidaro tiesiu, patvariu ir stipriu vyru. Tankinėje rikiuotėje išmokstama daug kautynėse reikalingų veiksmų, kaip atsigulimo, priklaupimo, greito atsistojimo; įpratinama kareivį prie ginklo, prie kautynių aprangos. Bet kas svarbiausia, kaip šimtmečių patyrimas moko, tankinė rikiuotė įkiepija kovotojams susiklausymą, drausmingumą, draugiškumą, pasitikėjimą vienas kitu. Tai be galo svarbūs kautynėse dalykai, kurie atskirus kovotojus sujungia į stiprius, nenugalimus vienetus.

Visos šios priežastys ir privertė mūsų vadovybę, greta grynai kautynių mokymo, palikti ir tankinės rikiuotės mokymo programą. Kitos kariuomenės elgėsi panašiai. Pavyzdžiui, vokiečių kariuomenėje Didžiojo karo metu daliniai, atitraukti iš fronto, kiekvieną kartą pirmiausia griėbdavosi pakartoti tankinę rikiuotę ir tik po to pradėdavo tolimesnį kautynių mokymąsi bei poilsį.

L. S.

RYGOJE PASTATYTAS PAMINKLAS 6 PĖST. RYGOS PULKO ŽUVUSIEMS KARIAMS

6 pėst. Rygos pulko kariams, žuvusiems kautynėse su bermontininkais, vienoje kautynių vietų prie Rygos pastatytas paminklas. Š. m. lapkričio 2 d. šis paminklas buvo labai iškilmingai atidengtas. Į šias iškilmes atsilankė: valstybės prezidentas dr. Ulmanis, karo ministeris gen. Balodis, kariuom. vadas gen. Berkis ir kiti aukštieji karininkai. Be to, į šias iškilmes atvyko ir žuvusiųjų 6 pėst. Rygos pulko karių šeimos bei giminės ir šiaip plačiosios visuomenės. Valstybės prezidentas dr. Ulmanis šventės proga pasakė ilgą kalbą, primindamas 1919 m. lapkričio m. kautynių reikšmę su bermontininkais ties Ryga.

Paminklas pastatytas doc. Stalbergo architektūros priežiūroje su prof. Zales išreikštais bareljefais. Paminklo priešakyje, akmeny, įkalti 54 žuvusiųjų vardai. Iškilnių proga buvo ir 6 pėst. Rygos pulko paradas.

Paradą priėmė valstybės prezidentas dr. Ulmanis, karo ministeris gen. Balodžio ir kitų aukštųjų karininkų lydimas.

Ir 1938-asis metais visi išsirašysime turiningą, iliustruotą

„KARĮ“

Atsarga gėdos nedaro

(Žiūr. „Kario“ Nr. 45)

Naktis praėjo neramiai ir įtemptai. Priešas, naudodamasis tamsa, vietomis bandė įsiskverbti. Vienur jam tai pavyko, kitur jo mėginimai buvo atremti. Tą naktį nebuvo poilsio apkasuose.

Su auštančiu rytu atbudo ne tik paukštis ir žmogus, bet gyvybę ėmė reikšti ir žemė. Iki šiol tylėję Žemaitijos laukai įvairiais balsais suklego. Sugriovė patrankos, jų bosui pritarė kulkosvaidžių juokas, į šio juoko tarpus įsiterpė šautuvų papliupos. Danguje urzgė, tai vartėsi, tai ratu suko plieno paukščiai; vienur kitur švystelėjo įvairiaspalvės raketos. Prasidėjo kautynės. Sunkiai sužeistus iš kovos lauko sanitarai neštuvais nešė, lengviau sužeistieji patys į tvarstyklas dūlino; išbaigtus šaudmenis kovos metu teko taip pat papildyti.

Priėjo prie Sakočiaus su baltu raikščiu ant rankovės karininkas ir sako: „Jam kairiosios kojos blazda sutrupinta“. Tuoju sanitarai sutvarstė koją, paguldė ant neštuvų ir neša.

Atsarginiams ši naujiena patiko. Ne todėl, kad sveikam galima išvengti kovos lauko, bet todėl, kad jie savo akimis pamatė, jog ir tikrų kautynių sąlygose ir sunkaus sužeidimo atveju jie nebus palikti kančioms, bet yra kas tokiais greit pasirūpina ir pagalbą suteikia.

Nespėjo Sakočius išnykti iš akių, kaip užpakalyje pasirodė tankeliai. Įsisukę daržan, sutraiškė keletą burokų, suplojo kelias kopūstų galvas ir iš daržo išnirę pasileido prieš link.

— Nuostolių tamstai padarėm, — sako ūkininkui karininkas su geltonu raikščiu ant rankovės,

— Anoks čia, pons, nuostolis — keli burokai ir kopūstų galvos! Užtat teko matyti tokį retą vaizdą, už kurį ir visų kopūstų nebūtų gaila. Puikiai tie slibinai rieda. Per duobes, štai ir per apkasus jie lengvai persirita. Ir tvoros jiems jokios kliūtis nesudaro.

— Iš tiesų, — galvoja netoli gulėdamas Zenkus, — koks čia nuostolis, jei tankelių pagalba pasisekė į priešą įsiveržti ir spragą padaryti. Ja pasinaudodami

mūsų pėstininkai, ana, jau priešą raito; jo gynimosi atkaklumas palaužtas ir pastabu jau pasitraukimo žymės. Vienur, kitur priešas bėga; šaudymas nelygus ir netoks jau tvarkingas.

— Pasiruošt atakai, — nuaidėjo įsakymas.

Mauna kareiviai durtuvus, žiūri prieš link, spaudžia šautuvo buožę prie peties ir retais šūviais bėgančius renka. Tuo metu kulkosvaidžiai prapliumpa visu plačiu frontu; patrankos sutankina gaudimą.

— Pirmyn! Valio! — pasigirdo įsakymas.

Valio, valio! — užtvenkė laukus. Iš plikos žemės išaugo vyrų vilnys ir pasileido bėgte prieš link.

Jautė kariai, kad šį momentą ir nuovargis ir ryto šaltis kažin kur pradingo; ir kuprinės svoris žymiai sumažėjo, ir kojos lengvos, o kas svarbiausia — pasirodė visi esą trumpų atstumų geri bėgikai. Todėl prieš apkasus tuojau pat pasiekė, čia trumpam staptelėję ėmė šaudyti bėgančius ir po to vėl vienas po kito kilo, bėgo ir krito; vis pakaitomis, vis vienas kitą sekdamas, įkandin priešą; vis anam, rodės, ant kulnų mynė.

Nežinia, kuo visa tai būtų baigėsi, gal ne tik Varnius, bet ir Telšius tą dieną būtų pasiekę puolantieji, jei ne trimitas, skelbiantis manevrų pabaigą. Trimito balsas vėl gražino pirmą būsėn ir tik jį išgirdę ir sustoję vietoje, pasijuto sušilę ir suprakaitavę. Plaučiuose lyg oro maža, į batus lyg pripilta švino, pečius sunki našta slegia. Šautuvas ir tas bent dviem kilogramais pasunkėjęs. Stovi ir pučia vyrai; žemes nuo milinių valosi, prakaitą nuo veido braukia.

Netrukus buvo gautas įsakymas rinktis būriams į vienkiemį su raudonu stogu (tą patį, per kurio daržą tankai šliauždami šiek tiek runkelių ir kopūstų patrynė), o po to būriai išsiskirstė pas ūkininkus ilgesniam poilsiui.

Išvalę drabužius ir ginklus, pavalgę pietus, kariai sugulė pailsėti. Įmigo vyrai kietu, ramiu miegu, koku gali miegoti ik gerai atlikęs ir užbaigęs sunkų ir atsakingą darbą kiekvienas pareigūnas.

Kelias atgal jiems buvo gėlėmis kaišytas, sutikimo vartais išpuoštas. Pakeliui sesės ne tik žiedais kaišė, bet ir riešutais ir obuoliais apdaliavo; didesnieji miestai grįžtantiems vaises kėlė. Tolstant mojavo rankos, baltos skepetėlės, šypsojos veidai. Iš mokyklų išbirdavo pakelėn triukšmingai mažieji ir šaukdavo valio. Mergaitės gėlėmis dabino, o berniukai, orkestro šalimais į koją eidami, geras varsnas lydėdavo karius. Buvo gera, buvo linksma, kad seni tėvai atjaučia karį, jaunieji jį myli, o patys mažieji greiti paslaugoms ir nenoromis atsilieka nuo žygiuojančios voros, o atsili-

Tyliai, tyliai Nemumėlis teka...

Iz. Girčio nuotr.

kę sustoja, vis žiūri atsigriždami, kol vora dingsta jiems iš akių.

Vietiniai, įgulos gyventojai, pajutę savuosius karius grižtant, laukiamą valandą beveik visi išėjo atstu nuo miesto pasitikti, apstojo kelią ir garsiu valio ir gėlių lietum iki kareivinių vartų palydėjo.

Rytdiena po žygio poilsui ir tvarkymuisi buvo paskirta. Atsarginiai, be to, turėjo gražinti ginklus ir aprangą, nes ryt jie jau vėl gražinami tėvams, žmonoms ir vaikams.

Betrūsdami atsarginiai prisimena manevrus. Kiekvienas stengiasi prisiminti ir atkurti netolimos praeities vaizdus. Pirmasis ima balsą Zenkus.

— Gerai sakė kuopos vadas, kad manevrai, tai karių egzaminai. Nežinau ar aš juos išlaikiau, bet per juos daug ko pasimokiau; pamačiau daugiau savo krašto ir žmonių. Žygis man buvo, kaip ekskursija. Dabar, minėdamas Žemaitiją, turėsiu prieš akis šio krašto laukus, miestus, miestelius ir gyventojus. Jei vėl kada reikės, mokėsiu jau su jais ir pasikalbėti.

O tvorų, Kambry, jie, mano galva, vistiek nemoška tverti. Tiek malkų bereikalingai laukuose mėtosi. Jei mano būtų galia, aš suvalkiečių dalį į žentus Žemaitijon nuleisčiau, o žemaites į marčias pas save partraukčiau. Tada nebūtų tokio „kon saka, vaks, rėk, douna, svyst, peins“.

— Žemaičiai žmonės geri, — tęsia toliau kalbą Šakočius, — tik per daug jau jie lėti ir tylūs. Per daug mūsų gyvenimas trumpas, kad būtų galima lūkuriuoti, arba atidėlioti rytdienai, ką šiandien galima atlikti.

— Mes ir nesukubėdami suspėjam apsidirbti ir niekad mums laukuose javai nepalieka žiemoti. Kai dėl kalbos — ji trumpesnė žodžiais, todėl ir čia mes sutau-pome laiko, — gina žemaičius Kambrys.

— Aš, — sako Kivida, — žemaičius nuo šiol mylėsiu, nes jų atkaklumas ir savo žemės meilė neišpasytai dideli. Jų pavyzdžiu ir mes visi turėtume pasiekti. Buvo šitaip. Kaip žinote, atvykę pradėjom apkasus, kaip reikia, kasti. Jokių „sąlyginai“ nebuvo. Mūsų būrio vadas nurodė: čia kasti apkasus, čia susisie-kimo eigą. Metę kuprines žemėn, ėmėmės darbo. Tik įbedus kastuvą žemėn, asirado žemaitis ir sako: „Po-

nali, čia mona žemė ir aš neleidžiu jos kasti, neleidžiu kitiems čia šeiminkauti“. Aš kasu ir tiek — taip įsakyta. Žemaitis pakėlė balsą: „Mesk kastuvą, kad sakaui“ Matau, gali nemalonumų būti. Pranešu būrio vadui. Būrio vadas sako: „Tamatai už nuostolius bus atlyginta; apkasus pasibaigus manevrams vėl užkaimime patys“. „Negaliu, pona, leisti knaisioti mano žemę“, — atsikerta žemaitis. „Matai, tamata, — sako būrio vadas, — jei mes čia neįsitvirtinsime, neįsikaimime, tada priešas įsiverš pro šią vietą ir gali nuo to mūsų pusei blogai būti“. Pagalvojo žemaitis ir sako: „Jei-gu taip — kaskite. Negaila man ir savo žemės, kad tik priešas būtų sumuštas“.

Aš tik dabar suprantu žemaitį. Iš jo visiems tenka pasimokyti, kaip reikia branginti ir ginti savo žemę. Jei visi taip mylėsime ir ginsime savo žemelę, tada ir visa šalis bus nepalaužiama ir atspari. Tačiau, jei-gu šalies gerovė ir bendras labas pareikalauš iš mūsų, sutiksime kiekvienas ir savo turto netekti, kad tik mūsų kraštui būtų geriau. Kada taip galvosime ir elgsimės — nežus mūsų tėvynė.

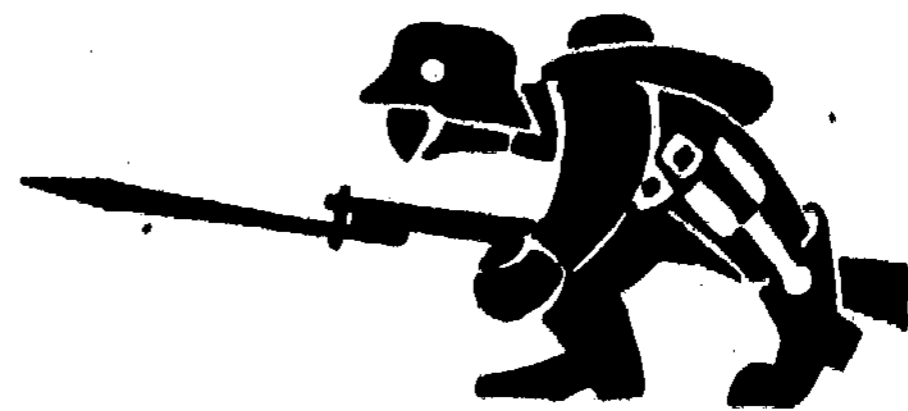
— Gražiai kalbi, bet vargiai ar lengvai atsižadė-tum nuo to, ką turi ir pats, jei kada taip reikėtų pada-ryti, — pastebėjo Šakočius.

— Ne tik aš, bet ir tu ir trečias svyruoty, tačiau reikia, kad asmeniškai dalykai šalies gerovės patarnavi-mul nusilenktų.

— Galvočius iš tavęs, Krivida, — sako Zenkus, — o kaip gi čia atskirsi, kada šalies gerovė lenkia, o kada dauguma to pageidauja.

(Pabaiga kitame nr.)

Jodauga

LENKAI NUBAUDĖ STAŠĮ

XI. 9. Vilniaus apygardos teisme pasibaigė keturias dienas užsitęsusi Vilniaus Tautinio Lietuvių Komiteto pirminin-ko Konstantino Stašio byla.

K. Stašys buvo kaltinamas, gavęs iš įvairių vietų lėšas, kurias skirstęs Vilniaus lietuviškoms organizacijoms. Iš Amerikos, iš Latvijos ir iš kitur plaukę Stašio vardu pinigai lietuviškoms organizacijoms, kad jos „dirbtų priešvalstybinį darbą“. Tačiau šituo kaltinimu savo sprendimui teismas nesirėmė, nes šiuo reikalu teismas sudarysias Stašui kita byla.

Kiti kaltinimai buvo tokie, esą Stašys mokėjęs atitinkamas sumas ir privatiems asmenims, kažkokiais svetimais nu-rodymais. Be to, būdamas Lenkijos pilietis, jis paskolinęs Lie-tuvoje gyvenančiam Biržiškai 100 litų, neturėdamas tam va-liutos kontrolės įstaigos leidimo.

Už visa tai, ir kadangi ši byla, kaip teisma visą laiką buvo akcentuojama, turi politinį pagrindą, K. Stašys buvo pakaltin-tas. Teismo sprendimas buvo toks: nuteisiamas K. Stašys 1 metus kalėjimo ir sumokėti valstybės išdui 10.000 auksinų pabaudos.

Kalėjimo bausmė gali būti pakeista 60.000 auksinų.

K. Stašys jau 5 mėnesiai, kai lenkų buvo kalėjime laiko-mas, todėl dabar jis dar bus kaltinamas 7 mėnesius. O tuo metu jam lenkai sudarys antrą bylą ir greičiausiai Stašys lenkų ka-lėjime bus laikomas tiek, kiek okupantams bus noro.

Stašį teisme gynė keturi advokatai: M. Nedzielskis, M. En-gelis, M. Kovalskis ir A. Juknevičius.

ANGLŲ LAIKRAŠTIS APIE PAVOJUS ITALIJAI. Pa-skutinėje savo kalboje Mussolinis pabrėžė, kad Italija norinti tik taikos. „Daily Express“ šiuos Mussolinio žodžius laiko visiškai nuoširdžiais, nes esą Italija šiuo metu ne tik nenorinti, bet ir negalinti kariauti. Nors šiuo metu Italijos kariuo-menė viršijanti vieną milijoną vyrų, tačiau ji padalinta į ke-turias dalis: Etiopijos įgulose — 100.000, Libijoje — 60.000, Ispanijoje — nuo 60.000 iki 80.000 vyrų, o likusioji dalis — Italijoje. Taigi, esą, jei Mussolinis norėtų karo, tai jis savo kariuomenę nesuskaldytų į 8000 km frontą nuo Madrido iki Adiz-Abebos. Be to, karą pradėti Italijai neleistų ir nepatogi jos laivyno padėtis.

Taip pat esančios labai apribotos ir Italijos materialinės išgalės. Per penkerius metus Italijos biudžetas davęs 7.000 mi-lijonų lt. deficito. Vidaus paskolos pasiekusios 25.000 milijonų lt. Etiopija Italijai kainojusi 4.000 milijonų lt.

Toliau laikraštis pažymi, kad Romos Berlyno ašis esanti smarkiai susilpninta. Esą, greičiau galima būtų kalbėti apie karą tuo atveju, jei Vokietija eitų ne su Italija, bet prieš Ita-liją. Vokietija niekuomet neatsisakysianti nuo savo siekimų vyrtauti pietų rytų Europoje. Tai liečia ne tik Austriją, bet ir pietų Tiroliją, dabar esančią Italijos sienose.

Baigdamas „Daily Express“ pažymi, kad jei Italija tikrai pradėtų karą arba būtų į jį įvelta, tai jį galėtų ištikti 18 šimt-mečio Lenkijos likimas.

Visi i talka!

Nori taikos — stiprink ginkluotas krašto pajėgas

Nūn pasaulį visą laiką
Žmonės kalba apie taiką,
Visi peikia, smerkia karą,
Užpuoliką dažnas bara.
Diplomatai notas rašo,
Į svečius viens kitą prašo,
Sako, ginčų mums gana,
Lai taika bus amžina.

Tokios kalbos, broliai mano,
Daug kam širdį pakutena,
Nes jos plaukia, kaip medus,
Kiekviens posakis saldus.
Betgi tuo pačiu metu
Kai kam darosi kartu,
Kada žodžiuose kaimyno
Jaučia skonį sacharino,
O pažvelgęs į jo saują —
Mato kulkosvaidį naują;
Kai pakyla jo skvernai —
Ten bombonešio sparnai...

Todėl tie, kurie tikėjo
Žodeliais „taikos skelbėjų“
Ir ramiai ant krosnies knarkė,
Dabar šaukia, gaudžiai verkia,
Nes ginkluota kumštis kieta
Muša į skaudžiausią vietą,
Nes prieš tanką, aiškus faktas,
Juk nepastatysi kaktos...
Žinoma, snipraus kaimyno
Nicks taip greitai nekabina,
Nes prie lėktuvo ar tanko —
Pavojinga kišti ranką...
Užtat silpną, neginkluotą
Visi brūžina, kaip šluotą...

Šitą baisiai aiškų faktą
Reikia įsidėti į kaktą,
Dieną naktį vis budėti,
Apsiblausus nesėdėti,
Kad pavojus iš netyčių
Neužpultų mūsų grįčių.

Lietuvis taikus iš seno,
Su visais gražiai gyveno,
Ginčų ir klastos jis vengia,
Nieko pulti nesirengia,
Tačiau niekadęs neleido
Mindžioti tėvynės veido.

Svečią gerbė ir vaišino,
Užu stalo jį sodino,
Bet kiekvieną užpuoliką —
Drąsiai su ginklu sutiko,
Kad gobšūs svečiai nekviesti
Nedrįstų mūs žemės liesti.

Tad, brolyčiai, ir šiandieną
Šventa pareiga kiekvieno,
Jei norim saugiai gyventi,
Ginkluotas jėgas paremti,
Visad pagal galimumą
Stiprinti krašto saugumą.
Nežinia, kokius pavojus
Žada žmonijai rytojus,
Todėl be ilgų laiškų
Turi būt visiems aišku,
Kad tikrai taikos metu
Ginklus kalti pravartu.

Prisiminkim juodą būvį,
Kai jungas spaudė lietuvi,
Kai už žodį, už raštą
Varė į pasaulio kraštą,
Ir šimtus brolių suėmė
Į šiaurės ledynus trėmė.
Kada okupantų koja
Spardė lietuvi artoją,
Kai žmogus dėl druskos svoro
Keliais ėjo prie žandaro.
Šiandien po gimtuoju stogu
Gyventi ramu, patogiu,
Dėl to, kad brangią tėvynę
Su ginklu karžygiai gynė;
O gimtosios žemės plotas
Jų aukomis atkovotas,
Ir kiekviena žemės pėda
Jų gyvybėm apmokėta.

Tad šiandien, mieli vyručiai,
Reikia susirūpinti drūčiai,
Kad gimtąsias mūs sodybas
Saugotų stipri sargyba.
Jei visi iš vieno stosim,
Kiek galėdami aukosim,
Seni, jauni ir maži —
Bus talka tikrai graži,
Bus tėvynėje saugu
Ir visiems gyvent smagu.

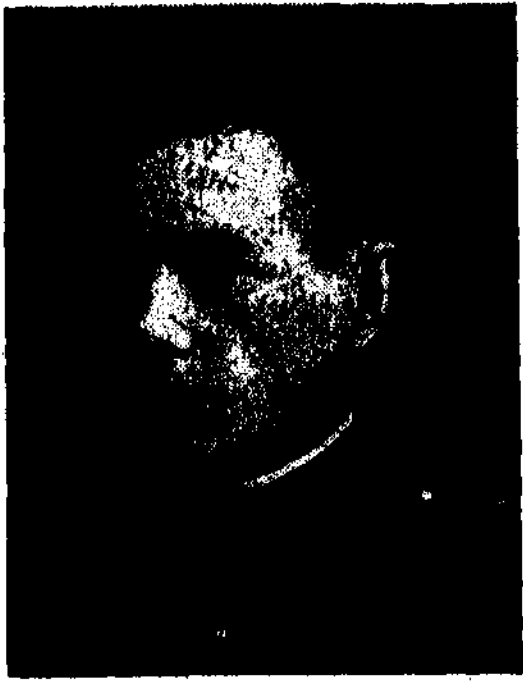
Kostė Vabalas

Didžioji „Kario“ talka

Pereitame mūsų laikraščio numeryje maloniems „Kario“ skaitytojams patiekėme duomeninį vaizdą apie šių 1937-ųjų metų mūsų laikraščio platintojų talkos laimėjimus. Tie laimėjimai yra pasiekti ne vienos dešimties mūsų mielųjų „Kario“ talkininkų-platintojų gilaus karinio, kultūrinio susipratimo, kilnaus pasiryžimo ir atsidėjimo dėka.

Ir štai, per 80 platintojų įvairių laipsnių karininkų ir puskarininkų, vien tik iš mūsų kariuomenės dalių, „Kario“ armijai davė 6.116 skaitytojų. Reikšmingiausia, tačiau, yra tas, kad tik labai nežymi šio skaičiaus skaitytojų dalis yra patys kariai, kurie ir šiaip visi „Karij“ skaito ir mato kariuomenės dalių

Pusk. J. Mažrimas, „Kario“ talkininkas ir bendradarbis Pusk. Z. Gerulaitis, „Kario“ talkininkas ir bendradarbis

savo daliniuose; beveik visa gi šios 6.116 prenumeratos masė eina į mūsų kaimus ir miestus karių artimiesiems, giminėms ir pažįstamiems. Vadinas, kariai ne tik patys nori skaityti „Karij“, bet svarbiausia — karinę mintį ir dvasią, karinį žodį ryžtasi kuo plačiausiai paskelbti visuose lietuviškosios visuomenės sluoksniuose.

Reikia pasakyti, kad šis kilnus, kariniu ir kultūriniu atžvilgiu didžiai reikšmingas, „Kario“ paskleidimas brangiųjų talkininkų dėka paskutiniaisiais metais didėja tikrai džiuginančiu sekmingumu. Štai, 1936 m. mūsų talkininkai išplatina „Kario“ nepilnus 3.000 egz., o šiais 1937 m., kaip jau buvo minėta, kariai išrašo savojo karinio iliustruoto laikraščio net 6.116 prenumeratų. **NETURI BŪTI PASLAPTIS, KAD VISŲ ANKSTYVESNIŲJŲ IR DABARTI-**

NIŲ MŪSŲ PLATINTOJŲ DĖKA „KARIO“ TIRAZAS IŠ 1936 | 1937 METUS PAKILO NET 5000.

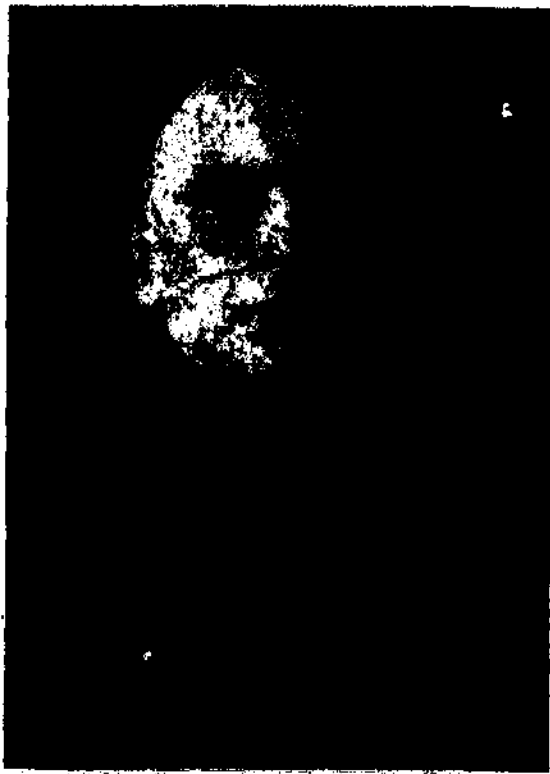
Per paskutiniuosius trejus metus mūsų „Kario“ tiražas augo tokia progresija: 1935 m. — 7.500, 1936 m. 10.000, 1937 m. — 15.000. Šie mūsų laikraščio laimėjimai, be abejo, didžiųjų dalimi reikia priskirti mūsų darbštiesiems ir pasišventusiems talkininkams-kariams platintojams ir visiems tiems mūsų kareivių, puskarininkų ir karininkų gausiems tūkstančiams, kurie „Karij“ išrašo ne tik sau, bet ir savo namiškiams. Toks kario išrašytas „Karys“, kartais tautiečiams tolimojoje provincijoje dar nematytas, nepamamai eina visus metus, o pamėgtas kitiems metams jau išsirašomas pačio skaitytojo. Šį faktą neginčijamai įrodo kas metai taip pat smarkiai augęs prenumeratorių skaičius ir iš mūsų tautiečių nekarių tarpo, iš mūsų krašto tolimiausių pakraščių, iš kaimų, miestų ir miestelių.

Taip inetai iš metų, vis naujoms karių laidoms masiniai išrašant savąjį laikraštį namiškiams ir pažįstamiems, „Kario“ tiražas smarkiai kyla, laikraštis plačiausiai plinta visame krašte, skleisdamas ir sąmonindamas krašto saugumo, lietuviškojo pasiryžimo, pasitikėjimo ir karinio rengimosi žinias, mintis, skleisdamas giedrą, ryžtingą, vyrišką nuotaiką. „Karys“ kiekvienam tautiečiui stipriu, nuotalkingu žodžiu ir menišku, originaliu vaizdu kas savaitę rodo mūsų karių ir mūsų kariuomenės gyvenimą ir darbą. O kadangi kariuomenė yra neatskiriama tos pačios lietuviškosios visuomenės dalis, tai ir kariuomenės savaitraštis kaskart daugumai tautiečių ir nekarių darosi vis artimesnis, savesis, mielas.

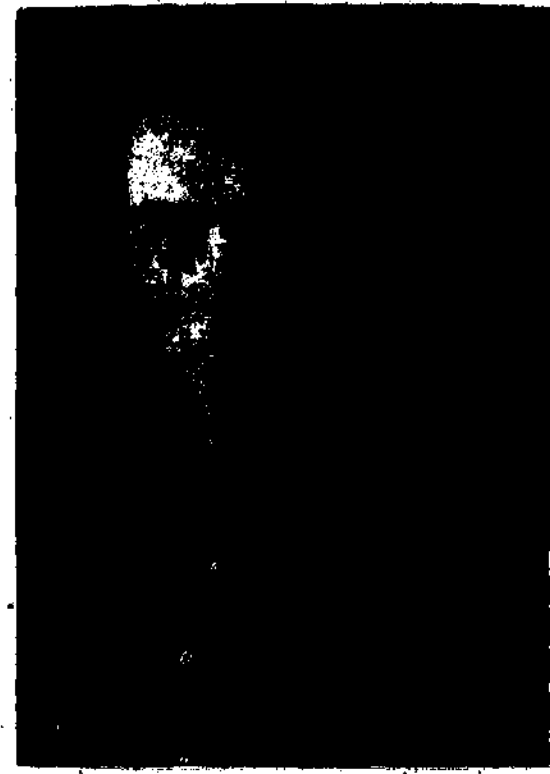
Čia nors paviršutiniškai pabrėždami mūsų talkininkų ir visų skaitytojų bendrą susipratimą ir kilnų atsidėjimą, nenorime tuo pasakyti, kad jokių pastangų iš savo pusės nedaro ir pati redakcija. Ne. Ji daro visa, ką gali, kiek sugeba ir kiek turi visų kitų galimybių. Tačiau apie mūsų pasisekimus ar nepasisekimus paliekame spręsti mieliesiems savo skaitytojams. Tačiau redakcija vis dėlto mano, kad ji savo platintojų neapvylė, kad karių artimieji bei pažįstami, kas savaitę gaudami turiningą, gausiai iliustruotą „Karij“ — turėtų būti patenkinti. Kaip jau buvo minėta, šį teigimą įrodo kasmetai vis gausėjantis skaitytojų nekarių padaugėjimas iš mūsų tautiečių tarpo. Kai dėl

Pusk. J. Žinka

Pusk. V. Stasenis

Pusk. Radžiūnas

pačių karių, tai mums atrodo, kas „Karys“ deda visas pastangas, kad jis būtų kuo įdomesnis visiems kariams ir kad galėtų ne tik būti atsitiktinai pervertinamas, kaip nors ramovėje ar skaitykloje, bet kad kas savaitę kariškai papuoštų ir kiekvieno karininko bei puskarininkio stalą.

Matydami visame krašte sparčiai plintančias mūsų saugumo stiprinimo idėjas ir vykstančius reikšmingus realius žygius bei darbus, o taip pat jausdami žymų pagerėjimą ir mūsų krašto ekonominiame gyvenime, giedriausiomis viltimis laukiame kuo didžiausios talkos iš visų „Kario“ platintojų ir skaitytojų. Jeigu šiais metais „Kario“ tiražas padidėjo 5.000, tai kodėl jis negalėtų dar tiek pat padidėti kitais 1938-aisiais metais? Kitais metais švęsinie reikšmingą 20-ties metų Lietuvos nepriklausomybės sukaktį, švęsinie 20-ties metų sukaktį nuo Lietuvos kariuomenės atgavimo. **MŪSŲ SEKANTIS EILINIS TIKSLAS — PASIEKTI 20.000 TIRAŽĄ. DVIDEŠIMT METŲ — DVIDEŠIMT TŪKSTANČIŲ.** Tai gražu ir reikšminga.

Kad pasiektume minėtą 20.000 tiražo tikslą — reikia tik tiek, kad visi malonūs mūsų šių metų skaitotojai iš visuomenės tarpo patys išsirašytų „Kari“ 1938 m. ir kad pernykščiu sėkmingumu griebtųsi iš anksto platinimo darbo mūsų brangieji buvusieji ir naujieji talkininkai. Daugumoje nauji mūsų vyrų tūkstančiai išrašydami „Kari“ savo namiškiams, nors ir tokiu gausumu, kaip kad šiems metams, mūsų 1938 m. idealą 20.000 — padėtų pasiekti visai nesunkiai. Be to, reikia pažymėti, kad jeigu yra tokių kariuomenės dalių, kuriose perėjais metais laikraščio išplatinta arti tūkstančio, tai dar taip pat yra viena antra nedaug mažesnė už pirmąsias dalis, kurs „Kario“ neišplatinta nė šimto pren. Priėmus dėmesin šių atsilikusių suaktyvėjimą, čia minimas tiražas 1938 m. būtų įmanoma dar ir perviršinti. Redakcija tiki, kad mūsų platintojai ir visi šių metų skaitytojai visomis jėgomis noriai padės savo mylimam „Kariui“ užsibrėžtą tikslą pasiekti. Tad mūsų visų šūkis lai būna: **„DVIDEŠIMT METŲ — 20.000“.**

Pereituoju „Kario“ nr. pradedant, visoje eilėje numerių matysime kelias dešimtis vyrų veidų. Tai ir bus čia minimi mūsų talkininkai - platintojai. Mes gerai suprantame, kad kilnus spaudos platinimo darbas, kad ta plečiama karių tarpe karinė, kultūrinė, originali tradicija, — kad visi kareiviai savo namiškiams, draugams bei pažįstamiems išrašytų nors vieniems metams karinį savaitraštį, — pagaliau, kad ta milžiniška krašto saugumo ir karui rengimosi propaganda — materialiu atžvilgiu nėra įvertinama. Tai gi, bent moraliai norėdami savo talkininkus paskatinti nuteikti, juos visus parodome mūsų skaitytojams „Kario“ puslapiuose.

Visi senieji ir naujieji platintojai turi žinoti, kad nemažiau 25 egz. išplatinusių atvaizdai bus įdėti „Karyje“, kad už platinimą apskritai visi talkininkai gauna 10% nuo bendrosios „Kario“ prenumeratos sumos.

Be to, šia proga platintojams pranešama, kad visi, išplatinusieji šiais metais nemažiau 25 pren., gaus po keletą vertingų knygų su atitinkamu redakcijos užrašu. Šias kuklias dovanas duosime už sėkmingą „Kario“ talką, nors ir nebuvo jų žadėję.

TAD, VISI IŠ ANKSTO PLATINKIME IR IŠSIRAŠYKIME BEI KITIEMS IŠRAŠYKIME „KARI“ 1938 M.!

„Kario“ prenumerata jau plaukia!

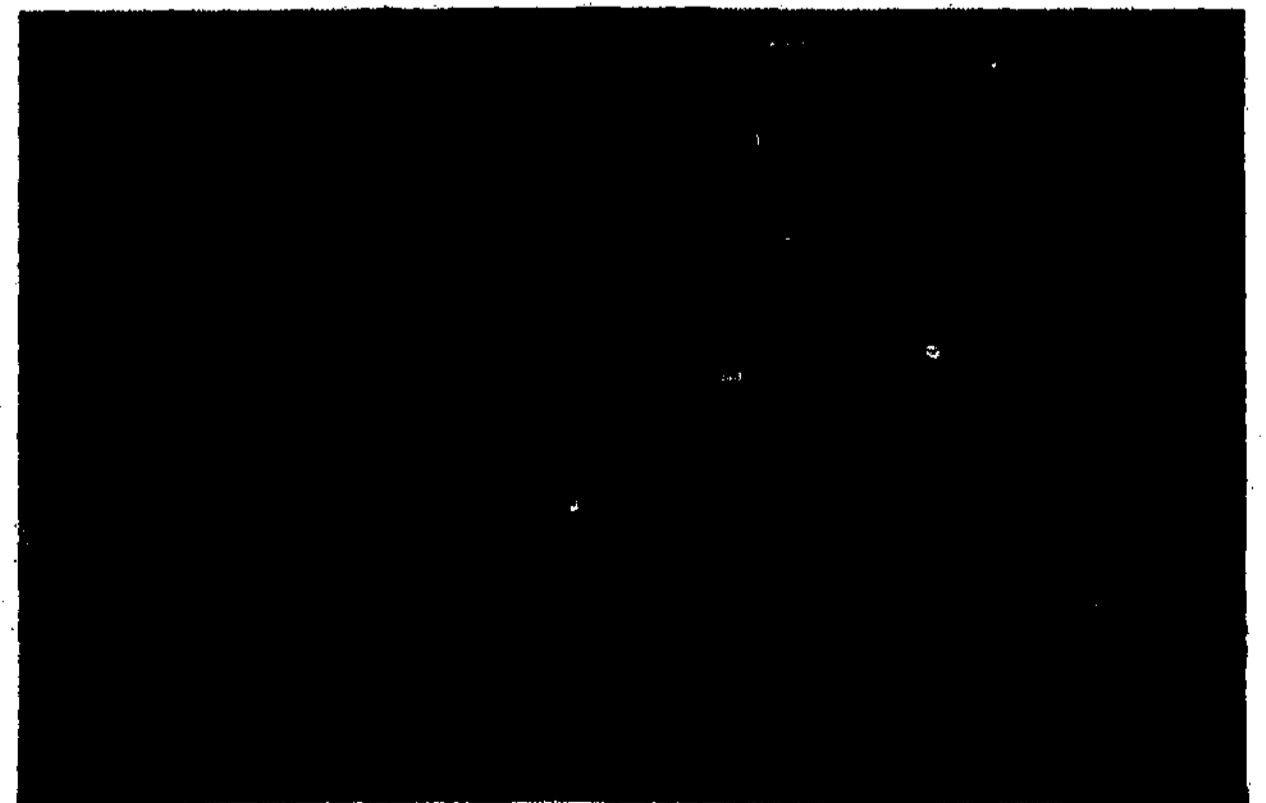
PIRMIEJI IŠSIRAŠE „KARI“ 1938 METAMS

1 pėst. pulko. Puskarininkiai: Žaltauskas Juozas, Kečiūnas Juozas. Jaun. pusk.: Ambrzevičius Vytautas, Korla Anupras, Šeikus Cezaris. Grandiniai: Slavinskas Vladas, Ubelka Albinas, Kurlavičius Vladas, Kairevičius Donatas, Prokopavičius Juozas, Zviķevičius Kostas, Stauskas Albertas. Eiliniai: Šumila Pranas, Endriukaitis Erichas, Krepėtakys Vilius, Dumša Jonas, Kukys Juozas, Rūkštelė Vladas, Kapcevičius Alfonsas, Širbinskas Petras, Skromovas Leonas, Ivanauskas Nikonoras, Petronis Petras, Plešonas Juozas, Bilinkevičius Vladas, Šikšnys Mykolas, Mieliauskas Balys, Prunskus Kazys, Steiblys Jonas, Vimuntis Balys, Kačinskas Pranas, Dubovikas Antanas, Jurgelevičius Kazys, Rakauskas Vladas, Umbrasas Antanas, Kazulėnas Leonas, Kazlauskas Pranas, Šlepetyš Stasys, Petnys Stasys, Jagiela Stasys, Mackela Povilas, Vilius Henrikas, Grašys Juozas, Šaukeckas Nikodemus. Šie visi išsirašė per „Kario“ talkininką pusk. Juozą Žaltauską.

Ryšių bataliono. Puskarininkiai: Jankauskas Leonas, Žibas Jonas. Jaun. pusk.: Griškevičius Aleksas, Šulekauskas Stasys, Zakarauskas Vacys, Spelskas Ignas, Asminavičius Jonas. Grandiniai: Žikevičius Bronius, Tričys Petras, Čepas Stasys, Barisevičius Petras, Miselis Alfonsas, Sadauskas Antanas, Staniulis Teodoras, Datenis Juozas, Masilionis Antanas, Sirusas Vytautas, Žukys Leonas. Eiliniai: Vilsonas Karolis, Plaučiūnas Pranas, Barauskas Leonardas, Segalis Chajemas, Kazėnas Antanas, Vaičiūnas Pranas, Širokovas Dimitrijus, Volskis Juozas, Šidlauskas Jonas, Katilius Kazys, Abukauskas Justas, Gilys Klemas, Bareika Aleksas, Kabanauskas Aleksas, Pliokštys Vladas, Burokas Ignas, Jugulyš Povilas, Ivanauskas Jonas, Daujotas Pranas, Gervė Antanas, Jarušaitis Klemas, Gurskis Bronius, Lukošaitis Bronius, Davalga Jonas, Meškauskas Vladas, Kašauskas Jonas, Užusenis Povilas, Ribakovas Merkurijus, Beirachavičius Mortchelis, Čeponis Silvestras, Devekas Nochomas, Petronis Kazys, Gulbinas Mikas, Gečys Juozas, Rimkevičius Pranas, Drebičkas Petras, Vingrys Vincas, Mikolaitis Jurgis, Varnas Romualdas, Dužinskas Balys, Kaganas Enochas, Budzinskas Romualdas, Feigelsonas Mejeris, Gužys Stasys, Damašauskas Pranas, Dikčius Kazys. Šie visi išsirašė per „Kario“ talkininką pusk. Vincą Stasenį. Atitaisant klaidą „Kario“ Nr. 45, rašinyje „1937 m. Kario talkininkai“, tenka pabrėžti, kad pusk. V. Stasenis 1937 m. yra išplatinęs „Kario“ 136 metines prenumeratas ir 57 pusmetines.

2 pėst. pulko mokomosios kuopos. J. pusk. Gedvila Stasys ir Petrauskas Silvis. Grand. Zubas Antanas. Eiliniai: Driskius Juozas, Jurka Petras, Levickas Juozas, Antanavičius Antanas, Varaneckas Antanas, Petronis Juozas, Putrimas Stasys, Pamakštys Juozas, Gražys Alfonsas, Jauniškis Antanas, Šiukšta Pranas, Juzėnas Vincas, Ziberkas Juozas, Mačiulis Valentinas, Bankauskas Jonas, Rainys Edvardas, Kavaliauskas Vladas, Munčiunskas Leonas, Šutas Jurgis, Puras Simonas, Markevičius Pranas, Mališauskas Mečys, Moisevičius Vytautas, Kacevičius Antanas, Jasiukevičius Stasys. Šie visi išsirašė per „Kario“ talkininką jaun. pusk. Stasį Gedvilą.

Be to, atskirai išsirašė „Kari“ 1938 metams: Stasys Lukoševičius Kaltinenuose, R. Gedvilas Papilėje, Juozas Rutkus Bazilionuose, Vyt. Šakalys Kaune, pusk. Petkevičius 5 pėst. pulke, Vyt. Damulis Krikštėnuose ir Jonas Karlonas Radvilūkyje. Ir toliau skelbsime tuos, kurie suskubs iki gruodžio 1 d. išsirašyti „Kari“ visiems metams.

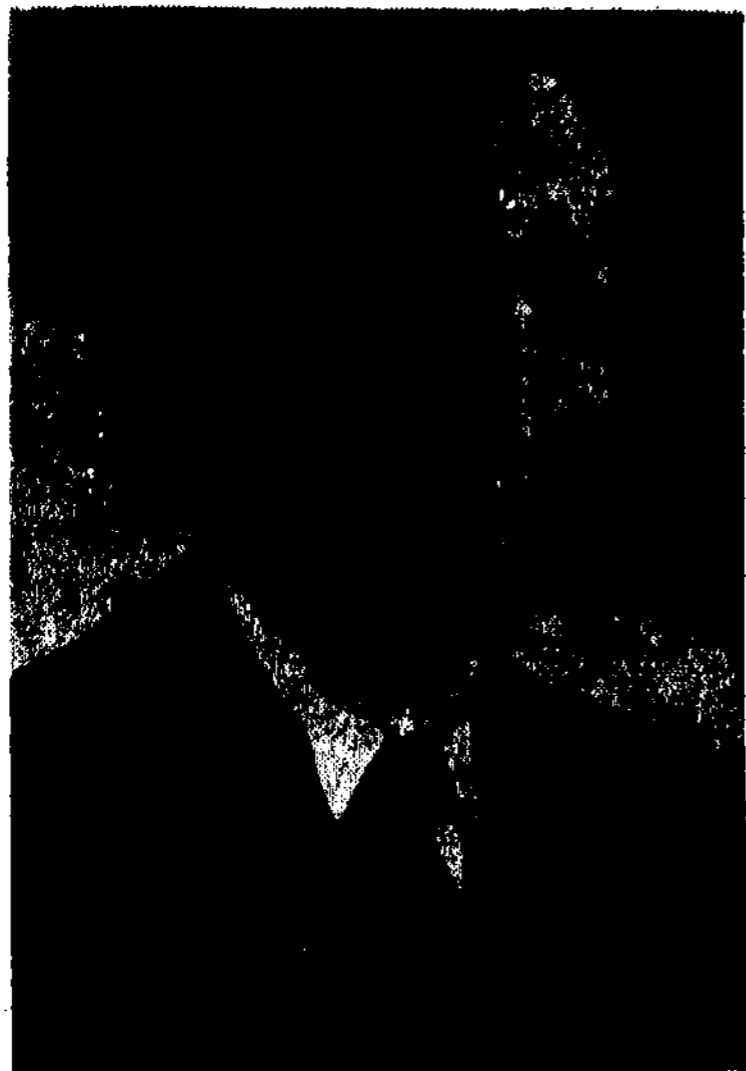
2 p. pulko mokomosios kuopos pirmieji kariai, išrašę „Kari“ savo namiškiams ištisiems 1938 m.

Žytaus auklėtojo sukaktis

Lietuvos ir užsienio lietuvių mokytojų šeima šiomis dienomis gražiai pagerbė vieną seniausių ir daugiausia nusipelnusių Lietuvos švietimui ir auklėjimui pedagogą Antaną Vokietaitį, paminėdama jo amžiaus 60 ir pedagoginio darbo 40 metų sukaktis.

Antanas Vokietaitis gimė Pabaidiškių km., Padovinio valsč., Marijampolės apskr. Mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje, kurią baigęs nuo 1897 iki 1907 m. dirbo svetimose Liublino ir Petrakovo gubernijose, nuo 1907 iki 1913 m. buvo Žagarės pr. m-las vedėju, o 1913 m. iškeltas tų pačių pareigų eiti į Kur-

A. Vokietaitis

šėnus. Čia užklupo Didysis karas ir jis buvo mobilizuotas. Karui pasibaigus, grįžo į Lietuvą ir vėl stojo pedagoginio darbo dirbti: buvo Kauno apskr. pr. mokyklų inspektoriumi, Vilniaus miesto pradžios mokyklų inspektoriumi, paskui Alytaus, vėl Kauno apskrities ir galų gale nuo 1932 m. Kauno miesto pr. mokyklų inspektoriumi. Vienu laikotarpiu Antanas Vokietaitis tarnavo ir Nepriklausomosios Lietuvos kariuomenėje, dirbdamas generalinio štabo spaudos ir propagandos skyriuje.

Antanas Vokietaitis — plati ir gili asmenybė. Pirmiausia, jis didis pedagogas ir auklėtojas. Nors jis tarnybiniai ir neturėjo tiesioginių ryšių su visos Lietuvos mokytojais, tačiau, skleisdamas savo pedagogines idėjas spaudoje, skaitydamas pedagoginio turinio paskaitas įvairių apskričių pradžios mokyklų mokytojų konferencijose ir vadovaudamas eilę vasaros metu surengtų pedagoginių darbų kursų, jis veikė visos Lietuvos pradžios mokyklų mokytojų pedagogin. galvą, turtino jų patyrimą ir nuteikė dirbti. Jis, kad ir prieškarinės mokyklos paruoštas pedagogas, visą

Tinkamai paminėkime kariuomenės šventę mokykloje

Artėja lapkričio 23-ji, džiaugsminga kariuomenės šventės diena. Ji giliai prasminga ne tik kariuomenei, bet drauge ypačiai reikšminga visiems lietuviams, visai tėvynei, už kurios nepriklausomybę, laisvę ir garbę kariuomenė aukojo visas jėgas ir gyvybę ir įpynę nemirštamą lapą į didvyriškų tautos žygių vainiką. Kariuomenė davė mums laisvą ir savarankišką gyvenimą ir be perstogės budį jo sargyboje.

Kiekvienais metais visos mūsų mokyklos labai plačiai ir gražiai drauge su visomis organizacijomis bei visuomene paminė šią įžymią kariuomenės datą. Švietimo Ministerija yra leidusi kariuomenės šventę paminėti visose mokyklose, skiriant tą dieną šventės minėjimui dvi pamokas arba surengiant minėjimą vakare. Kariuomenės šventės minėjimo reikalu 1935 m. lapkričio 22 d. yra išsiuntinėtas mokyklų vadovybėms aplinkraštis. Čia jį paduodame ištisai:

„Kiekvienais metais lapkričio 23 d. švenčiama mūsų kariuomenės šventė. Visų Lietuvos mokyklų direktoriai ir vedėjai įpareigojami kasmet skirti tą dieną šventės reikalui dvi pamokas arba surengti vakaro minėjimą, kviečiant į iškilmes ir platesnę visuomenę. Minėjimas turi būti Lietuvių Tautos himnu, po kurio laikoma iškilmų dvasiai pritaikinta paskaita. Kariuomenės nuopelnai nušviečiami ryšyje su Lietuvos nepriklausomybės atgavimu ir išsaugojimu. Karo žygių apžvalgoje paminėtinos svarbesnės kautynės, kaip 1919

laiką atidžiai seka moderninės pedagogikos naujienas, lietuviškai jas interpretuoja ir taiko mūsų mokyklų gyvenime. Dėl to suprantama, kodėl A. Vokietaitis turi tokį didelį autoritetą visos mokytojų akyse. Bet jis ne tik intelekto, bet ir sielos žmogus. Pedagoginės idėjos, kurių jis pats laikosi ir kurias jis skiepija Lietuvos mokytojams, pagrįstos giliu religingumu, tautiškumu, valstybingumu ir žmoniškumu. Jo auklėjimo idealas — pilnutėlė asmenybė. Greta intelekto, lygiai turi būti išugdoma ir žmogaus dvasia, siela. Štai dėl ko A. Vokietaitis pats labai mėgsta meno dalykus, ypač muziką, ir rūpinasi, kad ta prasme auklėjimo pusiausvira būtų išlaikyta ir Lietuvos mokykloje.

A. Vokietaitis taip pat didelis visuomenininkas. Mes jį matome nenuilstamai dirbantį Lietuvių Mokytojų Sąjungoje, Skautų Sąjungoje, Lietuvių Tautininkų Sąjungoje, Vilniaus Vadavimo Sąjungoje, Šaulių Sąjungoje ir k.

Nors jau sulaukė 60 metų amžiaus, bet savo energija, entuziazmu, pareigingumu, darbštumu, patvarumu ir nuoširdumu ir šiandien yra Lietuvos mokytojų ir jaunuomenės didysis mokytojas, auklėtojas ir mylimas pavyzdys kiekviename darbe.

Solenizantui linkime dar ilgus metus gyvuoti ir būti mūsų mokytojų vadu.

A. Žag.

metų Panevėžio, Dauguvos, Radviliškio kautynės, 1920 m. Širvintų ir Giedraičių kautynės ir kt. Pagerbama, kad būtų tinkamai paminėti ir prideramai pagerbti iš vietos apylinkės kilę ar jos kautynėse žuvę kariai. Reikia taip pat paliesti kariuomenės taikos metu darbas ir uždaviniai.

Po paskaitos patartina sugriežti ar sudainuoti lietuviškos muzikos kūrinių ir dainų, ryškiau pabrėžiančių šventės prasmę.

Kur galima patartina aplankyti žuvusiųjų už Tėvynę kapinės ir jiems pastatyti paminklai, papasakojant jų istoriją.

Jei dėl kurių nors priežasčių nebūtų paminėta mokykloje kariuomenės šventė lapkričio 23 d., tai minėjimas turi būti nukeltas į vieną iš artimiausių dienų.

Medžiagos šiam reikalui galima rasti 1927 ir 1929 metų „Lietuvos kariuomenės“ brošiūroje, „Mūsų Žinyno“ 15 ir 45 nr., „Savanorio“ knygoje, 1930—1935 metų karių kalendoriuose, lapkričio 23 d. skiriamuose „Kario“ numeriuose ir Liet. Šaulių Sąjungos „Vasario 16 dienos“ leidiniuose“.

Šitas aplinkraštis yra tikrai bendrieji reimai iškilmingam ir gražiam kariuomenės šventės paminėjimui. Kiekviena mokykla visuomet ras sau savų būdų ir priemonių kaip tą šventę dar prasmingiau ir įvairiau atšvęsti.

Lapkričio 23-ji yra diena, kurią (1918 m.) buvo išleistas pirmasis įsakymas kariuomenei. Visiems išdėmėtina, kad ši data ne kariuomenės įsikūrimo diena, kaip daug kas yra įpratęs vadinti, bet kariuomenės atgaivinimo diena. 1918 m. lapkričio 23 dieną buvo prikelta garbingoji istorinė Lietuvos kariuomenė, atgavinta jos karžygiška dvasia, kad vėl stotų į kovą su besiveržiančiais į Lietuvą priešais. Tad mūsų kariuomenė nėra nauja, bet ta pati narsios dvasios ir nepalaužiamos mūsų tėvų kariuomenės tąsa, ir dabartiniai mūsų kariuomenės žygiai yra anoje gražioje nuo pat valstybės įsikūrimo žygių grandinėje. Šia prasme ypačiai kalbėtina paskaitininkams kariuomenės šventės proga.

Jau dabar yra pats laikas visoms mokykloms parengti garbingai mūsų kariuomenei sveikinimus. Kariuomenė turi jausti ir matyti, kad iš mūsų, t. y., mokyklinės jaunuomenės, auga naujos krašto gynimo jėgos, kurios, atėjus laikui, darniai papildys kariuomenės eiles. Kariuomenės vyrai turi būti nuteikiami, pa-

Aš būsiu kareivis

Mažas aš pipiras,
Neturiu dar ūsų,
Bet užaugsiu vyras
Ir kareivis būsiu!

Saugosiu tėvynę
Nuo skriaudėjų noriai,
Ginsiu ją, kaip gynė
Narsūs savanoriai!

Jon. Šiožinys

sizadant būti gerais jų talkininkais. Tokie sveikinimai geriausia siųsti artimiausiai kariuomenės daliai arba kariuomenės štabui.

Numatant pagerbti apylinkės žuvusius karius, labai reikšminga būtų pakviesti į kariuomenės šventės minėjimą dar gyvus nepriklausomybės kovų dalyvius, kad jie savo pasakojimais ir atsiminimais dar aiškiau išskeltų ano meto kariuomenės žygius.

Mokiniai iš savo pusės turi iš anksto pasirengti su atitinkama programa, kad parodytų, jog lapkričio 23 dienos minėjimas nėra koks nors eilinis įvykis, bet yra visos tautos džiaugsmo ir entuziazmo šventė. Savo referatais, paskaitėlėmis, deklamacijomis, gyvaisiais paveikslais ir kita menine programa moksleiviai turi prasmingai ir giliai pabrėžti kariuomenės šventės reikšmę, jos ypatingumą.

Be tos medžiagos, kuri nurodyta Švietimo Ministerijos aplinkraštyje, dar galima nurodyti „Karo Archyvą“, „Savanorių Žygių“ I tomą, paskesniųjų metų „Kario“ kalendorius, pulkų švenčių proga išleistus „Kario“ numerius. Ypačiai prasmingų ir gilių minčių apie kariuomenę duoda Valstybės Prezidentas Antanas Smetona savo raštuose ir kalbose, kurios buvo išspausdintos beveik visuose mūsų laikraščiuose.

Taigi, gerbdami ir mylėdami savąją kariuomenę, džiaugdames ir didžiudames jos žygiais ir devyniolikos metų sukaktimi, visu rimtumu ir iškilmingumu paminėkime didžiąją mūsų kariuomenės dieną.

Mok. Kazys Valiulis

Mūsų vyresnieji broliai atvykę bendrojon karių šeimon.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

KARININKŲ PASKYRIMAI

Respublikos Prezidento aktu int. plk. ltn. Vaclovas Šliogeris paskirtas kariuomenės tiekimo valdybos ūkio inspektorium. Be to, gen. št. mjr. Stepas Žukaitis paskirtas eiti Respublikos Prezidento asmens adjutanto pareigas, plk. ltn. Jonas Josiukas — kariuomenės tiekimo valdybos ūkio skyriaus viršininku, plk. ltn. Jonas Kazitėnas-Kaziutis — Seimų apskr. komendantu, gen. št. mjr. Petras Žukas — šaulių sąjungos štabo viršininku ir int. mjr. Vacius Ancevičius — I-os pėstininkų divizijos intendantu.

KARININKAI PRIIMTI Į TARNYBĄ

Respublikos Prezidento aktais atsargos ltn. Izidorius Pucevičius, atsargos jaun. leitenantai gyd. Jonas Poliakauskas, Zigmas Bakaitis ir gyd. Jonas Natkevičius priimti į tikrąją karo tarnybą.

KARININKAI PALEISTI Į ATSARGĄ

Respublikos Prezidento aktu jaun. ltn. inž. Viktoras Ražaitis, jam prašant, paleistas iš tikrosios karo tarnybos į atsargą.

RYŠIŲ BATALIONAS

Ryšių bataliono radijo kuopos kariai paaukėjo Vilniaus Geležiniam Fondui 21,55 lt. Tie patys kariai paaukėjo ir Ginklų Fondui 27,90 litus.

Dauguma aukojusių karių lapkričio mėn. išvyko į atsargą, o kiti dar likosi baigti karo tarnybą. Keletas iš karių aukėjo net po 2—3 litus.

Džiugus reiškiny, kad kariai, gaudami gan kuklų atlyginimą, randa lėšų didesnę pusę, o kai kurie net ir visą mėnesinę algą, paaukoti kilniai Vilniaus vadavimo idėjai bei Nepriklausomybės saugumui.

Tai jau kelintas ryšių bataliono karių gražus pavyzdys. Medalininkas

PROVINCIA KAUNO RADIOFŪNE

Kariuomenės radijo pusvalandžius visada vykdydavo Kauno įgulos dalys. Atrodytų, kad tai vien tik Kauno įgulai tepriklauso ir jos vienos čia prievolė, bet nei Lapkričio 7 d. Ukmergės įgula įrodė, kurią atstovavo pėstininkų pulko karių kolektyvas, kad ši prievolė lygi ir visoms kitoms įguloms. O šis jų pasirodymas, kad nebūtų paskutinis iš provincijos, bet pavyzdžiu kitiems, nes kiekviena nauja dalis įneša ko nors naujo ir įdomesnio. O tai visiems lygiai turėtų rūpėti, nes žinome, kad kariuomenės radijo pusvalandžiai plačiosios visuomenės yra mėgiami. Tad mes jos neapvilskime.

Kolektyvui vadovavo kpt. Rugys. Jis tarė įžangos žodį ir trumpai papasakojo keletą bruožų iš pulko istorijos. Po to, sekė koncertinė dalis — kvartetą. Kvartetą sudarė jaun. leitenantai: j. ltn. Gontis, Paliulis, Baltokas ir Morkūnas. Akompanavo eil. Peisas.

Buvo gražiai sudainuota: 1) Savanorių maršas, 2) Ko tie dunda miškai, 3) Karas, 4) Jojau dieną, 5) Palapinių miestas, 6) Žvaigždžių keliais, 7) Sakykite ar užmiršite tu, 8) Daina motinai ir 9) Pasveikinimai naujokams.

KARIAI — V.V. S-GOS TALKININKAI

2 p. D.L.K. Algirdo pulko ryšių kuopos kareiviai lapkričio mėn. pradžioje, gavę V.V. S-gos aukų lapą, paaukėjo 22 lt. 10 ct.

Tenka pasidžiaugti, kad 2 p. p. ryšių kuopos vyrai nedėles savo pajamas, vietoje išleidę kokiems menkiesiems, išleidžia kilnesniems dalykams. Pav. praėjusiais metais beveik visi išrašė savo namiškiams „Karij“. Numatoma, kad kitiems 1938 m. savo namiškiams „Karij“ išrašys kiekvienas! „Kario“ reikalais 2 p. p. ryšių kuopoj nuokirdžiai rūpinasi pusk. Juozas Dosinas. Ššn.

PADĖKA

Veter. Vald. viršilai Antanui Valančiui už pagelbą ir teiktus patarimus pertvarkant auto rinktinės karių biblioteką reikių nuokirdžių padėką.

Auto rinktinės žvietimo vadovas

PAGERBĖME MIRUSIUOSIUS

Vėlinių naktį, lapkričio 1 d., Radviliškio įgulos kariai, šauliai ir tūkstaničiai visuomenės pagerbė mirusiuosius. Vietos klebonas ant kapinių atlaikė pamaldas. Pamaldų metu bažnytinis choras giedojo šv. giesmes, o įgulos orkestras pagriežė gedulingą maršą. Po pamaldų buvo pasakytas gražus pamokslas, kuriame priminė Vėlinių prasmę ir tradicijas. Be to, priminė, kad reikia neužmiršti ir tų, kurie bekovodami ir gindami laisvę ir nepriklausomybę žuvo ties Giedraičiais, Širvintais, o ypačiai prisiminti ir tuos, kurie yra žuvę bekovodami su bermontininkais ties Radviliškio. Vėlinių naktį ant kapinių žibėjo tūkstaničiai mirgančių žvakučių.

— ma —

GINKLAMS AUKOSI — PRIEŠO NEBIJOSI

Jau ne kartą buvo „Kary“ rašyta, kad 4 p. pulko 1 k. kuopos kareiviai įvairiomis progomis ginkluotoms krašto pajėgoms remti nielai aukoja. Jų pavyzdį pasekė ir atvykę atlikti karo pratimų atsarginiai. Išvykdamas į namus ats. pusk. Leonas Tampuskas Gf paaukėjo 8 lt., s. j. pusk. Skarapas ir eil. Mauša Karabelninkas po pusę savo gautos algos. Aukojusių mažesniais sumomis buvo daug daugiau.

GIŠ.

RYŠININKAI APLANKĖ RADIO STOTĮ

Spalių 27 d. II pėst. divizijos štabo ryšių kuopos kariai, kpt. Svičiulio vadovaujami, aplankė didžiąją Kauno radijo stotį, kurios tarnautojai kariams parodė siųstuvą ir priimtuvą, jiems paaiškindami apie jų įrengimą bei veikimą.

Eil. Pr. Buragas

I-MOJI PĖST. DIVIZIJA

Liktiniai puskarininkiai kursantai sudarė trijų pulkų bendrą šeimą. Kursantai atliko pratimą iš pistoletų. Prieš pratimą teko girdėti ginčų dėl pirmenybių, bet pirmenybės išsprendė nuvykus į šaudyklą. Puskarininkiai iš pistoletų gerai šaudė. Surinko daugiausia taškų šie: pusk. M. Dobrovolskis 57 taškus, pusk. P. Malinauskas 55 taškus. Taip pat šaudyme neatsiliklo ir kiti.

K.

PRIENŲ ĮGULA

Naujokai į Prienų įgulą atlikti karinę prievolę jau atvyko. Prašvitusiais veidais, drąsa ir sąmoningumu, kuriuos jie atsinešė, jie vadus nuramino, nes be didelio vargo suskirstyti kuopomis, jau kiekvienas paskirtoje vietoje atengiasi kuo patogiau ir jaučiau susitvarkyti. Šiomet kadru bus mažiau su jais rūpesčio ir vargo, nes analfabetų procentas, palyginti su praėjusiais metais, yra žymiai mažesnis. Didžiausią analfabetų procentą davė Vandžiogalos, Jonavos ir Butrimonių valsčiai. Tačiau ir tie atvykę jaučiasi gana jaukiai ir atliksdami karo prievolę išmoks ne tik savo kraštą ginti, bet ir skaityti, rašyti ir išvykdamai net civiliam gyvenimui reikalingų žinių.

Koma

Jau baigiamas D.L.K. Kęstučio paminklas Prienų įguloje K. Mačiūno nuotr.

Poligonas smėlio dėžėje

VILKAVIŠKIO ĮGULOS LIKT. PUSKARININKIŲ RAMOVĖS ATIDARYMAS

Po didesnių remontų ir galutinio būstinių sutvarkymo įgulos liktiniai įsigijo nors ir ne didelę, bet gana jaukią ramovę. Lapkričio 6 d. naujai atremontuotos ramovės atidarymo proga likt. puskarininkiai surengė gana didelį šeimyninį vakarą-balių. Buvo kviesti svečiai, kurių labai gausiai atsilankė. Vakaras praėjo labai jaukiai. Svečiai buvo labai patenkinti ir pareiškė visuomet atsilankysią, kada tiktai būsią kviesti, nes ši vakarą praleidę labai jaukiai ir draugiškai.

Vilkaviškietis

AUTO RINKTINĖ

Nuo š. m. spalio 2 d. įsteigta pirmoji puskarininkių „Auto mechanikų kursų“ laida. Beveik iš visų kariuomenės dalių atvyko į minėtus kursus. Susirinkusius pasveikino plk. ltn. Babickas ir pabrėžė kursų reikšmę, ragindamas visus naudingai sunaudot laiką ir sėkmingai mokytis. Po to kursų viršininkas paaikškino smulkesnes žinias apie bendrą kursų gyvenimą. Tą pačią dieną prasidėjo pamokos. Programa gana plati ir įdomi, todėl puskarininkiai su pasiryžimu mokosi ir dirba.

Pusk. Blazarėnas

Jau baigiama mokomosios kuopos mokymo programa, artėja egzaminai. Todėl daugelis mokinių rūpestingai ruošiasi egzaminams: kartoja, tikrina vienas kito žinojimą, repetuoja egzaminus pagal programas, diskutuoja ir t.t. Yra tokių mokinių, kurie geresniam pasiruošimui aukoja net savo atliekamą laiką — neina miestan arba išeina tik trumpam laikui ir vėl grįžta prie darbo.

Tai girtinas dalykas. Gerai pasiruošusių specialistų kariuomenei labai reikia. Už gerą ir rūpestingą egzaminams ir būsimajam darbui pasiruošimą jiems bus dėkinga juos mokiusi ir jų žiniomis ir patarnavimais pasinaudojusi vadovybė.

Z

1 INŽINERIJOS BATALIONAS

Lapkričio 5 d. bataliono švietimo karininkas mjr. Balcis išteikė dovanas b-no likt. puskarininkių iš sport. šautuvų 1937 metų geriausiems šauliams: pusk. Grybauskui kišeninį laikrodį, pusk. Makuškui — stalinį laikrodį ir viršilai Giedraičiui šiaip vertingą dovaną.

Jaun. pusk. Blyno iniciatyva ūkišku būdu mokomoje kuopoje įsigytas stalas ir teniso reikmenys. Yra to žaidimo sportininkų. Numatoma praveisti tarpusavyj turnyrą.

M-as

LINKSMOS IŠKILMĖS GUSARUOSE

Spalio 30 d buvo 1 gusarų D.L.E.K.J.R. pulko liktinių puskarininkių ramovės atidarymas — balius. Į ramovės atidarymo iškilmes buvo atvykęs kavalerijos viršininkas brig. gen. Tallat-Kelpša su kavalerijos štabo viršininku gen. št. plk. ltn. Kraunaičiu, 1 gusarų pulko vadas gen. št. plk. ltn. Valušis, ūkio viršininkas mjr. Skirpstūnas, eskadronų vadai, pulko karininkai ir kviestieji puskarininkių svečiai. Ramovę pašventino kun. Želvys. Dalyvaujant viršininkams, buvo vaišės ir bendras pasilinksminimas.

A. G.

3 ARTILERIJOS PULKAS

3 artilerijos pulko mokomosios baterijos mokiniai, minint 17 metų Vilniaus krašto pagrobimo sukaktį, paaukojo Vilniaus krašto vadavimo reikalams 17 litų 80 ct. Mokinys Zigmas Kacevičius ir mok. Antanas Zablackas paaukojo net viso mėnesio gaunamą atlyginimą. Virš. J. Kaklauskas

SULAUKĖME NAUJŲ JĖGŲ

Lapkričio 3 ir 4 d. d. 4 p. p. I b-nas sulaukė naujų jėgų — naujokų. Atvyko visi tvarkingai, blaivūs, susikaupę ir pasiryžę visomis jėgomis dirbti savojo krašto gynimo darbą. Daugumai karinis gyvenimas yra jau kiek pažįstamas, nes yra buvusių šaulių eilėse. Be to, su kariniu gyvenimu naujokai yra susipažinę ir iš „Kario“ puslapių, kuris visuose Lietuvos kampeliuose yra mielai skaitomas.

Iki šiol iš atvykstančiųjų į kariuomenę naujokų būdavo keletas ir beraščių, bet jų skaičius kasmet sparčiai mažėdavo. Šiemet beraščio jau nebeatvyko nė vieno. Atvykusiųjų tarpe yra baigusių gimnaziją ir net aukštąjį mokslą. Išsismoklinimo kontingentas atrodo šiaip: baigusių pradžios mokyklą — 48%, lankusių prad. mokyklą — 27%, savamokslų — 16% ir lankusių gimnaziją, ją baigusių ir daugiau — 9%.

Lapkričio 4 d. vakare atvykusieji buvo nuvesti į kiną. Tuo jie labai apsidžiaugė, nes gavo įsitikinti, kad kariuomenėje reikės mokytis ne tik sunkaus karo meno, bet galės naudotis ir įvairiomis teikiamomis pramogomis, kurių kariuomenėje netrūksta. Glž

KUOPA ĮSIGIJO GRAŽŲ ALBUMĄ

2 p. L.L.K. Algirdo p. ryšių kuopos viršininkų ir pačių karių rūpesčiu įsigytas didžiulis albumas, į kurį jau renkamos įvairiausios su kuopos gyvenimu turinčios ryšio nuotraukos. Albume taip pat bus įdėta buvusių ir esamų viršininkų atvaizdai. Gražiai sutvarkytas, pilnas įvairių nuotraukų albumas bus tikrai brangus kuopos paminklas. Albumą padarė dabar ryšių kuopoj atliekamas būtiną tarnybą gabus knygrišys eil. Bronius Valaitis.

Linkėtina ir kitoms kuopoms bei daliniams įsigyti panašius albumus. Šž.

KARO AVIACIJOS MOKYKLA

Lapkričio 3 ir 4 d. d. iš komendantūrų suvažiavo daug kandidatų, norinčių patekti į mechanikų ir lakūnų skyrius. Jų tarpe yra jau atlikusių karinę prievolę ir įvairaus išsilavinimo: pradedant nuo 4-rių klasių, yra keletas abiturientų ir vienas technikos fakulteto studentas

Dabar vyksta sveikatos patikrinimas Karo Ligoninėje, kur galutinai specialiais tyrimais nustatomas tinkamumas aviacijos tarnybai. Kadangi stojančių skaičius labai didelis, tai visi laukia kas bus tie išrinktieji, kurių viltys išsipildys. Matyti, kad mūsų moksleivija šia mokykla ir bendrai aviacija labai domisi. S.

KARO POLICIJOS MOKYKLA

Mokyklos kareiviai Vilniaus Geležiniam Fondui paaukojo 59 lt 40 ct.

Išmintis ir šviesa — knygoje

Dmt. Čibo nuotr.

PAGĖGIŲ ĮGULA

Paskiausiai dviratininkų kuopa Tyrulių šaudykloje atliko grandies ir skyriaus kautynių pratimus. Kaip vieną, taip ir antrą pratimą kariai atliko labai gerai. Tuo pačiu buvo padarytas ir žygis dviračiais per 70 km.

— Prieš kelias dienas Pagėgių įgulos jaunieji kareiviai priėmė priesaiką.

— Už spalio mėnesį išmokant algas, karininkai Vilniaus Geležiniam Fondui spalio 9 d. proga aukojo nuo 10—5 lt., likt. pusk. nuo 5—2 lt. ir kareiviai įvairiomis mažesnėmis sumomis.

— Lapkričio 5 d. Pagėgių įgula sulaukė daugiau šeimos narių, t. y. jaunųjų kareivių. Visi jaunieji atvyko į rajoną su šypsena. Be to, visi gana švariai, tvarkingai apsirengę ir nė vieno išsigėrusio. Tai įrodo, kad jaunieji kareiviai yra supratę savo pilietiškas pareigas. Išgavę valdišką turtą, moka prižiūrėti, saugoti ir branginti. Be to, beveik kiekvienas pažįsta karių laipsnius, yra mandagūs, gražiai sveikina ir t.t. Pasiteiravus iš kur viso to išmoko, kiekvienas paaiškina, kad prieš karo tarnybą buvo šaulių cėlėse po 3—4 metus.

San. pusk. M. Grinius

BAIGĖ ARKLIŲ KAUSTYMO KURSUS

Spalio 30 d. karo veterinarijos valdybos arklių kaustymo mokykla parengė ir išleido XII ir, tur būt, paskutinįją Žemės ūkio Rūmų ruošiamą arklių kaustymo kursų laidą.

Į šiuos kursus buvo susirinkę iš įvairių Lietuvos vietų 27 civiliai kalviai, iš kurių 4 kursus baigė labai gerai, 7 — gerai, 13 — patenkinamai ir 3 — nepatenkinamai, t. y. visai nebaigė.

Kursai truko lygiai du mėnesius. Per tą laiką kiekvienas kursų lankytojas gavo iš Žemės ūkio Rūmų po 80 lt. pašalpos, o baigus kursus — po vieną komplektą specialių arkliams kaustyti įrankių. Be to, trys kaip labai gerai baigę, už gerą kaustymą gavo dovanų po laikrodį, būtent: 1) Vilkaviškio apskr., Alvito v., Rutkiškių km. kalv. Justinas Sutkaitis gavo sidabrinį laikrodį, 2) Marijampolės apskr., Veiverių v., Pabartupio km. kalv. Jankus Jonas gavo nikelinį laikrodį ir 3) Radviliškio m. kalv. Jokimas Kavaliauskas gavo plieninį laikrodį.

Pažymėtina, kad šios laidos kursų lankytojai, atlikdami praktikos darbus, vietinių kariuomenės dalių arkliams pakalė 2152 pasagas, iš kurių 1120 št. patys nukalė.

Visi baigusieji kursus, gavę atitinkamus pažymėjimus, tą pačią dieną išvažinėjo į savo namus.

Be to, šioje mokykloje nuo lapkričio 3 d. vėl pradeda veikti naujos veterinarijos puskarininkių ir arklių kaustymo mokyklų laidos.

Va

1 P. P. RYŠININKŲ EGZAMINAI

Lapkričio 3—5 d. buvo 1 p. D.L.K. Gedimino pulko ryšių kuopos (ryšių kursų) VI laidos mokinių egzaminai. Egzaminus išlaikė ir įgijo ryšių kvalifikuoto karo telefonisto vardą visi prileisti prie egzaminų mokiniai.

Reikia pažymėti, kad šioji laida ypačiai pasižymėjo savo darbštumu ir noru būti pavyzdiniais telefonistais. Senieji ryšininkai, sulaukę savo šeimos padaugėjimo, parodė gražų pavyzdį, sveikindami naujuosius savo talkininkus ir linkėdami jiems geros kloties ryšininkų bendradarbiavime.

Pusk. Žaltauskas

PRIEŠLĒKTUVINĖS APSAUGOS RINKTINĖ

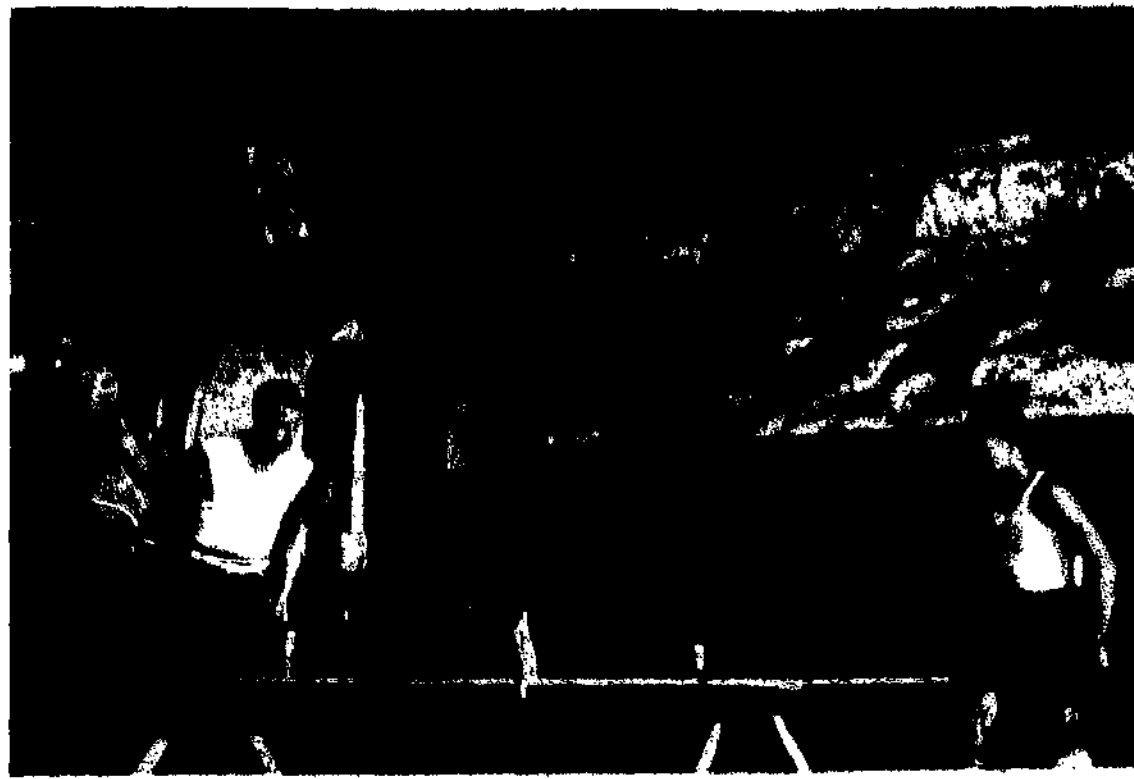
PriešlĒkt. aps. rajone prie Nemuno, Sėmenos upelio santakoje, kiekvieną žiemą įrengiama čiuożykla. Tam tikslui šis upelis užtvėnkiamas ir gana didelis slėnis parke pribėga vandens, o užšalus gaunama puikiausia čiuożykla, nes čia visai neužpučia vėjas.

Dabar čiuożyklos vieta dar labiau tobulinama ir daug kas pertvarkoma: slėnio nelygumai sulyginami, padarytas naujas užtvankos pylimas apie 40 m ilgio ir ½ m aukščio su betonine užtvanka. Tuo būdu bus išmesta daug nereikalingos čiuożyklai vietos, pakeltas vandens lygis ir apsaugotas Smetonos alėjos kelio pylimas ir tiltas nuo paplovimo, kas kiekvienais metais įvykdavo. Užšalus bus įvesta apšvietimas, pastatytas namukas su apšildymu. Žodžiu, turėsime gerą čiuożyklą.

Pusk. Mažrimas

Spalio 31 d. priešlĒktuvinės apsaugos rinktinės kareiviams valgyklos salėje j. ltn. Gamziukas laikė įdomią ir turiningą paskaitą „Spaudos uždraudimas Lietuvoje“. Paskaita padarė visiems gilaus įspūdžio. Čia dažnai rinktinės karininkai kareiviams laiko turiningas ir įdomias paskaitas. Tuo būdu kareiviams suteikiama įvairių žinių.

M-tis

Stalo tenisas

Gedvilos nuotr.

2 P. D.L.K. ALGIRDO PULKAS

2 p. D.L.K. Algirdo pulko kariai labai mėgsta stalo tenisą. Atliekamu laiku jie uoliai šioje brityje treniruojasi. Pulke yra du stalai: vienas pulko karių salėje, o kitas pas mokomiečius.

Lapkričio 5 d. mokomiečiai turėjo varžybas su pulko orkestro kariais. Stalo tenisą laimėjo mokomiečiai 8:2.

2 p. D.L.K. Algirdo pulke įsisteigė liktinių puskarininkių choras. Pirmas jo pasirodymas buvo Vėlinių vakarą šančių karių kapinėse, kur pulko orkestrui pritariant, sugiedojo „Libera“. Chorui vadovauja p. Kairys, kuris dabar tarnauja pulke.

J. pusk. Gedvila

VARNIŲ ĮGULA

Varnių įgulos choras įsteigtas 1935 metais lapkričio mėn. Pirmasai chorvedys buvo eilinis Daukintas. Chorvedžio dėka choras pirmaisiais savo gyvenimo metais pasirodė labai gerai ir buvo gerai išminkintas. Jau 1936 metais vasario 16 d. suruošė Varnių įgulai ir visuomenei koncertą. Koncertas turėjo gerą pasisekimą. Be to, kovo mėn., manevrų metu, nors choristai po sunkaus žygio buvo nuvarginti, bet parodė kario ištvėrmę ir pasiryžimą. Sustojus pietų poilsiui Laukuvoje, suruošė turgaus aikštėje koncertą.

1937 metais lapkričio mėn. chorvedžiui išėjus į atsargą, choras susilpnėjo, nes naujas chorvedys, Varnių vargonininkas p. Spudys, neturėjo laiko tinkamai apmokyti. 1937 metais įguloje pasiliko likt. kandidatas j. puskarininkis Beniulis ir kaip buvęs vargonininkas paėmė į savo rankas chorą. Po trumpo apmokymo matoma, kad choras vėl įstojo į savo senąsias vėžes ir žada netrukus įgulai ir visuomenei suruošti koncertą. Linkime naujam chorvedžiui gero pasisekimo ir laukiame pirmojo koncerto.

Mūšos šlaitas

IŠ VYTAUTĖNŲ GYVENIMO

Spalio mėn. 3 pėst. pulko ryšių kuopon karo pratimų pakartojimui buvo susirinkęs gausus būrys atsarginių. Nors jau keletas metų, kai jie išėjo atsargon, bet visi buvo žvalūs, linksmi ir nuo tikrosios tarnybos karių nesiskyrė. Daugumas jų buvo šauliai ir karinį mokslą nė kiek neužmirėję.

Pratimai tęsėsi nors ir neilgai, betėjo gyvai ir sklandžiai. Bemanevruojant pasitaikė ir kliūčių, kurias atsarginiai šalino greit ir sumaniai: kartą buvo nutraukta telefono linija, kabelio apie 2 metrai iškirpta ir sudurti nėra kaip. Ir štai sumanus atsarginis eil. Urbaitis surado išeitį: įžemino abu nutrauktos linijos galus ir ryšis puikiai veikė.

Labai jautrūs buvo atsarginiai ir gyvybiniams tautos reikalams — visi gausiai aukojo Ginklų Fondui, o gr. Urbelis paaukojo net visą algą.

Taip pat pasireiškė ir didelis solidarumas karių tarpe: atsiskaitant keletui atsarginių susidarė trūkumų, kuriuos bematant aukų būdu padengė visi bendrai. Be to, dviem mažiau pasitūrintiems iš suaukotų pinigų davė po 5 litus smulkioms išlaidoms.

Pasibaigus pratimams, jaun. puskarininkiai šakys ir Obolėvičius pakelti į puskarininkio laipsnį ir grandiniai Juška ir Mačiulaitis pakelti į jaunesnio puskarininkio laipsnį.

Spalio 25 d. atsarginiai, kupini gerų įspūdžių, atsiveikino su viršininkais ir išvyko namo prie savo tiesioginio darbo ir pareigų.

V. Mikolaitis

II PĖST. DIVIZIJOS ŠTABAS

Spalių 30 d. II pėst. div. štabo ryšių kuopos kariai, švietimo vadovo kpt. Svičiulio vadovaujami, buvo surengę šeimyninį vakarą. Suvaidino komediją „Amerika pirtyje“. Vaidino patys kariai.

Į vakarą buvo susirinkę kariai su savo šeimomis ir svečiais ir buvo labai patenkinti gražiu vaidinimu. Ateityje tiki si ir daugiau surengti panašių pasilinksminimų.

El. Pr. Buragas

ŠIAULIŲ IGULOS KARO AVIACIJA

Prieš kiek laiko buvo skraidymo rungtynės. Paaiškėjo, kad geriausias 1937 metų šaulys yra karo lakūnas pusk. Kostas Liuberskis, gavęs 165 taškus.

J. p. Č. Spirauskas

5 PĖST. PULKO 1937 METŲ ŠAUDYMO MEISTERIAI

5 p. p. karininkai ir liktiniai puskarininkiai sportiniame šaudyme iš šautuvų laimėjo: karininkų — ltn. Aniuoliauskas — 323 tašk. I vieta ir ltn. Balčiūnas — 306 t. II v.; puskarininkų — viršila Balčiūnas — 305 t. I v., pusk. Tamoševičius — 300 t. II v. Pistoletų: jaun. ltn. Juodaitis — 58 t. ir viršila Karčiauskas — 57 t. Už gerą šaudymą pulko vadovybė visiems paskyrė dovanas.

Pusk. Znotinas

ŠARVUOČIŲ RINKTINĖ

Lapkričio 1 d. šarv. rinkt. likt. puskarininkiai nuo gaudamos mėn. algos aukojo Ginklų Fondui. Suaukojo apie keliasdešimt litų.

Lapkričio 4 d. į rinktinę atvyko jauni kareiviai. Iš atvykusiųjų nemažas skaičius yra baigusiu aštuonių ir keturių gimnazijos klasių kursą. Visi kiti baigę pradžios mokyklą. Jauni kareiviai atvažiavo švariais gražiais drabužiais ir blaivi.

Jauni kareiviai supažindinti su „Kariu“ ir išaiškinus „Kario“ prenumeratos sąlygas 1938 metams, dauguma jų išsirašo sau ir savo namiškiams. Keletas jaunų kareivių pareiškė, kad ir prieš kariuomenę skaitė „Kari“. Be to, geri „Kario“ platnimo talkininkai yra grandiniai ir eiliniai, kurie venas kitą ragino išsirašyti „Kari“. Senų kareivių, išsirašiusių kitiems metams „Kari“, yra labai daug.

N-as

Iš šaulių gyvenimo

GRAŽIAI IŠLEISTI NAUJOKAI. Spalių 31 d. Dusetos šaulių būrys savo namuose išvykstantiems į kariuomenę naujokams išleistuvių proga suruošė nemokamą vakarą ir suvaidino veiklą „Trimitai šaukia“. Vakaro metu, be to, dar pasišokta, pasidalinta išpūdžiais, palinkėta laimingai baigti karo tarnybą ir grįžti jau kariais. Sesės šaulės naujokus apdovanojo gražiais šūkišiais išsiuvinėtais ir lietuvišku raštu išmargintais rankšluoščiais bei kitomis dovanėlėmis.

Reikia pažymėti, kad naujokų išleistuvės Dusetuose daromos kas metai ir drąsiai galima sakyti, jog jos jau įėjo į dusetiškių tradiciją.

P. K-ca

I KAUNO VL. PUTVINSKIO ŠAULIŲ KUOPA

Lapkričio 6 d. kuopa suruošė šaulių radijo pusvalandį. Šaulių pusvalandžius veda šaulių Sąjungos Kultūros ir švietimo Skyriaus viršininkas šaulys Daudzvardas.

Šiame pusvalandyje suvaidintas radijo vaizdelis „Manevruojam“. Vaidino kuopos šaulės ir šauliai. Vaizdelis pajaurintas dainomis ir muzika. Vaizdelį parašė ir režisavo kuopos vadas kpt. Leknickas.

RETĖJA SAVANORIŲ KŪRĖJU EILĖS. Lapkričio 3 d. Pagirio savanoriai kūrėjai palydėjo į kapus vieną savo draugų savanorį kūrėją Urboną. Velionis buvo vienas pirmųjų apylinkės savanorių. Tarnaudamas 4 pėst. pulke, dalyvavo veik visuose didesniuose to pulko žygiuose - kautynėse ir iš kariuomenės grįžo su pašlijusia sveikata.

Paskutiniais dviejais metais pagiriečių savanorių tarpe mirtis išplėšė net 8 narius, trys iš jų tragiškai mirė.

Didinis

PAGERBTI ŽUVUSIEJI DĖL LIETUVOS LAISVĖS KARIAI. Lapkričio 1 d. Zarasų šaulių rinktinės pastangomis buvo suruošta eisena į karių kapus. 17 val. nuo bažnyčios, pasienio policijos orkestrui griežiant gedulingą maršą, šauliai ir labai gausus visuomenės būrys nužygiavo į karių kapines, kur vietos klebonas kunigas Mazūra pasakė pamokslą, primindamas žuvusiųjų dėl tėvynės nuopelnus. Po to atlaikė pamaldas, o susirinkusieji sugiedojo Angėlas Dievo.

Karių kapai buvo gausiai iliuminuoti žvakėmis. Ant kiek-

vieno kapo degė net po penkias, šešias žvakeles, o pats žuvusiems paminklas buvo iliuminuotas elektros lemputėmis.

Pr. K-ca

TRAKIEČIŲ ŠAULIŲ MANEVRAI. Lapkričio 6 d. buvo žaslių kuopos rudeniniai manevrai. Vietos gyventojai kepurėmis mojavę linkėdami laimėti, kad nebūtų gėdos jų būrio ribų gyventojams.

J. Saikelis

Sporto kronika

KARO MOKYKLA — AUŠRA L. L. 21:17 (13:14). Lapkričio 1 d. Kūno Kultūros Rūmuose buvo krepšinio rungtynės tarp Karo Mokyklos ir Aušros L. L. Karo Mokykla laimėjo 21:17. Ši pergalė nebuvo lengva, nes pirmasis puslaikis buvo 13:14 Aušros naudai.

Kar. P.

KARO MOKYKLA — UNIVERSITETO RINKTINĖ 16:21 (10:6). Lapkričio 7 d. Kūno Kultūros Rūmuose buvo krepšinio rungtynės tarp Karo Mokyklos ir Universiteto. Mokykla pralaimėjo 16:21. Pažymėtina, kad Karo Mokykla, įstengusi laimėti pirmą puslaikį 10:6 ir beveik iki pabaigos antrojo puslaikio vadovavusi žaidimui, paskydo paskutinėse minutėse ir jau laimėtą pergalę atidavė Universiteto rinktinei.

Kar. P.

DVI KOMANDOS PIRMENYBES BAIGĖ. Lapkričio 7 d. dvi Kauno aukštosios klasės komandos ŠŠKovas ir ŠMSK baigė visas pirmojo rato rungtynes (kiekviena komanda pirmenybėse turi sužaisti po 9 rungtynes). ŠŠKovas iš devynių rungtynių surinko 12 taškų ir golų santykį turi 19:11. ŠMSK taip pat surinko (iš 18 galimų) 12 taškų ir golų santykį 18:11. Iki kito sekmadienio abi komandos pirmenybių lentelėje turi dvi pirmąsias vietas.

Praejusios savaitės pirmenybių rungtynės davė tokius rezultatus: Makabi — LGSF 1:0, ŠMSK — LFLS 0:0, ŠŠKovas — Švyturys 2:0 ir KSS — KJSO 2:1. Penktos rungtynės — CJSO—Sakalas neįvyko. Pirmenybių savaitė buvo labai šykšti golais: iš keturių rungtynių jų buvo pasiekta tik 6.

Makabi — LGSF rezultatas buvo kiek nelauktas, nes kiek pamenam iš pirmenybių eigos, LGSF pirmenybių pradžioje ilgai buvo pirmaujančios komandos rolėje. Dabar LGSF vargu ar išlįs iš lentelės vidurio. LGSF dar turi vienas rungtynes (XI. 14 d. su LFLS) ir Makabi dvejas — prieš KSS ir Sakalą.

ŠMSK savo paskutines rungtynes su LFLS sužaidė lygiomis — 0:0 ir nors atsistojo antroje vietoje, bet iš šios vietos galės dar būti išstumta KSS, Švyturio arba CJSO.

ŠŠKovas savo paskutines rungtynes baigė pergale prieš Klaipėdos Švyturį 2:0. Tačiau nors Švyturys ir pralaimėjo šias rungtynes, bet turi daug vilties būti pirmojo rato nugalėtoju. Švyturys turi dar sužaisti dvejas rungtynes — su KSS ir Kybartų JSO.

Meisteris KSS sunkiai, vos vieno golo skirtumu, įveikė Kybartų JSO 2:1. KSS taip pat yra rimtas kandidatas būti pirmojo rato nugalėtoju, nes dar turi dvejas rungtynes ir gali surinkti 13 taškų, kurių užtektų pirmajai vietai užimti.

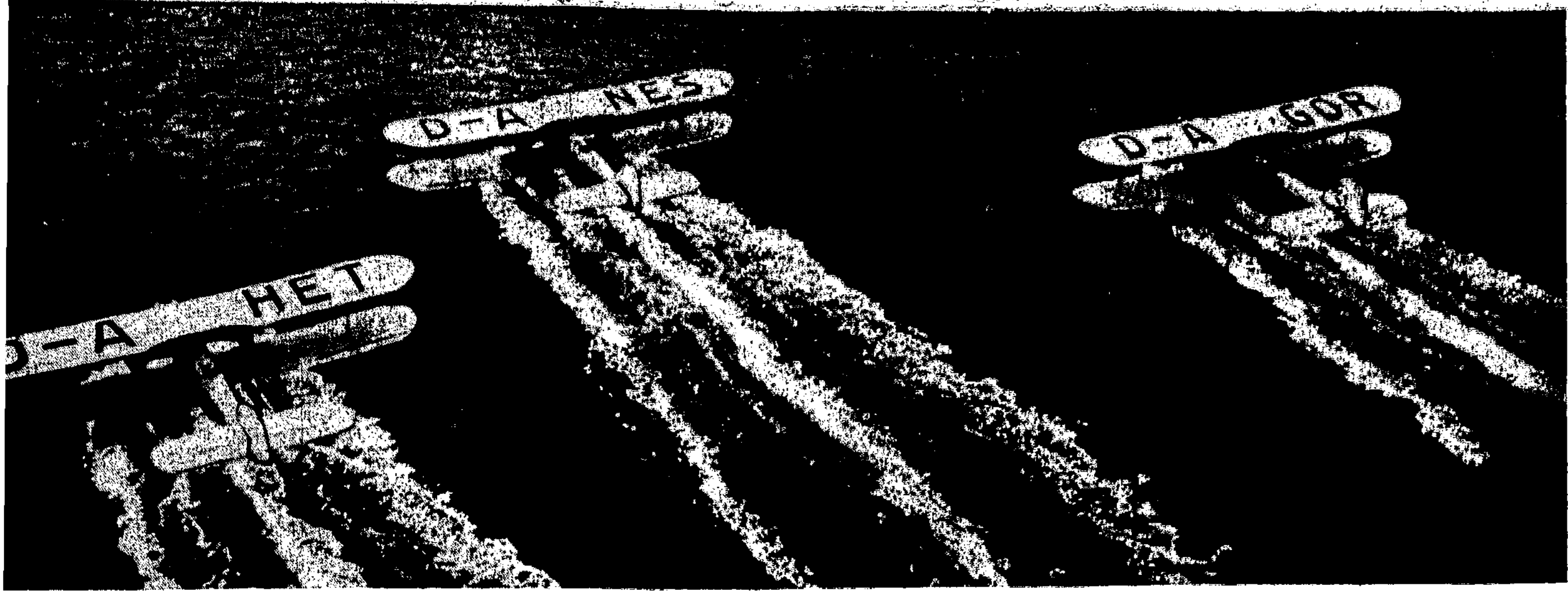
Pirmame rate dar beliko sužaisti 6 rungtynės, kurios bus sužaistos lapkričio 14 ir 21 d. d. Lapkričio 14 d. žaidžia: Kaune LFLS—LGSF, Klaipėdoje KSS—Makabi, Šiauliuose CJSO—Sakalas ir Kybartuose Švyturys—KJSO. Lapkričio 21 d. liks dvejos rungtynės: KSS—Švyturys (Klaipėdoje) ir Makabi—Sakalas (Šiauliuose).

KAUNO KREPŠININKAI RYGOJE. Lapkričio 6—7 d. Rygos sporto klubas Vanagi šventė savo 15 metų gyvavimo sukaktuves ir ta proga buvo suruoštas krepšinio turnyras, kuriame dalyvavo ir Lietuvos meisteris Kauno CJSO. Prieš savo priešininkus CISO abejas rungtynes pralaimėjo: Vanagi —CJSO 27:26 ir US—CJSO 23:19. Turnyro nugalėtoju išėjo Starts. finale įveikęs Vanagi 31:18. Nors mūsų krepšininkai ir pralaimėjo, bet pirmą mūsų paskiro klubo pasirodymą užsieny reikia laikyti visai pavykusiu, žinant aukštą latvių krepšinio žaidimo klasę. Sausio mėn. pradžioje latvių krepšininkai atvyks Kaunan. Prieš tai Kaune viešės Prancūzijos krepšininkai.

L. K. „SAKALAS“ VOS NESUKLUPO PRIEŠ JAUNUTI LINKAIČIŲ „ARĄ“. Lapkričio 7 d. Radviliškyje buvo draugiškos futbolo rungtynės tarp Linkaičių dirbtuvių šaulių futbolo k-dos „Aras“ ir Lietuvos klasės atstovo šiaulių „Sakalo“. Rungtynės baigėsi lygiomis 2:2 (1:0).

* Šiomis dienomis sporto klubo „Aras“ šachmatininkai pradėjo rungtynes nustatyti savo klubo meisteriui. Žaidėjų tarpe matyti jaunų jėgų.

P. Plaks

Vokiečių hidroplanai kyla

Karinės žinios

NUO KARO VEIKSMŲ PRADŽIOS ESA UŽMUŠTA IR SUŽEISTA 73.000 ŽM. Oficialiomis kinų žiniomis, nuo karo pradžios prie Šanchajaus buvo užmušta ir sužeista 73.000 japonų.

ITALAI STATYS ŠEŠIS NAUJUS KREISERIUS. Laikraščio „Star“ žiniomis, per kitus šešis ar septynis mėnesius Italijoje bus pastatyti šeši kreiseriai. Keturi iš jų busi sunkaus tipo, apie 10.000 tonų. Jie busi apginkluoti 8 colių patrankomis.

NAUJAS AVIACIJOS REKORDAS. Prancūzijos oro bendrovės „Air-France“ pranešimu, prancūzų hidroplanas „Lieutenant de Vaisseau Paris“ spalį 27 d. 17 val. vietos laiku nusileido Maceio, padaręs 5.750 km kelio. Tuo būdu lėktuvas sumušė Wilkinsono 1935 m. pasiektą rekordą. Lėktuvas „Lieutenant de Vaisseau Paris“ yra šešių motorų, kurių kiekvienas turi po 650 arklių jėgų.

MOTERIS KARO LAKŪNĖ. Turkijos valstybės prezidento Ataturko augintinė duktė Sabiha prieš trejetą savaitių gavo teisę valdyti karo lėktuvą-bombonešį. Po kelių dienų ji jau dalyvavo kaip karo lakūnė sukilusių kurdų malšinime. Visai neseniai Sabiha gavusi už narsumą ordiną.

Tai pirmoji Turkijos moteris, pradėjusi mokytis skraidyti. Anksčiau ji mokėsi įvairiose Turkijos ir užsienių aukštosiose technikos mokyklose. Prieš keletą metų gavo civilinės lakūnės diplomą. Vėliau stojo į turkų karo aviaciją, kur dabar ir pasižymėjo.

LENINGRADE SUŠAUDYTI DU ESTAI IR VIENAS LATVIS. „Leningradskaja Pravda“ rašo, kad Leningrado srities ypatingasis teismas Krestenose baigė nagrinėti kenkėjų ir tautos priešų bylą, kurioje buvo kaltinami Leningrado srities kolchozų valdybos 6 atsakingi valdininkai, jų tarpe vyresnieji agronomai estai Mazikas ir Lechmusas ir latvis Ruktis. Jie buvo apkaltinti sistematingu kolchozų gyvulių nuodijimu ir javų gadinimu. Teismas visus kaltinamuosius nuteisė mirti, konfiskuodamas kartu ir visą jų turtą.

LĒKTUVAI BOMBARDAVO BARCELONĄ. Nacionalistų lėktuvai lapkričio 3 d. bombardavo Barceloną ir Leridą, padarydami didesnių nuostolių. Dėl nuolatinių audrų ir liūčių Aragonijoje buvo apsemti dideli žemės plotai. Dėl potvynių vyriausybinių kariuomenė tame fronte iš kai kurių vietų buvo priversta pasitraukti.

BRITAI PAŠOVĖ JAPONŲ LĒKTUVĄ. Pranešimu iš Šanchajaus, vieną japonų karo lėktuvą ištikusi avarija dėl šūvių, kurios į jį paleidusi britų įgula.

GINKLAVIMOSI MOKESTIS OLANDIJOJE. Padidėjus ginklavimosi išlaidoms, olandų vyriausybė nutarė padidinti pajamų, dividendo ir kitus mokesčius. Be to, numatyta apdėti Olandijos gyventojus specialiu mokesčiu ginklavimuisi. Tuo būdu tikimasi surinkti ginklavimosi reikalams 20 milijonų guldenų.

KIEK KARO LĒKTUVŲ TURI DIDŽIOSIOS VALSTYBĖS. Anglų aeronautikos bendrovės laikraščio paskelbtomis žiniomis, dabar karo lėktuvų turi: Anglija — 1.900, Prancūzija — 2.100, Čekoslovakija — 800, Vokietija — 1.900, Italija — 2.000, Lenkija — 2.000, Sovietų Sąjunga — 3.600 ir Amerikos Jungtinės Valstybės — 1.750. Be abejo, tai yra tik apytikriai skaičiai, nes tikslios žinios — karinė paslaptis. Be to, čia neįskaityti atskirų kariuomenės dalių ir karo laivynų lėktuvai. Pav. Prancūzijos ir Italijos neįskaityti jų kolonijų kariuomenių sudėtyje esą lėktuvai. Sovietų Sąjungos nurodyti lėktuvai, esantieji ir Tolimuosiuose Rytuose.

SMARKIAI STIPRINAMAS BRITŲ LAIVYNAS. „Daily Telegraph“ laivyno korespondento apskaičiavimu, britams įvykdžius savo laivyno statybos programą, apie 1942 m., Didžioji Britanija turės 25 didžiuosius karo laivus, jų tarpe bus 10 po 35.000 tonų; 60 modernių ir 10 senesnio tipo kreiserių, didelių lėktuvnešius, 150 modernių naikintuvų, ir 65—70 nardomųjų laivų. Šių ūkio metų pabaigoje bus statomi 146 įvairių rūšių laivai.

KAS GREIČIAUSIAS ŽYGYJE?

Iš įdėtos „Mūsų Žinyne“ lentelės matyti, kad žingsnio ilgis įvairiose kariuomenėse žymiai skiriasi. Rusų kariuomenėje žingsnis buvo 87 cm ilgio, vokiečių — 80 cm, anglų — 76,5 cm, prancūzų — tik 66 cm. Nevienodas ir žingsnių skaičius per vieną minutę: rusų kariuomenėje — 130 žingsnių, prancūzų — 120, vokiečių — 114, anglų — 112. Todėl ir paprasto, nepaskubinto žygio greitis skiriasi. Rusai per valandą nužygiuoja 6,78 km, vokiečiai — 5,47 km, anglai — 5,14 km, o prancūzai tik 4,75 km. Tačiau paskubinto, forsuito žygio greitis skiriasi jau žymiai mažiau: anglų kariuomenėje — 6,68 km per valandą, prancūzų kariuomenėje 6,3 km per valandą.

KINŲ KARIUOMENĖS PARENGIMAS

Japonų-kinų kare, kuris iki šiol nėra dar paskelbtas, bet vedamas visu smarkumu, dažniausiai laimi japonai. Tuo netenka stebėtis, paskaičius „Mūsų Žinyne“ V. N. straipsnį, apie Kiniją ir jos ginkluotas jėgas.

Kinų kareivių parengimas silpnas, neatitinka dabartinio karo reikalavimų. Vartojami įvairūs statutai. Praeinama daugiausia tankinė rikiuotė ir žingsniavimas. Jaučiamas šovinių trūkumas, todėl šaudymo mokymas menkas, kiek geresnis tik Nankino kariuomenėje, kuriai vadovauja maršalas Čan-Kai-Šekas. Nėra ir vienodų mokymo programų, jas sustato dalių vadai savo nuožiūra. Nedaroma manevrų. Kariuomenė mokoma veikti nupėstinta. Artilerininkai, kaip ir pėstininkai, dėl šaudmenų trūkumo mokomi tik imitacijos būdu. Šaudyti mokoma iš atvirų pozicijų. Kareiviai daugiausia papildoma mokymą ir įgauna kautynių praktiką bemaž nepertraukiamų karų metu.

Italų tankai Etiopijos dykumuose

VISKAM PASIRENGĖ

— Tu ir skėtį atsivežei?
— Nebijok, aš žinau, ką darau — jeigu yra ruduo, bus ir lietaus, bet pasakyk kuriam galui tu tą „budilnišką“ atsigabenai?
— Atsarga gėdos nedaro. Gali kartais ir budėtojas pamigti.

NEPASTEBĖJO

Grandinis Ilgažingsnis parvažiavo atostogų. Sekmadienį miestelyje jis susitiko Onutę. Susitiko ir vaikščioja, visokiais išpūdziais dalijasi. Staiga Ilgažingsnis klausia:

— Ar tu, Onut, pastebėjai praeinant ilgomis kasomis mergaitę?
— Ar tą su mėlyna suknele, geltonais bačiukais, kuri rankoje nešėsi geltoną su juodais kraščiukais lietsargį ir ėjo labai lėtai? Ne, nepastebėjau, — atsakė išizeidusi Onutė.

TIK TRUPUTĮ KANTRYBĖS

Sudužus laivui viena vedusiųjų porėlė laimingu būdu išplaukė į mažą negyvenamą salelę. Nei gerti, nei valgyti nieko nebuvo. Tada ji kažkur surado butelį ir jį netrukus paleido į jūras.

— Ką tu darai? — klausia nustebęs vyras.

— Kantrybės, mielas. Aš parašiau pranešimą mano tėvui, kad atsiųstų maisto.

JIS VAŽIUOJA GREIČIAU

Vienas auto rinktinės kareivis, bevažiuodamas KAM automobiliu, prisiveja pakelėje labai blogu automobiliu važiuojantį kažkokį žmogų. Žmogus jo klausia:

— Kiek su savo mašina važiuoji per valandą?

— Iki 120 km, — atsako kareivis.

— Ee... tai menkniekis, — nusijuokia žmogus. — Aš su savo mašina važiuoju iki 200 per valandą!

— Kaip? Su šita sukrypusia mašina? — nustemba kareivis.

— O ne. Su kita. Tik ji dabar pakelėje prie medžio jau trečia diena stovi. Visai vargšė susidaužė.

PAGAL ĮPRATIMĄ

Vidurnaktį pasigirsta pavojaus signalas. Budinti kuopa skubiai rikiuojasi. Tuo tarpu eil. Kevalas bėgioja iš vieno kazemato galo į kitą ir pyksta.

— Prakeikti, velniai, — sušnypščia pro dantis Kevalas. — Kur gi dingio mano kelnės?

ATLIKTAS ATSAKYMAS

Petras Dūdutis po ilgų galvojimų nutarė su Kastute susituokti. Jis greitai nubėga į paštą ir siunčia jai tokią telegramą: „Ar sutinki, Kastute, su manim tuoktis? Atsakymui 10 žodžių apmokėta. Petras“.

Kastutė, norėdama išnaudoti visus apmokėtus žodžius, siunčia tokią telegramą: „Taip, taip, taip, taip, taip, taip, mielai sutinku. Kastutė“.

GERIAU TYLĖTI

Bankelio direktorius kasoje randa trūkumą. Trūksta 100 litų. Jis užsipuola kasininką.

— Tai ką! Išėikvojai 100 litų, nes nuo spintos raktus turime tiksliai tu ir aš!

— Padėkime po 50 litų ir tylėkime, — atsako kasininkas.

KUOPOS BURTININKAS

— Štai kaladė kortų. Prašau eil. Burkutį jas pasiimti, įsidėti į kišenę ir vieną pasiimti į ranką. Aš atspėsiu, kokią kortą tu turi.

Eil. Burkutis sąžiningai įvykdo reikalavimus „Tikrai neatspės“ — mano.

— Ar jau laikai?

— Laikau. Spėk.

— Popierinė!!!

TEISME

— Tamsta kaltinamas, kad pavogė arklį. Ar turi pasakyti kokių nors švelninančių aplinkybių?

— Taip, pone teisėjau. Jūs galite bausmę sušvelninti, pagalvojęs, kad tai ne jūsų buvo arklys.

VIENAS ŽODIS

— Ponele Maryte, pasakykite tik vieną žodį, ir mano lūpos juoku nušvis...

— Asilas!

DIDŽIULĖ KLAIDA

Vytukas ko ne verkdamas atbėga prie mamos.

— Mamute, išlupk man gerai kailį, — prašo Vytukas.

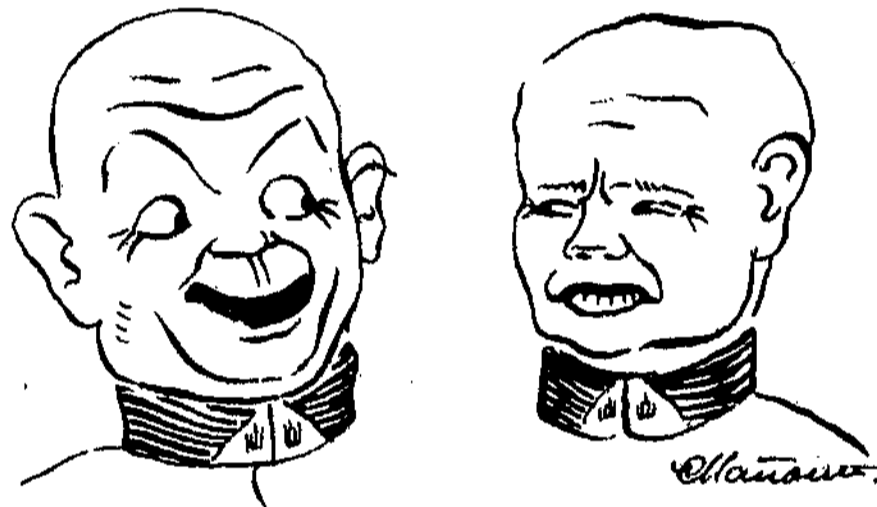
— Už ką? — nustemba mama.

— Aš padariau didelę klaidą.

— Kokią klaidą?

— Nagi aš buvau nuėjęs į maisto kambarį. Ir ten radau, žinai, tuos vaisėms paruoštus pyragaičius. Aš juos visus suvalgiau. O kai suvalgiau, tada pastebėjau uogas, bet jau daugiau valgyti negalėjau.

PAMOKA AMŽIAMS

Lakūnas Kilpa buvo pasižymėjęs kaip labai geros atminties ir orientacijos žmogus. Kartą draugas jį klausia:

— Sakyk, kaip tu galėjai taip ištobulinti savo atmintį?

— Et, labai paprastai. Vieną kartą, skrendant 3.000 m aukštumoje, mano lėktuvą ištiko avarija. Teko gelbėtis su parašiuotu. Kada aš išlipau iš kabinos, tada pastebėjau, kad esu pamiršęs angare parašiuotą... Nuo to laiko niekad nieko nepamirštu.

GERIAU PROCENTAI

— Klausyk, paskolink man dešimtį litų. Aš tau netrukus grąžinsiu, — prašo eil. Kurlys pas eil. Pypkutį. — Tiesa, aš galėčiau ir pas Vabalą paskolinti, bet jis prašo dviejų litų palūkanų.

— Tai šė tau du litu ir eik skolinti pas jį.

PASIKALBĖJIMAS

— Mačiau, šiandien laišką gavai? — sako per laisvalaikį eil. Pupa savo draugui.

— Taip, gavau.

— Ir ką ten rašo?

— Et, kažkoks nepažįstamas rašo, kad mano žmona man pasidariusi neištikima.

— Juk tai baisu!

— Nė kiek.

— Kaip tai nė kiek. Aš tai per naktį neužmigčiau.

— O aš ramiai miegosiu.

— Nesuprantu...

— Taigi, kad aš dar nevedęs!

Bibliotekoje

LATVIJOS VIDAUS REIKALŲ M-JOS ATSTOVAI KAUNE. Šiomis dienomis į Kauną atvyko Latvijos vidaus reikalų m-jos administracijos departamento revizoriai P. Kula ir R. Vamrška drauge su Rygos prefekto sekretorium K. Verneriu. Atvykusieji susipažįsta su mūsų vidaus reikalų m-jos kai kuriomis įstaigomis bei policijos įstaigų darbo sutvarkymu, sąryšy su Latvijos vid. reik. m-jos administracijos departamento darbo reorganizavimu.

BUS ŽUVUSIŲJŲ KARIŲ SKYRIUS KARO MUZIEJUJE. Šiomis dienomis įvykusiame pasitarime dėl Lietuvos laisvės skyriaus įrengimo Karo Muziejuje nutarta tuojau organizuoti žuvusiųjų skyrių. Šio skyriaus sienose bus atitinkami skydai iš plytelių, kuriose bus įrašyta kiekvieno žuvusio vardas ir pavardė.

V. D. UNIVERSITETO STUDENTIJĄ PAAUKOS KARIUOMENEI GINKLŲ. Šiomis dienomis įvyko V. D. universiteto korporacijų pasitarimas, kuriame nutarta kariuomenės šventės proga paaukoti kariuomenei tam tikrą skaičių šautuvų. Šautuvai bus įteikti P. L. P. Karo Mokyklai.

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖ PAGERBS ŽUVUSIUS KOVOSE KAUNIEČIUS. Kauno miesto savivaldybė yra numačiusi, atremontavus Rotušę, įmūryti lentą, kurioje būtų surašyti visi Kaune gimę ir nepriklausomybės kovose žuvę kauniečiai.

INSP. A. VOKIETAČIO SUKAKTYS. Šiomis dienomis Kauno miesto prad. mok. insp. A. Vokietaitis šventė 40 m. pedagoginio darbo ir 60 m. amžiaus sukaktis. Jubiliatą pagerbė įžymūs pedagogai bei visuomenės veikėjai ir plačiau su jo asmeniu supažindino dienraštine spauda.

LIETUVA DALYVAUS PASAULINĖJE NEW YORKO PARODOJE. Lietuvos vyriausybė priėmė Jungtinių Valstybių prezidento Roosevelto pakvietimą dalyvauti New Yorko pasaulinėje parodoje, kuri bus atidaryta 1939 m. balandžio 30 d. Parodoje Lietuva turės atskirą paviljoną, kuris užims 1.000 kv. metrų plotą. Jame bus atvaizduota, ką Lietuva nuveikė per pirmąjį savo nepriklausomybės dvidešimtmetį.

NAUJOS LIETUVOS VOKIETIJOS SIENĄ PEREITI TAISYKLĖS veikia nuo lapkričio 3 d. Pagal taisyklės pasienio ruožu laikomas ruožas, kuris apima po 10 km į abi Lietuvos Vokietijos sienos puses. Sienos kortelę gali gauti Lietuvos piliečiai ir svetimšaliai, ne jaunesni 15 m. amžiaus ir išgyvenę pasienio ruože 6 mėn. be pertraukos. Kortelės duoda valsčių viršaičiai ir miestų burmistrai.

NAUJAS UNIVERSITETO STATUTAS. Praėjusios savaitės pabaigoje seimas priėmė naują Vytauto Didžiojo universiteto statutą. Naujuoju statutu sudaromi glaudesni santykiai ir bendradarbiavimas tarp Švietimo M-jos ir universiteto. Naujame statute į Teologijos Filosofijos fakultetą įvestas Filosofijos skyrius. Sutvarkoma studentų atstovybės klausimas ir įvedama ligonių kasa.

PERTVARKYTAS LITERATŪROS PREMIJŲ TEIKIMAS. Šiomis dienomis įvyko privatių literatūros premijų teikėjų (Sakalo, Spaudos Fondo ir Spindulio) ir Rašytojų D-jos atstovų pasitarimas. Be to, šiame susirinkime dalyvavo Šv. Kazimiero d-jos ir Raudonojo Kryžiaus atstovai. Pasitarime nutarta, kad šiais metais premijas teiks tie patys leidėjai, tačiau skirs tik po vieną premiją (po 2000 lt.), už geriausią bet kurio žanro premiją. Tad šiais metais bus premijuoti penki grožinės literatūros veikalai: 1 valstybinė premija, 1 Raudonojo Kryžiaus ir 3 privačių teikėjų premijos.

NAUJAS PEDAGOGINIO INSTITUTO DIREKTORIUS. Valstybės Pedagoginio Instituto Klaipėdoje direktoriumi paskirtas buvęs iki šiol to instituto inspektorius M. Mačernis. Inspektorium paskirtas buvęs Šv. M-jos insp. Z. Kuzmickis.

JAU SVARSTOMI DARIAUS GIRĖNO PAMINKLO PROJEKTAI. Šiomis dienomis pasibaigė terminas pristatyti paminklo projektus ir atitinkama komisija pradėjo juos svarstyti. Yra gauti 33 projektai, tarp kurių yra ir labai vertingų.

ŽURNALISTŲ S-GOS NEPAPRASTAS SUSIRINKIMAS įvyko lapkričio 4 d., kuriame žurnalistai tarėsi, kaip jie galėtų būti aprūpinti senatvės, ligos, invalidumo ir pan. atsitikimais. Ta prasme buvo svarstomas parengtas žurnalistų pensijų įstatymo projektas.

NELAIMĖ NORMANTUOSE. Lapkričio 6 d. trys mūsų pasienio policininkai lėkė iš Klaipėdos dviračiais plentu į sąryšos tarnybą, 10 km nuo Klaipėdos, Kalotės valsčiuje, ties Normantų km. susitiko su automobiliu, kuris, visą laiką važlavęs viduriu plento, dviratiniams pravažiuojant, pasuko į jų pusę ir juos užkludė. Policininkui Maldeikiui sunkiai sužalota galva, o policininkui Povilaičiui sunkiai sužalota kairiosios kojos šlaunis ir apdraskytos rankos. Sužalotuosius nuvežė į Klaipėdos Raudonojo Kryžiaus ligoninę pravažiuojantis pašto autobusas, nes anuos užkludęs automobilis vežti atsisakė ir norėjo pasprukti. Kaip vėliau paaiškėjo, automobilis priklausė Klaipėdos krašto policijai ir juo važlavo trys Klaipėdos krašto policininkai. Dėl įvykio vedama kvota.

PIETŲ LIETUVOJE PASIRODĖ ERELĮŲ. Šiomis dienomis Alytaus apskr., Šimno valsč., vienas medžlotojas nušovė erelį, kurio sparnai turėjo 2,20 m. platumo. Kitose Alytaus apskr. vietose irgi buvo matoma erelių.

METINIS SKLANDYTOJŲ SUVAŽIAVIMAS įvyko lapkričio 7 d. Sklandymo komiteto pirm. Pyragius pranešė apie būsimas varžybas Kelių V-bos taurei laimėti, 1938 m. tautinę olimpiadą, kurioje dalyvaus ir sklandytojai. Kitiems metams sudarytoji sąmata 80.000 lt. Kitą pavasarį pradės veikti nuolatinė Kauno sklandymo mokykla.

Naujieji leidiniai

Av. dim. plk. lt., karo lakūnas, A. Mačiūka OREIVYBĖ. Avacijos atsiradimas ir pažanga. Lietuvos Aero Klubo leidinys. Kaunas, 1937 m. 405 psl. Kaina 8 lt.

Šiandien aviacija tapo vienu didžiausių pasaulinių dalykų. Jos platus pritaikymas visoms gyvenimo sritims, jos didi galia tiek kurti ir tiek ardyti, verčia mus aviaciją ir visus su ja susijusius klausimus labai gerai suprasti ir pažinti.

1783 m. spalio m. į orą su pūsle pakilo pirmasis pasaulio oreivis prancūzas Francois Pilatre de Rozier. Kurdamas ugniakurą savo aparato sėdynėje ir gamindamas skridimui dujas, rizikuodamas kiekvieną minutę sudegti nuo atsitiktinės kibirkšties, jis su savo draugais rodė skridime žmogaus valią ir norą užkariauti erdvę. Pirmasis oreivis tapo ir pirmąja oreivybės auka (sudegė ore 1785 m., skridamas iš Prancūzijos į Angliją), tačiau šviesiu pavyzdžiu paliko jėgos kitiems viso pasaulio oreiviams kurti, siekti, nugalėti. Pirmas pasikėlimas sunkesniu už orą prietaisu amerikiečių Wright'ų 1905 m. įstatė oreivystę į dar didesnį kelią, kuris dabar jau niekad nesibaigs, bet veda ir ves žmoniją. Kontinentų ir ašigalių perskridimai, vandenynų nugalėjimai, aukščių užkariavimas, oro traukiniai ir oro armijos — šiandien oreivybės didingumas ir pasisekimai nesapnuoti.

Visa ši oreivybės istorija, gausiai laisvyta drąsiausių ir gabiausių vyrų krauju, smulkiai ir sąžiningai aprašyta, paveikslais ir braižiniais pavaizduota, didele dokumentacija paremta Liet. aero klubo išleistoje knygoje „Oreivybė“.

Knyga išėjo kapitalinė. Autorius, mūsų atsargos karo lakūnas, paruošė veikalą taikydamas jį gausėjančiam lietuviškų oreivių šeimai ir platiems visuomenės, o ypačai šviesuoliams bei jaunimo sluoksniams. Rimtai ir populiariai rašyti — dalykas nelengvas, bet „Oreivybėje“, atrodo, šis klausimas išspręstas. Ją perskaitys, be didelio vargo aviaciniais klausimais mažai nusivokęs gaus labai aiškių ir tvirtų žinių.

„Oreivybės“ įved. skyriuje išdėstoma oreivybės priemonių apibūdinimas, oro erdvė ir jos ribos. Paskui iš įved. skyriaus žengiamo į turtingą oreivybės istoriją. Oro užkariavimas legendose, bandymai pakilti ir lėkti, žmogaus nenumaldomas noras lenktyniuoti paukščiams, rašto, mokslo žmonių prisidėjimas prie oreivybės — plačiai knygoje aprašyta. Pakilimai į erdvę lengvesniais už orą prietaisais, darbai ir aukos, pritaikymas laisvųjų orpūslų mokslui, sportui ir karo reikalams, valdomosios orpūslės, Zepelinas ir jo orlaiviai, moderniški orlaiviai bei jų sistemos, naujausios orlaivių kelinės aplink žemę ir į šiaurės ašigalį. Tuo baigiama 96 psl. I-ji dalis apie skridimo aparatus, lengvesnius už orą. Seka dar didesnis skyrius apie nepalyginti radusią platesnio pritaikymo priemonę — lėktuvą. Mechaniškas ir orodinamiškas skridimas, plasnotis ir kopėjas, parašutas, aitvaras, malūnsparnis. Paskui — lėktuvas pagal teoriją ir modelius, praktikos kelias. Aviacijos pradžia ir jos pirmieji žygiai, Europos pirmieji lėktuvai, avio pramonės pradžia.

Baigiamas pats stipriausias skyrius, kur atėjo aviacija prieš 30 su viršum metų išsilaukusi ore tik keliolika minučių.

Dėstoma skyriuose: aviacijos pramonės augimas ir jos ryškesni laikotarpiai, karo aviacijos bruožai, susisiekimo

aviacijos bruožai, žymiausi oreivių žygiai, aviacijos padariniai. Modernusis lėktuvas ir jo atsk. dalių išstobulinimas, variklio ir metalurgijos laimėjimai, dabartinis lėktuvų skirstymas rūšimis, oreivybės ir valdymo tobulinimas. Baigiama duomenimis, kaip kasdien oreivybė darosi saugesnė. Šiandien mirtingų avarių oro susisiekime atsitinka vidutiniškai 150—200 kartų aplėkus žemę. O nuolatinis technikos progresas šį galimumą dar labiau tolina.

„Oreivybės“ knyga baigiama nagrinėjimu būsimos oro priemonės raketos ir tarpplanetinio susisiekimo galimūmais. Knygoje yra 6 lentelės ir daug grafikų. Visi jie dar labiau išryškina dėstomą mintį.

Gerą išpūdį daro paties autoriaus iniciatyva sudaryti aviaciniai lietuviški terminai. Jų kai kurie tikrai gražūs ir vykę. Knyga techniškai švari ir maloni vartyti.

Aviacijai išėjus į Did. karą jaunu ginklu, kariavime įvyko didelis perversmas. Šiandien sparnuota kariuomenė yra stipri, atskira ginklo rūšis. „Oreivybė“ kariams tikrai padės išstudijuoti sudėtingą aviaciją, pažinti ją, suprasti lėktuvą, kaip priemonę, o tada bus lengva persiimti aviacijos kaip ginklo idėja.

Lakūnas D.

Adomavičius, Vl. TRUMPAS ITALŲ - ETIOPŲ KARO ESKIZAS. Kaunas, 1937. 52 psl. Kaina 70 ct.

Literatūra apie Etiopiją lietuvių kalba negausi. Karui prasidėjus, 1935 m. buvo išleistos šios knygos: A. Bulyginienės — Abisinija, M.G. — Karalių karaliaus šalis Abisinija, Abisinijos žemėlapis ir priedas prie jo — Abisinija ir jos kaimynai. 1936 m. išleistas Rutkų Tegio romano „Sabos karalienės ainis“ vertimas. Apie italų-etioopų karą rašė visi mūsų laikraščiai. Vertingiausia medžiaga duota „Karde“. Ten buvo nagrinėjamos ir atskiros operacijos.

Karui pasibaigus, knygų rinkoje pasirodė daug veikalų, parašytų pačių karo dalyvių — italų, o taip pat vokiečių bei kitų kraštų karininkų. Autorius panaudojo literatūrą Vak. Europos kalbomis ir trumpai apibūdino karo priežastį, pasirengimą karui, mobilizaciją ir karo veiksmus. Pabaigoje pridėjo dar 9 schemas, kurios apibūdina atskiras operacijas ir kautynes.

Ats. aviacijos leitenanto Vl. Adomavičiaus knygelė naudinga visoms kariuomenės ir šaulių sąjungos bibliotekoms. Reikia tikėtis, kad ji bus ir kitose viešose bibliotekose.

R.-s

Krygeris, Pov. ŠUNS DRESŪRA. Kaunas, „Policijos“ laikraščio leidinys, [1937]. 171 pusl., 36 paveikslai. Kaina 4 lt.

Knyga parašyta autoriaus, tarnavusio vokiečių ir mūsų kariuomenėje, o vėliau mūsų pasienio policijoje. Ilgametis autoriaus patyrimas įtikino jį, kad šuo yra ištikimiausias policininko draugas bei padėjėjas. Knyga skiriama policijai ir šunų mėgėjams, pradedantiems šunų dresūrą, o taip pat ir prityrusiems šunų laikytojams, kurie yra pasiryžę gilinti žinias ir tobulinti šuns dresūrą.

Knyga susideda iš 5 dalių: bendrosios, auklėjimo, dresūros (plačiausia, apie 100 pusl.), priežiūros ir terminų žodynėlis.

Autorius panaudojo 10 vokiečių ir 1 rusų knygą. Savo knygą jis laiko bene „pirmiena mūsų kalba“. Tačiau tai klaidinga nuomonė. Dar 1930 m. Vyriausiojo Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius išleido plk. Urbono „Ryšių šunų dresavimo ir mokymo vadovėlių“. P. Krygerio šaltinių sąrašė šis leidinys nepažymėtas.

Naujasis vadovėlis gerai patarnaus visiems, kam tenka turėti reikalų su šunimis. Gal būt dar reikėtų pridėti ir bent trumpas žinias apie šunų ligas ir jų gydymą. Tuo reikalu, tiesa, turime jau vet. med. daktarų Žemaičio ir Motiejūno „Naminių gyvulių gydymą“. (Kaunas, Žemės ūkio Rūmų leidinys, 1932).

A. R.-s

Galvosūkių Nr. 44 sprendimas

I. Būrys. Durys. Sūris.

II. Priešas. Riešas. Viešas.

Išsprendė: 1) pusk. Zapkus (1 p. p.), 2) j. p. C. Šeškus (1 p. p.), 3) j. p. A. Korla (1 p. p.), 4) gr. V. Gurklys (2 inž. b.), 5) St. Laukšas (A. Pn.), 6) Ad. Kremenskas (Lnk.), 7) Vl. Vilkauskas (Mž.).

Be to, galvosūkių Nr. 43 sprendimas įskaitytas eil. J. Šimuliūnui.

Galvosūkis Nr. 46

(Vert. 2 tšk.)

(A—B) Drabužis be raidės vienos — Moteriškas balsas visados

(C—D) Kareivėliai be raidės — Pajūry stovės

(H—L) Susisiekimo priemonė esu, Žmonėms susisiekti padėdu. Be raidės vienos — Romos imperatorius visados

(N—M) Šventas raštas be raidės — Afrikos miestas stovės

(G—F) Sprogstamai medžiagai raidę brauksi, Gražų sodą tuojau gausi

(P—R) Planeta be raidės — Epidemija prasidės

(A—B) + (C—D) + (H—L) + (N—M) + (G—F) + (P—R) = X

X = Kariuomenės dalinys.

Atliekamas raidės iš šaradžių sudėję gausite X.

J. Pupkevičius

KARDAS

KARDAS svarsto kariuomenės, krašto gynimo, karo mokslo ir meno reikalus.

KARDUI rūpi tirti savo krašto apsaugos ir jos resursų klausimai, stiprinti tarp kariuomenės ir visuomenės dvasios vienybę ir aiškinti visuomenės vaidmenį krašto gynimo darbe.

KARDE dedamos žinios iš mūsų ir kitų valstybių kariuomenių gyvenimo.

Lietuvos Karininkų Laikraštis

eina dukart per mėnesį

„Kardą“ leidžia **KARININKŲ RAMOVĖ**

Redaktorius: plk. Itn. **SLIŽYS**

Prenumerata: Lietuvoje: metams — 18 lt.; 6 mėn. — 9 lt.; 3 mėn. — 6 lt.; Atskiro nr. — 1 lt. Atsargos karininkams: metams — 12 lt., 6 mėn. — 6 lt.

Užsieny, be Latvijos ir Estijos, dvigubai brangiau. Skelbimai pagal susitarimą.

Adresas: „Kardas“. Kaunas. Karininkų Ramovė